

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomae Młodzianowski Poloni, Societatis Jesu,
Praelectionum Theologicarvm Tomus**

**Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682**

Quaestio II. De necessitate Incarnationis, supposito peccato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82973)

RESPONDETUR: Verum esse antecedens, si intelligatur de dependentia termini: quo sensu verum est & consequens; modò hoc etiam supponatur, quòd sicut non magis est perfecta intrinsecè omnipotentia, dum producit muscam, quàm cum producit Angelum, est enim utrobique omnipotentia, idem Deus, adeoque se ipso non perfectior: sed tota majoritas est in extrinsecis terminis; ita & in præsentì teneri debet, æqualem esse intrinsecam perfectionem, sive Deus majus bonum, sive minus bonum velit: sed totam esse varietatem in extrinsecis objectis.

QUÆSTIO II.

De necessitate INCARNATIONIS supposito Peccato.

PRÆMITTO 1. Solà liberali & misericordi remissione peccati, potuisse Deum salvare genus humanum.

RATIO est imprimis autoritas Patrum, quos interest Augustinus, qui de Agone Christi cap. II. inquit: *Sunt autem stulti, qui dicunt, non poterat aliter Sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & à peccatoribus omnia illa pateretur; poterat omnino, sed si aliter faceret, similiter vestra stultitia displiceret.* Idem etiam suadet hæc Ratio; quia ex sola misericordia decrevit Incarnationem, quâ mediante, fieret condigna satisfactio pro peccatis: Ergo etiam ex eadem misericordia remittere potuit peccata.

PRÆMITTO 2. Sicut potuit Deus, per solam misericordiam condonationem, remittere peccata; sic absolute loquendo, potuit relinquere genus humanum, nec post lapsum illud reparare.

RATIO. Sensus Patrum; & quia Deus, in operibus suis ad extra, liber est; Ergo & in condonatione offensæ præstanda, liber fuit.

PRÆMITTO 3. In hoc esse difficultatem; an scilicet supposito quòd Deus vellet liberare genus humanum non viâ misericordiæ, sed viâ condignæ satisfactionis, necesse fuerit incarnari Deum: dico *Incarnari Deum*: quia parum interest, à quamam persona divina illa satisfactio ponatur. Nomine autem condignæ satisfactionis, venit hic satisfactio ad æqualitatem. Communior est sententia, necessariam fuisse Incarnationem in tali suppositione; licet oppositum sentiat Scotus, post eum Pontius hic. Disp. 38. num. 44. Alexander, Paludanus, inclinatur ad Tapereus & Cajetanum apud Vasquez cum communis sententiam, hic disp. 7. num. 2. Suarez disp. 4. Sect. 2. Valentia d. I. q. I. puncto 5. & alii, tuentur communem sententiam fundatam in Patribus, quos fusiùs recitant. Suffecerit ex Græcis Basilii supra Plal. 28. *Frater non redimit, redimet*

homo. Non, inquit, homo nudus, sed homo Deus Iesus Christus; quia nullus alius poterat offerre condignum pretium; & ex Latinis Augustinus Enchyridii cap. 108. *Neque per ipsum liberaremur mediatorum hominum Christum, nisi esset Deus.* De quo ipso objecto, sic

DIFFICULTAS I.

An à pura creatura possit fieri satisfactio pro mortali condigna?

DICENDUM est. Quòd pro mortali, non possit fieri à pura creatura, condigna satisfactio.

FUNDAMENTUM hujus Conclusionis est tale. Pro eo quod est infinitum in genere offensæ, non potest satisfieri à pura creatura: sed peccatum mortale, est infinitum in genere offensæ: Ergo pro peccato mortali, non potest fieri satis à pura creatura. Minor hujus argumenti tota, probata est in materia de peccatis; jam autem major, in præsentì tractabitur; hinc major probatur. Si pura creatura posset satisfacere, idque ut supponitur de condigno, hoc est, ad æqualitatem, pro eo, quod est infinitum in genere offensæ, illa satisfactio, vel esset infinita, vel esset finita? Nulla harum potest esse ad æqualitatem. Nam imprimis, finitum non habet æqualitatem cum infinito: Ergo nec finita satisfactio cum infinita offensa. Non etiam faceret satis infinita satisfactio, posita à pura creatura; quia procederetur secundum terminum non supponentem; quia est impossibilis creata satisfactio infinita, secundum principia, quibus probatur, non esse possibile infinitum creatum categorematicum; consequenter, nec erit possibile infinita gratia, dignificans illam satisfactionem, & elevans ad rationem infinitæ satisfactionis. Sed posita etiam infinita dignitate satisfaciens creaturæ; nondum illa esset condigna, & ad æqualitatem satisfactio; quia, sicut magnitudo offensæ crescit magnitudine offensi, ita dignitas satisfactionis, crescit, & dignificatur dignitate satisfaciens, ad dignitatem offensi; sed est impossibilis æqualitas quantumvis infinitæ creaturæ infinitudine creatæ, si comparatur ad dignitatem infinitam Dei: Ergo nec satisfactio, etiam si foret infinita, æqualitatem haberet. Quòd autem dignitas satisfactionis, sumatur ex dignitate personæ satisfaciens, comparata ad personam offensam, desumitur id communiter ex Aristotele 6. Ethicor. c. 5. ubi agens Aristoteles, an retaliatio, sit ratio æquandi? docet non esse, & subdit; *Si magistratum quis gerens percusserit, percutiendus non est, si autem magistratum quis gerentem percusserit, non solum est percutiendus, sed supplicio insuper afficiendus*; habet idem S. Thomas hic quæst. I. art. 2. ad 2dum. S. Bonav. in 3. disp. 20. q. 3. fundaturque id in sensu communi, & inductione mensurante

ante satisfactiones, non aliâ mensura, quàm dignitate satisfaciendis. Et certè, ea quæ à se infinite recedunt, impossibile est inter se æquari, & invicem commensurari: cum ergo quæcunque actio creaturæ, & Deus, infinite à se recedant & distent, impossibile erit ista coæquari. Illustratur hoc tali imaginatione. Pone duas hydrias à cylindro pendentes, ita dispositas, ut si volvatur cylindrus, una hydria descendat, alia ascendat, certe tales hydrias æquare est impossibile, cum per diversas lationes ferantur, & descensum cum ascensu æquare sit impossibile. Pone ergo casum, quod una hydria infinite ascendat, necessitati alia infinite descendat, & quantus esset excessus altitudinis unius, tantus esset descensus profunditatis alius; quare, si hydria inferior deberet æquari superiori, deberet hoc totum spatium, quod inter illam ut ascendentem, & hanc ut descendentem intercedit, superare, hoc autem est impossibile propter lationes quibus feruntur. Cum ergo satisfactio creaturæ, & offensâ Dei, ex oppositis planè rationibus desumantur, hæc nimirum ex dignitate Dei offensi, in infinitum ascendente supra satisfaciendam, sive supponatur infinitus, sive supponatur finitus; & illa ex indignitate inæqualitatis; satisfactionis, infra offensum veluti descendente; ita ut illa semper ascendat, hæc semper descendat; hinc impossibile erit, invicem, dicta æquari & commensurari, cum per rationes oppositas procedant, & quânto dignitas Dei attollitur, tantò deprimitur indignitas creaturæ. Vide hanc ipsam rationem, paulò aliter propositam, apud Amicum disp. 5. Sect. 3. à num. 120. Proponetur hoc Fundamentum aliquot viis, Quod ut fiat infra, Sic

Punctum Difficultatis 1.

Deduciturne id bene, suppositâ Infinitate Peccati, & quomodo?

Titulo fiet satis, explicando ipsammet propositam difficultatem, camq; in argumentum redigendo.

EXPLICATUR 1. intentum. Condigna satisfactio, est satisfactio ad æqualitatem, id enim venit hic nomine condignitatis; si autem condigna satisfactio, est satisfactio ad æqualitatem. Tantum satisfactionis, debet respondere Tanto offensæ; quia æqualitas stat, in tanto & tanto respondentibus. Porro ad hoc, ut examine- tur, an tantum sit in uno, quantum in alio, sicut in materialibus & physicis, numerus unius cum numero alius, pondus unius cum pondere alius, natura unius cum natura alius parallelicè collocantur, ita ut ex opposito unum, contra aliud statuatur; sic & in moralibus valor unius, cum valore alius, radix tantæ æstimationis moralis, cum radice tantæ æstimationis moralis, confer-

ri debent: & si non plùs sit in uno quàm in alio, tum primùm dicentur æqualia esse moraliter; sic igitur & in præsentì, ut æstimetur quòd sint æqualia satisfactio & offensâ, debent per parallelicam oppositionem comparari. Et sic, est in satisfactione puræ creaturæ, actus creaturæ, est etiam in peccato actio creaturæ, & in hoc jam sunt æquales: in satisfactione est tanta advertentia ad Deum placandum, in peccato tanta advertentia ad Deum offendendum, & in hoc potest esse æqualitas: imò potest dari, ut advertentia satisfactionis superet advertentiam offensæ & è converso: insuper hic est satisfactio (supponamus) infinita, illic sit infinita offensâ; sed adhuc est inæqualitas in ratione infinitandi, quia ratio infinitandi in satisfactione, desumitur à persona creata, licet infinita, vel ab additione infinitæ gratiæ, vel à concursu Dei extraordinario, supplente vices infinitæ gratiæ; jam autem infinitas peccati, desumitur à re increata, hoc est excellentia summi boni, qua in ratione, jam sunt inæquales, & æquari nunquam possunt, creatum enim cum increato, dependens cum independenti, à se, cum ab alio, æquabilia & commensurabilia non sunt. Illustratur hoc totum tali instantiâ. Imaginare bilancem, in cujus una parte ponatur infinitum aureorum, ut altera bilanx sit illi & physicè & moraliter æqualis, est necesse ponere non numerum finitum, quia finiti ad infinitum non est paritas, sed erit necesse ponere infinitum. Si tamen ponas infinitum æris, erit quidem, & hoc infinitum, & illud infinitum; nec physicè tamen nec moraliter erunt paria illa infinita; nam physicè minor est excellentia æris præ auro, moraliter etiam, infinitum æris, non æstimatur tantum, quantum infinitum aureorum: ut ergo alteram partem bilancis æques, debes ponere infinitum aureorum. Sic etiam si ponas in bilance offensam infinitam, ex altera parte satisfactionem finitam, non æquabuntur: ponas item satisfactionem infinitam, sed creatam, necdum erit æqualitas, quia in ipsis radicibus infinitandi, paritas non est; hinc ut æquantur, etiam satisfactionem creatam, idem principium, nempe increatum, dignificare deberet.

Hinc formatur Argumentum. Tunc est condigna satisfactio, quando est æqualis; talis non potest poni à creatura: quia tunc ponitur satisfactio æqualis, quando in illa, prædicata opposibilia prædicatis peccati, habent æqualitatem; hæc non potest haberi: quod probatur. Quia non potest haberi par radix infinitandi utrumque, nam radix infinitandi satisfactionem creatam, esset creatum quid, & tamen offensâ infinitatur ab increato.

EXPLICATUR 2. Satisfactio est quid relativum, semper enim est ad aliud, hoc est ad offensam; porro satisfactio non tantum est relativum, ut satisfaciens illam ponat, sed etiam ut offenso illa

illâ satisfiat: sicut relativum quod est Pater, non est, nisi Pater generet, & filius generetur. Si satisfactio est tale relativum ad duo, & quidem semper requisita ad sui completionem; debent ista duo habere rationem communem fundandi, nam hoc est in omnibus relativis talibus; & ita generatio, est ratio fundandi relationem in Patre & filio, convenientia item in albedine, facit in duobus albis similitudinem; hæc autem ratio communis satisfactionis est, ponere tantum in satisfactione, quantum meretur offensa. Quia verò satisfactio, in quantum se tenet ex parte offensi, principaliter importat actum internum offensam remittentis: & ita si regi impingas colaphum, & des illi millionem, quem ille non acceptet, & in æstimatione morali non deberet acceptare, non dicit Rex sibi satisfactum esse; sic etiam ut Deo dicatur satisfieri, debet Deus elicere actum internum, quo sibi dicat satisfactum esse. Cum autem posito quocunque opere etiam infinite digno, exhibito tamen à pura creatura, non possit dicere Deus, satisfactum mihi est; hoc ipso non erit adhuc condigna satisfactio. Porro quod id non possit Deus dicere, exinde est; quia hic actus; Satisfactum mihi est, requirit in Deo actum intellectus, quo judicet Deus, tantum esse in satisfactione dignitatis, quantum fuit gravitatis in offensa; & simul ex parte voluntatis, requirit actum, ut sibi tantum complaceat in satisfactione, quantum sibi displicebat in offensa: sicut etiam in creatis hæc duo requiruntur; sed posita satisfactione à pura creatura, neutrum illorum actuum potest habere Deus. Et quidem quod attinet ad actum intellectus. Ratio est: quia non tantum assensus creatus, non potest procedere sine motivo, sed etiam assensus increatus: nam non cæcè agere, stat in agere non sine motivo debita rationis, quia ergo multò magis Deus non agit cæcè, magis debet agere ex motivo prælucentis rationis; hinc si pro una parte majus motivum incomparabiliter habeat Deus, quàm pro alia parte: pro majori, decernet intellectus divinus; proposita autem ex una parte gravitate offensa, ex altera parte proposita etiam infinita satisfactione, posita à pura creatura, habebit semper Deus motivum, inæquabilia hæc, & incommensurabilia esse; eò quod radix infinitandi commensurabilis non sit. Quod attinet ad actum voluntatis, non potest etiam Deus unquam tantum sibi complacere in satisfactione, etiam infinita, puræ creaturæ, quantum sibi displicuit in offensa; quia tota ratio complacendi in infinita satisfactione à pura creatura, esset adhuc aliquid creatum: ratio autem displicendi in offensa est aliquid increatum; hinc fit, ut voluntas Dei non possit sibi tantum complacere in satisfactione dicta, quantum displicuit in offensa; si non potest tantum placere, non potest dicere; Sa-

tisfactum est mihi: Si non potest dicere: Satisfactum est mihi, nec erit satisfactio.

Totus hic discursus in argumentum redigitur. Non potest fieri satis à pura creatura etiâ satisfactione infinita, nisi necesse sit dicere Deum, Satisfactum mihi est; hoc autem nunquam est necesse dicere Deum, posita etiam infinita satisfactione, sed præstita à pura creatura: quod probatur: quia intellectus divinus & voluntas, nunquam possunt habere tantum motivum ad complacendum in satisfactione illa, quantum habetur in displicendo sibi in offensa.

EXPLICATUR 3. Non tantum dantur personæ physicae, sed etiam morales, & hoc ostendit inductio. Nam præter personam quæ est homo, datur Persona quæ est rex, tutor, &c. Et ratio est: quia hæc quæ sunt moralia, infundantur proportioni (si ea ad mores sit necessaria) naturalium; quod ipsum probatur; quia cum ea quæ sunt moralia, sint ex judicio prudentum, & possit judicium prudens proportionem physicam advertere etiam in persona, ut eam traducat ad moralia, hinc dari poterunt etiam personæ morales. Dixi moralia infundari proportioni naturalium, si ea proportio sit ad mores necessaria; quia multa dantur naturalia, ad mores non translata. Posito autem quod sint etiam personæ morales, debent etiam esse & dignificativa actionum moralia. Ratio: quia in physicis dantur dignificativa physica: Ergo & in moralibus, debent dari dignificativa moralia; quod utrumque in hoc fundatur, quia dantur actiones dignæ moraliter, ut ostendit inductio; & quia dignitas rei, est innexa ipsi rei, quæ dicitur digna, aliàs esset digna sine dignitate: Ergo debet habere principium formaliter dignificativum; ne detur principium sine principio. Porro si dantur dignificativa moralia, si dignificativum morale non erit infinitum, aut æquale alteri infinitudini, nec actio erit moraliter infinita aut æqualis alteri infinitudini; quia esset sine principio dignificante dignificatum, quod implicat; daretque aliquid id, quod non habet, quæ omnia absurda. Quia autem dignificativum satisfactionis ponibilis à creatura, comparatè per ordinem ad offensam infinitam, non est infinitum, & si esset, non esset æquale, idè nec satisfactio æqualis erit. Duplex verò est satisfactio: una quæ est actio satisfaci-entis, est quæ satisfactio activa; alia satisfactio passiva, quæ erit actus ponibilis ab offenso dicente: satisfactum mihi est. Circa offensam quoque discurrendo, illa etiam activè spectata, est actio offensiva, passivè autem spectata, est ipsa indignatio divina, contra illam actionem, sui honoris læsivam, & juris ad illum retinendum. Et de offensa quidem loquendo, si offensa priori modo sumatur, indiget satisfactio activa infinita; quia offensa activa, & sa-

tis-

isatisfactio activa, debent esse duæ rationes, quarum una habeat rationem victæ, & alia rationem victicis, una habeat rationem facientis, ut alius nec moraliter perseveret, & alia rationem sic exclusi; hoc autem fieri non potest, si positâ offensâ activa, non sit satisfactio infinita, idque, vel æquali vel minori infinitudine; infinitudo enim illa, vel majoritas infinitudinis, erit assertiva suæ permanentiæ moralis, adeoque non abolabitur offensâ, cum id, quod majus est, magis sit assertivum suæ permanentiæ; ut natura magis assertit sibi calidum ut septem, quàm calidum ut duo. Si autem spectetur offensâ passiva, illa est actus ipse liber Dei, qui ut intelligatur abesse, debet respondere & substitui ut ita dicam, satisfactio passiva; quæ non poterit sub-stitui, nisi detur exclusivum prioris illius actûs, idque exclusivum sufficienter; quod exclusivum haberi non potest, nisi ponatur satisfactio infinita, idque infinitudine æquali; quia si hoc non requireretur, & non esset æquale illud exclusivum, quia esset infinitudini divinæ inæquale: & esset æquale, quia hoc faceret quod exclusivum æquale.

Formatur ex hoc toto Argumentum. Satisfactio pro mortali, debet esse satisfactio dignificata à persona moraliter infinite digna, quia aliàs illa satisfactio, non excluderet vi suâ permanentiam moralem offensâ divinæ, sed non potest à pura creatura dari satisfactio, excludens permanentiam moralem offensâ, quia hoc ipso & esset æqualis, & non esset æqualis offensâ, ut dictum: Ergo satisfactio à pura creatura pro mortali dari non potest.

Punctum Difficultatis 2.

Rationes in Oppositum.

Obicitur 1. Etiam in satisfactione, reperitur excellentia increata, cui satisfit, sicut eadem in peccato reperitur, attollens magnitudinem culpæ: Ergo non minus habebit creaturæ satisfactio, quàm offensâ.

Respondetur. Utroque quidem reperitur excellentia infinita, sed ita, ut diversimode se habeat: nam in satisfactione ponitur, tantumquam diminuens illius excellentiam, in peccato autem, ut augens gravitatem. Et sicut plumbum positum in una parte bilancis, faciens unâ partem bilancis attolli & aliam deprimi, non est ratio æquandi utramque partem; ita nec in præfenti, excellentia Dei, erit ratio talia æquandi.

Obicitur 2. Habere tantum de vi satisfaciendi, quantum habet offensâ gravitatis, spectat nonnisi ad recompensationem justitiam, nec est necesse, ut satisfactio tantum habeat quoad entitatem, sed sufficit, ut habeat tantum in genere moris: Ergo hæc satisfactio poni potest à creatura pura.

Respondetur. Tantitas satisfactionis, si sit ex debito rigorofo, ad justitiam rigorosam spectat, nec debet haberi in satisfactione pro mortali. Tantitas tamen satisfactionis, dicens simpliciter commensurationem ad id, cui, secundum merita objecti, impendenda est Nego, quòd spectet ad justitiam rigorosam. Et ita, si præcipiat Sacerdos; dic pro pœnitentia *Pater noster*; si non dicas, non peccabis quidem contra justitiam, sed non facies satis pro pœnitentia; sic & in præfenti. Quòd autem dicit obiciens, sufficeret ut satisfactio sit moraliter æqualis offensâ, id verum est; sed negatur posse id haberi, si satisfacit pura nonnisi creatura.

Obicitur 3. Cum Vasquez disp. 2. hic. Satisfactio pro injuria propria illata hominibus, quantumvis excellentibus, semper habet rationem restitutionis; contingit tamen inter homines, aliquando unum ita peccare, ut non irroget injuriam propriè, sed nonnisi comuni quodam genere injuriæ, nempe non servando præceptum ejus, & hoc genus non infert damnum ullum, licet, si expressè contemnuntur leges, possit aliquo modo lædi honor Principis; cæterum injuria facta Deo à nobis, non est injustitia contra ipsum, cum nullo genere peccati, illum in bonis suis lædere possimus. Jam ergo urget Vasquez, gravitatem offensæ, non crescere ex dignitate ejus, in quem peccatur, si illa offensâ habeat solum communem rationem injuriæ; nam etiam in offensâ speciali, quæ committitur per furtum, non crescit ratio offensæ ex persona cui fit: perinde enim est, furari centum Regi, atque alteri.

Respondetur. Satisfactionem pro injuria, habere quidem semper rationem restitutionis; quia est semper satisfactio debito alicui; sed non habet semper, etiam in creatis, rationem restitutionis rigorosæ, quia non omnis offensâ est injuria rigorosa, de quo etiam actum in materia de pœnitentia; distinguuntur autem injuria & offensâ, imprimis separabilitate, quia potest aliquis offendi & non injuriari, quia non minorabitur in bonis; distinguuntur item, quia aliud est specificativum & mensurativum injuriæ, aliud specificativum & mensurativum offensæ, injuria enim respicit & formalisatur in æqualitate, ad jus versans circa res, offensâ autem specificatur eo, quòd sit contra dignitatem alicujus, displicentis sibi in hoc, & habentis titulum displicendi, idque intuitu oppositionis suæ dignitati; denique injuria semper attendit, vel potius recedit à medio rei, offensâ autem contraponit se medio rationis; quâ distinctione injuriæ & offensæ positâ, indubiè poterit esse satisfactio pro offensâ, quæ tamen non habeat conditionem restitutionis rigorosæ. *His positis*

Directè ad argumentum dicitur. Concedo, quòd injuria propria non crescat dignitate personæ,

sonæ, sed nego, quòd non crescat offensæ; disparitas est, quia cum iustitia attendat ad medium rei, hoc què habeatur, quæcunque persona ponat illud medium rei, fit, ut opposita illi injuria, sit secundum inæqualitatem rerum, quæ etiam inæqualitas rerum, eadem erit, à quacunque tandem persona, injuria fiat; consequenter, crescet injuria secundum rerum magnitudinem. Quia autem offensæ attendit ad medium rationis, & in medio rationis est attendentia ad dignitatem personæ, nec medium rationis respectu omnium est idem, bene adhuc poterit, secundum dignitatem personæ, crescere magnitudo offensæ; quod etiam dic de incremento satisfactionis. Dari etiam potest disparitas ex explanationibus supra allatis.

INSTAT 1. Vasquez. Si quis offendat alium, occidendo ipsum, non potest quidem pro tali injuria satisfacere inferior superiori, sed non propter minorem dignitatem personæ satisfaciens; nam etiam superior, non potest æquè satisfacere inferiori pro vita; sed propter defectum boni, quod tale damnum compensare debeat, quia nullum est quod vitam æquare possit.

RESPONDETUR. Hanc rationem esse pro nobis: quia sicut non potest fieri pro vita ablata, satisfactio, eò quòd nullum illi ablatae par bonum recompenlativè reddi possit: ita quia infinita offensæ, non potest à pura creatura par bonum reddi, ideo satisfacere non poterit. Quare autem satisfactio pro vita, non pendeat à persona, pendeat satisfactio pro offensæ, disparitas est; quia satisfactio pro vita nulla est, sed si daretur, spectaret ad iustitiam, quia ad illam spectat, minoratum in bonis restituibilibus, ad æqualitatem reducere: hinc si daretur aliquis, qui haberet potestatem resuscitandi, unus quidem nobilior, alter ignobilior, & uterque resuscitaret, resuscitatio æqualis ab utroque foret; quia esset iustitialis, adeoque attendens ad medium rei, quod idem est, à quacunque persona ponatur, est enim in rebus, quæ eadem sunt, si ve à nobili, si ve ab ignobili ponantur; certè enim sex, tam nobili, quàm ignobili, sunt bis tria. Quia autem satisfactio pro offensæ, attendit ad medium rationis, quod non idem est; ideo si satisfactio habeat diversitatem, ratione nobilioris, vel ignobilioris personæ, etiam satisfactio nobilior vel ignobilior erit. Redire etiam quis potest ad supra dicta, quia si ponatur vita, nullum est prædicatum in ejus ablatione, cui non respondeat prædicatum in resuscitatione, fiet ergo satis illà resuscitatione; secus se habet oblatio satisfactionis finitæ. Rursus, quia quodcunque est motivum odibilitatis mortis, respondebit illi motivum amabilitatis vitæ restituta; jam autem in satisfactione finita, non habetur hoc motivum amandi, quod habetur odiendi offensam. Deinde, quia ab-

latio vitæ, non potest habere perseverantiam moralem cum posita vita; perseverandi autem titulum moralem habet offensæ, si ponatur satisfactio non nisi finita.

INSTAT 2. Idem. Si offensæ & injuria fiat in bonis quæ pecunia æstimantur, quævis persona, quantumvis abjecta, potest etiam Regisatisfacere.

RESPONSUM est, disparitatem esse; quia offensæ in rebus, aufertur per iustitiam, adeoque per medium rei, quod idem est omnibus; offensæ autem in honore læso, non aufertur, nisi attendendo ad medium rationis, quod non est idem omnibus.

INSTAT 3. Si offensæ & injuria fiat in bonis famæ, nulla est persona quantumvis abjecta, quæ personæ etiam excellentiori v. g. regi, non possit satisfacere; sufficit enim, ut etiam vilis homo dicat, se falsum dixisse contra regem.

RESPONDETUR. Condistingui debent, ut dixi, formalitas injuriæ, & formalitas offensæ; formalitas injuriæ spectat ad lineam iustitiæ, tanquam quid ei oppositum; offensæ autem, spectat ad condignam excellentiæ alicujus tractationem, tanquam oppositum illius. Prior illa perficitur per inæqualitatem in rebus, vel quasi rebus, oppositionemque medio rei, hæc posterior per oppositionem medio rationis. Cum autem condistinguantur ista duo, poterit exstingui unum, non exstingui aliud; quia nihil vetat habito medio rei auferente inæqualitatem in rebus, manere adhuc inæqualitatem, secundum medium rationis, vicijus dici potest, quòd retractatione, fiat satis ad tollendam injuriam, non tamen offensam; quia potest adhuc retinere rex animum offensum, etiam contra retractantem, ita ut adhuc habeatur possessio offensæ, quia est tanta persona læsa. Hæc de Antecedenti. Negatur etiam Consequentia; quia cum personæ creatæ sint finitæ, etiā offensæ illarum finitæ erunt, adeoque multiplicatis satisfactionibus, reparabiles; secus autem habet persona divina, & ejus offensæ.

INSTAT 4. Si offensæ fiat in bonis honoris, est quidem verum, quòd persona inferior non possit, æquè satisfacere excellentiori; hoc tamen inde fit, quia in hominum æstimatione, pro nihilo fit, hominem abjectum, submitti excellenti; cæterum etiam potest dari casus, in quo talis persona satisfaciatur excellentiori, v. g. eruendo excellentiorem è manifesto periculo vitæ.

RESPONDETUR. Si satisfactio pro honore læso facta à persona ignobili, pro nihilo in moralibus æstimatur, ergo infinite minus æstimari debet satisfactio creatæ, pro divino honore læso. Illud quod additur de vita regis defensione, non servit pro præsentis; quia cum persona regis sit finita, nec habeat in se rex principium, omnem suam fortunam complendi, possitque habere indigentiam boni æqualis, ei, quod amittit per

per dishonorationem; ideo illi potest fieri satis ad æqualitatem pro honore læso: Deus autem offensus, est persona infinita, nec habet ullius boni indigentiam, talem, quæ afferat illi bonum æquans indignitatem offensæ, ab illa satisfactio- ne abolendæ.

INSTAT 5. Inter homines, hoc genus offen- sæ afferens inæqualitatem in bonis honoris, est contra iustitiam, & ita satisfactio poterit esse ex iustitia; offensa autem erga Deum, non est con- tra iustitiam: Ergo in præsentī, nullum potest desumi argumentum ex satisfactione, quæ fit inter homines, pro læsione honoris.

RESPONDETUR. Posse quidem sub aliqua formalitate satisfactionem pro honore læso, esse iustitiam inter homines, posse tamen spe- ctare ad virtutem, quæ appellatur cultus excel- lentia, non respiciens debitum rigorosum, sed meritum excedentia. Sed quicquid sit de hoc, non exinde arguitur impossibilitas satisfactionis puræ creaturæ pro mortali, quia debet esse ex iustitia, sed ex eo, quia satisfactio in moralibus, quamvis non sit iustitialis, desumitur à persona satisfaciente, offensa autem à persona læsa.

INSTAT 6. Si loquamur de offensa & inju- ria, quæ non est contra iustitiam, sed in sola transgressione mandati Principis, pro hac trans- gressione præcepti, unusquisque subditus pot- est satisfacere: Ergo & in præsentī idem di- cendum.

RESPONDETUR. Distinguendas esse etiam hic: formalitatem offensæ, & formalitatem in- obedientiæ; & ex dictis potest concedi, quod unusquisque pro inobedientia satisfacere pos- sit, secus pro offensa; negari etiam potest con- sequentia, quia inæqualitas inobedientiæ stat, in non ponere quod mandat lex, vel in ponere quod vult non poni; hinc si postea fiat obedi- entia, auferetur jam inæqualitas: quia non po- nere, per ponere, ponere per non ponere tol- lentur; quid autem erit sublativum infinitæ offensæ?

INSTAT 7. Attendendo ad id genus offen- sæ, quod in sola transgressione consistit, non est vera in universum doctrina, eò maiorem esse of- fensam, quanto vilior est persona; siquidem potius eò major est offensa, quanto major est persona: nam majus est peccatum dignioris personæ, in transgressione præcepti, contra Deum.

RESPONDETUR. In peccato, condistin- guendam esse formalitatem malitiæ, & forma- litatem offensæ; formalitas malitiæ erit major, quò persona dignior, nam major se bono oppo- nit illoque spoliatur. Quod autem attinet ad for- malitatem offensæ, illa universaliter desumitur, à dignitate personæ offensæ, nec potest in oppo- situm instantia afferri.

ADDO. Si per impossibile peccaret Deus, quænam esset comparatio peccati illius, ad pec-

catum mortale creaturæ contra Deum: Sup- positâ distinctione formalitatis malitiæ & for- malitatis offensæ, quod attinet ad rationem malitiæ, in omni suppositione, majus erit, pec- catum à Deo positum, in ratione malitiæ; quia auferret majus bonum, hoc est, sanctitatem il- lius infinitam; deberet item auferre ipsum esse existentia divina; unde ratione illorum bo- norum, quæ auferret, illud peccatum esset ma- jus in ratione malitiæ; sicut & ex eo, quia fie- ret cum majori advertentia, majori voluntario, majori dissonantiâ. Quod attinet ad formalitatem offensæ, imprimis, sicut supponitur per impossibile peccare Deus, ita potest supponi per impossibile, vel peccare contra Deum distin- ctum à se, vel contra seipsum. Si peccet contra seipsum, erit illud peccatum majus in ra- tione malitiæ, sed non habebit rationem offen- sæ: quia nemo offendit seipsum, sicut nec inju- riat; si autem peccaret tunc Deus per impossi- bile contra Deum distinctum, si peccaret con- tra æqualem, non esset peccatum illud Dei, æ- quale peccato ponibili à creatura, in ratione of- fensæ, sed minus. Ratio: quia ille æqualis Deus, non posset illam offensam taxare suâ di- gnitate, tanquam excellentiore, cum non esset excellentior respectu illius Dei: jam autem ta- xare potest offensam, quam ponit creatura, in- finita excellentia, Dei, præ creatura. Si autem offendat minorem Deum, minus esset illud pec- catum præ peccato creaturæ in Deum, quia & taxativum minus. Si autem ille Deus offensus foret major Deo offendente; qualis esset com- paratio illius majoritatis, ad majoritatem Dei respectu creaturæ, talis etiam esset excessus in ratione offensæ.

OBJICIT 4. Idem. Offensa Dei, non est in- juria Dei, sed est aliquid quod in nobis Deo displicet; ut igitur talis offensa à nobis tollatur, sufficit formam contrariam, esse tantæ bonita- tis, ut eâ constituamur Deo grati.

RESPONDETUR. Non debet offensa con- cipi per modum solius displicentia, multa enim displicent, quæ non offendunt; sed displicen- tia ut sit offensa, debet importare oppositionem honori, quod fit in omni peccato. Deinde, ni- hil creatum est tale, quod nos ita gratos reddat Deo, ac ingratos reddit peccatum, cum ipsa gratia per nos, seclusâ condonatione, non sit abolitiva peccati.

INSTAT Idem. Contritio potest delere ma- culam peccati; Ergo etiam potest delere of- fensam.

RESPONDETUR. Seclusâ condonatione divina, contritio non potest delere peccatum.

OBJICITUR 5. ex Rosner. Sunt multa infe- rioris ordinis, quæ possunt adæquare res supe- rioris ordinis, ut argento multiplicato, æqua- tur aurum: Ergo idem dicendum de satisfactio- ne, positâ à pura creatura, pro offensa mortali.

RESPONDETUR. Sunt etiam aliqua quæ æquare se non possunt unquam; sicut multiplicata perfectio muscæ, non æquat hominem. Ea ergo æquare se possunt, quæ tantum habere possunt ex sui multiplicatione, quantum habetur in alio non multiplicato, vel in æstimatione morali, vel in ordine ad præmium, vel in ordine ad vitam humanam.

INSTAT 1. Idem. Cur satisfactio creaturæ non erit ex istis, quæ cum inferiora sint, si multiplicentur, æquant id, quod superius est.

RESPONDETUR. Ea sunt inadæquabilia, quorum unum est finitum, aliud infinitum, talis autem est satisfactio creaturæ, & sicut multiplicata finitudo, vel infinitudo creata, non est æquabilis infinitudini divinæ, sic nec satisfactio æquabitur offensæ illius. Argentum potest æquare aurum, quia in ordine ad emptiones idem præstat, quod valor auri; in nullo autem genere potest esse æqualitas, inter finitum & infinitum, inter creatum & increatum.

INSTAT 2. De hoc ipso quæritur, quare satisfactio puræ creaturæ & offensæ Dei non sit in eodem ordine morali?

RESPONDETUR ex eo, quia finitum non potest esse in eodem genere morali cum infinito.

INSTAT 3. Fit hic circulus vitiosus: quia si quærat, cur pura creatura non possit satisfacere pro mortali contra Deum? respondetur: quia habet infinitatem; si quærat, quare habet infinitatem? respondetur: quia est contra Deum.

RESPONDETUR. Sicut ex notificata aliunde filiatione, sine circulo per regressum notificatur paternitas; ita aliunde cognitâ infinitate peccati contra Deum, potest notificari impossibilitas satisfactionis.

QVAERES. Quomodo erit obligatio puræ creaturæ ad satisfaciendum pro mortali, si pro illo satisfacere non potest, cum nemo obligetur ad impossibile. Dicunt aliqui: Satisfactionem ad æqualitatem pro peccato mortali proprio, esse impossibilem puræ creaturæ in aliqua circumstantia, sed non in omni; sicut enim si homicidæ possibilis esset resuscitatio hominis occisi, communicatâ miraculosè resuscitativâ, teneretur homicida ex iustitia resuscitare, ita & pura creatura, quamvis, quamdiu est pura creatura, non possit Deo ad æqualitatem pro mortali satisfacere, obligabitur ad hoc, si assumatur ad unionem hypostaticam, in qua suppositione jam hoc esset illi possibile. *Sed id*

NON SATISFACIT. Tum quia & teneretur in aliqua circumstantia pura creatura satisfacere pro mortali, & non teneretur: teneretur ut supponitur, non teneretur autem, quia si illa circumstantia in qua teneretur pura creatura satisfacere, facit illam non esse puram creaturam, in nulla circumstantia, pura creatura, te-

nebitur satisfacere, siquidem illa ipsa circumstantia, jam non esset circumstantia puræ creaturæ, ut in præsentī contingeret; quia non est pura creatura, creatura assumpta ad unionem hypostaticam. Tum quia paritas allata non tenet; quia in casu antecedentis non foret ulla circumstantia, in qua destrueretur formalitas obligati, idem enim homo maneret, quod in præsentī non esset, ut dictum immediatè. Tum quia nego, eo casu, si, per possibile vel impossibile, assumeretur natura individua quæ peccavit, teneri eam satisfacere pro mortali in ante commissio. Ratio: quia natura illa quantumvis peccaverit, vi unionis hypostaticæ evahitur ad conditionem naturæ, de qua quidem verum erit semper dicere, peccavit, sed ita, ut eximatur ab omni macula, adeoque obligatione satisfaciendi: quod ipsum probatur; quia sicut illa natura ita assumpta non potest dicere: Ego peccavi, ita non potest dicere: Ego satisfacio pro peccato meo; seu, satisfacio, pro quo debeo; quod autem non posset hoc dicere illa natura, ratio est: quia illa propositio esset falsa, committereturque mendacium, quia in verbo: Satisfacio pro peccato meo, & in verbo: Obligor, involvitur persona prima satisfaciens: quæ non potest de se dicere, quod peccaverit, quod obligetur, mentiretur enim de se, & contra se, Deus assumens; qui nec peccavit, nec obligatur: habetque se illud peccatum respectu naturæ assumptæ, quasi alienum; & sicut pro peccato alieno non obligatur satisfacere, ita nec pro dicto peccato.

Quod attinet ad casum antecedentis, hoc sensu teneretur ille homicida ex iustitia, quia illud quod poneret, procederet secundum medium rei, ad quod attendit iustitia. Potest tamen quis dubitare, an esset tunc obligatus, idque obligatione strictè iustitiae? Ratio dubitandi hæc posset esse, quia per accidens est, quod ille homo habeat communicatam sibi resuscitationem, tuncque veniens aliquis ad pinguiorem fortunam, teneretur restituere, quando verè ante illam pinguiorem fortunam obligabatur, ut ostendit inductio; jam autem ille homo, ante illam collatam resuscitativam, non obligabatur. Et certè non apparet, quando nam hæc obligatio oriretur in dicto homine? non ante datam potestatem, quia obligaretur ad impossibile: non post datam potestatem, quia quid esset inductivum illius obligationis? si enim cum erat de facto homicidium in actu, non produxit hanc obligationem, quomodo jam transactum producet illam? dicere autem quod produceret obligationem sub conditione, est arbitrarium: quia obligationes iustitiales sunt obligationes reales, adeoque ad realia attendentes, non autem ad suppositiones, quæ formantur à nostris intentionibus, ut formatur hæc: Si homicidæ resuscitativa communicaretur.

Hinc

Hinc aliter ad propositam questionem dici potest; Non esse illic obligationem, vi cuius dicatur: Satisfac, quia potes: sed est obligatio, vi cuius distat; Tantum onus incurristi, & ita gravaris, ut non sit tibi modus, quo te ab hoc gravamine eximas, prior ille modus convenit debitis solubilibus, posterior insolubilibus, v. g. homicidio perpetrato.

Punctum Difficultatis 3.

Deduciturne id bene ex titulo Servitutis?

Ripalda de ente supernaturali Disp. 97. n. 19. ita discurret. Peccatum grave redigit hominem, in conditionem purè servilem, repugnantem amicitiae, & filiationi Dei, servitus, est conditio, quā homo subditur alteri, tanquam domino, qui, jure possit exigere ejus obsequia pro libito, hæc ipsa servitus respectu Dei est duplex: altera ingenua, & nobilis, communis etiam amicis, quæ fundatur in dominio supremo Dei, quod à se abdicare non potest, & jus tribuit exigendi & præcipiendi etiam amicis, & filiis, quas voluerit actiones: altera ignobilis & infamis, propria conditionis purè servilis, quā homo incapax redditur, ut ametur & tractetur, tanquam amicus, sed ut tanquam purè servus, tractetur; ita ut quamvis Deus, priori titulo excellentiæ, non esset Dominus creaturæ rationalis, & omnium obsequiorum ipsius, adhuc Dominus esset peccatoris, & omnium ejus actionum, titulo servitutis peccati; & cum satisfactio pro peccato hominem liberare debeat à servitute peccati, liberareque non possit, nam nullum est obsequium talis servi, quo posito, non possit aliud exigere Deus, ideo illud non erit sufficienter satisfactivum.

DICENDUM est. Non rectè deduci impossibilitatem satisfactionis ponenda, à pura creatura pro mortali, quia per illud homo, evadit servus.

PROBATUR 1. In creatura, redacta ad ordinem servi ignobilis considerari potest, & ratio servi, & ratio ejus, quod, & quantum affert servus, tunc quæro, si spectetur illud præcisè, quod affert, & quidem ut supponitur Supernaturale, vel est æquale offensæ mortali, vel inæquale? si inæquale; Ergo aliunde habetur inæqualitas satisfactionis pro mortali, & non à servitute; de quo ipso quæro, quare sit inæquale? & illud inæqualitativum, si sit legitimum, erit ratio, cur puta creatura non possit pro mortali satisfacere. Si æquale: destruis principium morale, quod satisfactiones, fumant dignitatem à persona, & offensæ, magnitudinem ab eo, qui offenditur; si quidem jam inæqualis persona, potest æquale ponere, offenso infinito. Ergo ulterius etiam ratio servi non obeat, quominus illa satisfactio sit æquata; quia si servus reddat centum, quod

furatus est, etiam si sit servus, ponit æqualitatem: Ergo etiam, si peccator, qui evasit servus, offert tantum placationis, quantum erat offensæ, æquabit offensam, nec ei ratio servi officiet.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur: Non implicat contradictionem, ut Deus dimittat creaturam ex conditione servitutis, à peccato oriundæ, & tamen retineat jus exigendæ satisfactionis pro offensæ. Tum quia nulla in hoc repugnantia. Tum quia potest dimittere Deus jus irascendi culpæ, & non jus exigendæ pœnæ; Ergo & in præsentī poterit dimittere jus domini, & non jus exigendæ satisfactionis. Tum quia ratio servi, & ratio obligati satisfacere, sunt rationes diversæ, nec est ratio, cur priori ratione oblata, non possit manere posterior, quo posito: Quæritur; vel jure servitutis ablato, potest creatura pro mortali proprio satisfacere, vel non potest? si non potest, ergo hoc aliunde oritur, & non ex servitute: si potest, ostendatur quæ sit tanta dignitas operis ponendi à creatura, quæ æquet indignitatem offensæ, redibuntque argumenta supra facta, pro nostra sententia.

Hoc ipsum sic aliter proponitur: Sicut in principis ipsius Ripalda, potest Deus obligare potestatem suam moralem ordinariam, illāque se abdicare, retentā potestate absolutā, cur non poterit retento dominio absoluto, jus per peccatum acquisitum obligare, eoque se spoliare? quo casu, quæro: vel potest Deus hanc conditionatam formare? Eset æquale hoc opus, si non à servo proficisceretur; vel non potest illam formare? si non potest cur non? & quid illud, videt in actione illa, inæquale ad offensæ gravitatem, & quidem independentem ab incurfione servitutis? ex quo inferetur, quod illa impossibilitas satisfaciendi, non oriatur ex servitute. Si potest; quomodo illud æquale, non deiciet ipsam suppositionem servitutis? sicut enim ex eo contrahitur debitum, quia non redditur tantum, quantum acceptum est, redditioque illa destruit suppositionem debitoris, quia illa suppositio oritur, ex non datione Tanti: Ergo etiam destrueretur suppositio servitutis, quæ ideo perseverat, quia non redditur tantum, & sicut ex eo, quod reddat qui debet, non deicitur æqualitas redditio- nis, imò auferetur suppositio debitoris; ita & auferetur suppositio servi, si reddatur hoc, quod, quia non reddebatur, erat servus. Et certè, pone per impossibile, creaturam esse servam peccati, ponere tamen æquè dignam satisfactionem atque est Theandrica, auferetur hoc ipso suppositio servitutis; Ergo etiam si ponatur æquale offensæ, auferetur suppositio servitutis. Adde, quod pro causali afferri potest, cur duret illa servitus? quia non est positum æquale; Ergo si ponatur in se æquale, hoc ipso auferetur suppositio servitutis peccati.

PROBATUR 2. Tum quia non deducit Ripalda, prædictam impossibilitatem satisfactionis

ex dominio Deialto: Ergo nec potest deducere ex dominio acq̃sistio, titulo peccati. Antecedens probatur. Quia non apparet, ubi hoc doceat Ripalda. Deinde, qui vi hujus doctrinæ, sequeretur, quod etiam satisfactio à Christo posita, non sit æqualis offensæ mortali, quia & hæc à Deo alio titulo exigi posset. Tum quia vi hujus doctrinæ sequitur, quod pro alieno mortali possit creatura satisfacere, quia hoc quod illam impediret ne satisfaciatur, est ratio servi; (si enim non est ratio servi, ergo non universalis redditur ratio, cur pro mortali non possit satisfacere creatura) supponitur autem illa altera creatura Sancta: adeoque non incurrisse titulum ne possit satisfacere pro mortali. Tum quia hoc jus, vel acquireret Deus respectu operum in peccato faciendorum, vel respectu operum post peccatum faciendorum: si respectu operum in peccato faciendorum: Ergo & acquirit jus Deus, & non acquirit; acquirit, ut supponitur: non acquirit autem, quia jus non potest habere in nihil, in nihil autem haberet tunc jus Deus, quia peccator, manens peccator, nullum potest satisfactivum opus, Deo præstare; & sicut annihilato homine, non habet Deus jus ad operationes illius hominis, ita & dum peccator manet peccator, non habet Deus jus ad operationes illius satisfactivas, cum illæ in statu mortalis peccati, nullæ haberi possunt. Si autem acquirit jus ad operationes transacto peccato ponendas; illas non exigit Deus titulo servitutis, verè enim per gratiam transfertur homo in libertatem filiorum Dei, juxta illud Pauli: *In libertate, quæ Christus nos liberavit, stete, & nolite iterum iugo servitutis subjici*, ad Galat. 5. Videturque hoc ipso, quia remittitur peccatum, remitti servitus ex peccato: Ergo & remitti titulus, ne opera illa sint satisfactiva. Ergo saltem tunc ponit ille homo, tam dignum opus bonum, quam indignum est peccatum, quod tamen non docetur communiter.

PROBATUR 3. Quia SS. Patres pro ratione: Cur pura creatura, non possit satisfacere pro peccato, non reddunt; quia peccatrix est, sed quia creatura est, quia Deus non nisi satisfacere potest, &c. videatur supra citatus Augustinus & Basilius, habet similia Leo serm. 1. 4. 10. de Nativitate. *Si non esset Deus, non afferret remedium.* Fulgentius de Incarnatione & Gratia, c. 4. *Nulatenus natura humana ad auferendum peccatum mundi sufficiens atque idonea foret, nisi unione Verbi.* Et lib. 2. ad Trasimundum c. 2. *Sed hoc, inquit, nunquid posset homo per solum hominem, aut in solo quolibet homine reperire? nullo modo.* Eucherius hom. 2. de Paschate. *Absolvere, inquit creaturam, creatura non poterat.* Anselmus lib. de Reparatione generis humani c. 2. *Nec illa (supple natura humana) nec quicquid Deus non est, poterat pro hoc satisfacere.* Ex quibus inferitur, quod re-

currere ad servitutem peccati, non sit recurrere ad rationem à SS. Patribus prædoctam.

CONFIRMATUR. Quia si nihil obstat, impossibilitatem satisfaciendi pro offensa, debemus revocare in aliquid essentiale creaturæ, quale est ipsum prædicatum creaturæ, quod probatur. Quia sic fundata impossibilitas satisfaciendi attollit dignitatem Dei, supponiturque, quod hæc elevatio dignitatis divinæ non implicet: jam autem recurrere ad servitutem peccati, non est fundare impossibilitatem satisfactionis, in aliquo essentiali creaturæ; nam ipsum peccare, non est de essentia creaturæ.

OBJICIT 1. Ripalda. Peccator dicitur servus peccati, venditus peccato, dicitur in servitutem redactus, dicitur redemptus à peccato.

RESPONDETUR. Haberi quidem phrasas Patrum, quæ docent servos nos fieri peccati, ratioque redditur in scriptura; quia à quo, quis vincitur, hujus etiam servus fit, jam autem peccando, à peccato vincimur, consequenter peccato reddimur servi. Sed non habetur, quod peccato efficiamur servi Dei. Unde illud Scripturæ: *Et dixisti non serviam, ipse quoque Ripalda citans Anselmum, Augustinum, Origenem, advertit, quod peccando homo animam suam diabolo & creaturis vendat; sed quod per hoc reddatur servus Dei, non habetur in scriptura, nisi trahere velis parabolicam aliquam locutionem, quæ sola non evincit, contra alias manifestas phrasas, afferentes, nos reddi servos peccati. Sed quidquid sit de hoc. Concedo, peccato, reddi hominem novo titulo, servum Dei. Concedo quod ipsa servitus, possit, ut ita dicam, esse inchoata ratio, cur pura creatura non possit pro mortali satisfacere? sed nego, quod sit ratio ultima, & ostensiva, ipsum illud, quod offertur, etiam independentem à servitute, esse quid inæquale. Quod autem hæc non sit ultima ratio, ostendit vel ipse interrogatio legiti- me formabilium processus, quæro enim, cur pro mortali non possit satisfacere pura creatura? (suppono interim proprio) Respondebis, quia evadit serva peccati, quæro hoc ipsum, quod tradit illa creatura serva peccati, estne æquale, si non procederet à servo? & hic jam non poterit recurri ad servitutem.*

INSTABIS ex Ripalda. Jus quod contingit diabolo & creaturis ex hac venditione, quæ se peccator illis vendit, non contingit absque libertate Dei. Ergo acquirit tunc jus Deus, tanquam supremus Dominus.

RESPONDETUR. Quod quantumvis peccatum contingat, non absque libertate Dei, potius tamen tunc lucratur diabolus quam Deus, quomodo ergo tunc acquirit jus Deus? sed concessio etiam, quod tunc acquirat jus Deus, quæ- rere restat: An illud quod offert, esset æquale peccato, in vi satisfactiva, si non offerretur ab eo, in quem, tale jus novum, acquisivit Deus?

OBJI-

OBJICIT 2. Idem. Deus ratione peccati acquirit in omnia peccatoris obsequia jus, quo possit exigere, & peccator teneatur præstare: Ergo ratione peccati Deus constituitur Dominus. Antecedens probatur. Tum quia Deus titulo peccati potest obligare peccatorem ad patiendum pœnas æternas, ergo & ad reddenda obsequia, potest enim pœna ad arbitrium iudicis in obsequium Reipubl. converti. Tum quia iure gentium homo captus, efficitur servus victoris. Tum quia Christus Dominus titulo redemptoris, acquirit jus in omnia nostra opera: Ergo & Deus titulo commissi peccati. Tum quia Deus ratione peccati potest hominem constituitur servum alius, ergo & suum.

RESPONDETUR. Imprimis concedendo totum, sed quærere restat, an id, quod offertur sit æquale, demptâ conditione servitutis? Deinde consequenter ad dicta supra, negatur Deum acquirere tunc jus, in illa opera, quia acquireret jus in nihil, ut dictum supra, è contra, acquisitio juris ad affligendum pœnis, non est acquisitio juris in nihil; sicut & traditio peccatoris in servum homini, non esset traditio ad nihil; quia ille stante peccato, posset exercere actiones, per ordinem ad illum alium hominem; cum non posset exercere actiones satisfactivas in peccato. Negatur item, quod Deus peccato vincat hominem, sed vincit illum diabolus vel creatura alia. Illud quod affertur de Christo, disparitatem duplicem habet. Imprimis, cum suppositio Redemptoris, ferat secum titulum capitis, influentis esse gratiæ, gratia autem affert titulum ad operationes gratiosas, hoc ipso poterit Redemptor acquirere jus, vi redemptionis, in actiones illas; vi autem peccati, esse illud gratiosum, & operationes gratiosas satisfactivas, amittuntur, adeoque redditur illud jus nullum, seu in nihil. Deinde, quia cum redemptio illa ponatur actionibus Theandricis involventibus dignitatem Personæ divinæ, hic ipse titulus sufficiens est, ut se illi creatura subdat cum suis obsequiis, jam autem ex dictis, peccatum non efficit servum Dei, adeoque non affert titulum illius obligationis.

OBJICITUR 3. Satisfactio æqualis, debet liberare creaturam à servitute, quam contraheret per peccatum; at pura creatura, nullis obsequiis id potest præstare, quia potest Deus talia obsequia exigere infinita, multitudine, duratione &c. nam potest omnia possibilia obsequia exigere.

RESPONDETUR. Concesso hoc toto, quærere restat, si hoc titulo hæc obsequia non exigerentur, essentne æqualia, illi servituti auferenda; quæraturque undenam ista inæqualitas oriatur: Et certè, pone per possibile vel impossibile, creaturam, quæ erat serva reddita peccato, alium ad unionem hypostaticam, hoc ipso actione sua satisfactiva posset evadere ad ipsius

tituli extinctionem. Si ergo aliunde non supponatur, quod non possit creatura actiones ponere extinctivas suppositionis servitutis, hoc ipso non probatur, quod pro mortali offensa, satisfacere pura creatura non possit.

INSTABIS. Potest deleri peccatum manente jure Dei in satisfactionem offensa.

RESPONDETUR. Concedo totum, quærere restabit, cur illud jus à creatura extingui non possit?

OBJICITUR 4. Per statum gratiæ non extrahitur peccator ab omni servitute peccati, sed à pura solum servitute; nam licet justus non possit à Deo tractari ut pure servus, cum sit amicus & filius: potest tamen tractari ut servus, & debitor obsequiorum ratione peccati.

RESPONDETUR. Etiam hoc concessio restat quærere: Si tali titulo non exigerentur hæc opera, essentne satisfactiva? deinde si dicatur à certis non nisi servitute liberari per gratiam, non accipiuntur phrasæ Patrum ut sonant, quæ sine addito enuntiant, per gratiam nos liberari.

OBJICITUR 5. Hanc ipsam esse rationem quâ utitur S. Anselm. lib. 1. Cur Deus homo c. 5.

RESPONDETUR. S. Anselmus hoc tantum dicit, quod, si creatura fuisset à creatura redempta, evasisset redemptricis creaturæ serva, si illius serva, non æquè digna ut ante, quia ante erat serva Dei, nunc foret serva etiam illius creaturæ redemptricis, sed inde non sequitur, ultimam rationem, quare pura creatura pro mortali satisfacere non possit, esse, quia est serva.

Punctum Difficultatis 4.

Deduciturne id rectè ex eo, quia mortale reddit indignum qualibet amicitia Dei.

PEREZ in manuscriptis de proposita quaestione sic discurrit. Sumpto quocunque actu bono, v. g. dilectione Dei super omnia, aut attritione, major est indignitas & demeritum peccati mortalis, quàm meritum & dignitas contritionis; quia quodlibet peccatum mortale constituit peccatorem indignum quâlibet amicitia Dei, & dignum amissione cujusvis gratiæ & beatitudinis: nullus autem actus puræ creaturæ, constituit operantem dignum qualibet amicitia Dei, & consecutione cujusvis gratiæ & beatitudinis; jam autem ut dignitas actus puræ creaturæ, æqualis esset indignitati peccati mortalis, necesse erat in tanta gratia & gloria, hominem constitui per contritionem, quàm indignus constituitur per mortale, quod non convenit ulli actui puræ creaturæ, quia tali actui, sufficeret recompensatio per determinatum gradum gratiæ & gloriæ.

DICENDUM est. Non rectè id exinde deduci.

PROBATUR Examine fundamenti allati. Sit lux solaris vel candelæ, privatio illius lucis faciet

faciet tenebras, quia tenebrae expellunt omnem possibilem lucem, eique opponuntur: tamen si ponatur lux, determinatam nonnisi illuminationem afferens, sufficienter tollentur omnes illae tenebrae; & quod determinatam illuminationem afferat illa lux, non obest quominus expellat omnes tenebras; Ergo etiam quantumvis poneretur, quod peccatum reddat indignum omni possibili gradu gratiae & gloriae, si ponatur unus actus graciosus, merens determinatum gradum gratiae & gloriae, quamvis ille actus non afferat omnem possibilem gradum gratiae & gloriae, erit adhuc sufficienter ablativus, totius illius demeriti. Forma imaginariam similitudinem. Sit demeritum odii sicut tenebrae, sit meritum, sicut determinata lux, extinctio candela sit peccatum, reaccensio candela sit amor, v. g. Cum jam meritum transeat in conditione candela accensa, & privatio lucis in demeritum omnis possibilis gradus gratiae & gloriae, verè reaccensio candela, erit sufficienter expulsiva, quarumcunque tenebrarum. Cujus utriusque ratio resolvitur in hoc principium. Quia ad hoc, ut auferatur negativa universalis, non est necesse ponere omnia positiva particularia, sed sufficit positio unius, ut ostendit inductio: Quod ipsum probatur. Quia universalis constituitur per particulam *Et*, cuicumque applicabilem; aut potius per particulam *neque*, ut magis directè de negativa loquamur, hujus enim propositio- nis, nullà gratia est dignus peccator, est hic sensus; neque hac est dignus, neque hac, neque hac insuper, vel si vis, explicat id per particulam *Et*, ergo cum destruitur hoc totalitativum, & constitutivum universalitatis, ly scilicet *Neque*, per positionem vel unius, cui jam illud *Neque* applicari non poterit, hoc ipso ruet illa universalis, ruente illo constitutivo, universalitativo, totalitativo. Tum quia ex vi hujus sententiae, ex eo pura creatura non potest satisfacere pro mortali, quia vi mortalis reddit se peccator indignum quacunque gratia possibili; actu autem bono, non reddit se dignum, nisi aliquà gratia Dei, sed hoc non probat, pro mortali non posse à pura creatura satisfieri, quia tunc fit satisfactio pro mortali à pura creatura, quando à pura creatura ponitur contradictorium ei, quod est esse indignum quacunque gratia possibili. Contradictoria enim natura est, oppositam tollere, aliàs idem esset, & non esset; nec habebit jam vires resistendi, asserendique se suae morali durationi, si contradictoria sui ponatur, sed quamvis creatura non reddat se dignam quacunque possibili gratia, sed nonnisi aliquà gratia Dei, ponit contradictoriam, quod probatur; quia vi peccati sequitur verificatio hujus universalis. Non est dignus quacunque gratia possibili: sed potest creatura pura ponere contradictoriam hanc; Est dignus aliquà gratia Dei; dicit enim Perez, quod pura creatura possit ponere actum, me-

rentem determinatum gradum gratiae; Ergo potest ponere creatura contradictoriam illi propositioni. Tum quia, si quaeratur quid sit hominem peccato mortali reddi indignum quacunque gratia possibili? nihil aliud in re erit, quam peccatorem habuisse aliquam gratiam, illam amisisse, nec recuperasse; quid enim hoc in re aliud est? sed hoc ut auferatur, non est necesse reddi dignum quacunque gratia possibili, sed sufficit reddi dignum aliquà. Ergo quamvis pura creatura actione bonà non se ponat dignam quacunque gratia possibili, adhuc sufficienter auferetur peccatum. Minor probatur, quia nullum est praedicatum in praedicta indignitate, quod non auferatur, si pura creatura digna evadat determinato gradu gratiae; nam praedicato: *Habuisse*, opponet se *habere actuale*: praedicato: *amisisse*, opponet se *recuperasse* determinatum gradum gratiae; praedicato: *Non recuperasse* opponet se praedicatum: *Recuperasse* aequalem, ut supponitur, gradum gratiae. Et certè, si creatura ponens se dignam aliquà determinata gratia possibili, quamvis non se ponat dignam omni, si inquam non sufficienter auferret Ly: esse indignam quacunque gratia possibili, exigeretur major recompensa, quam fuerit damnum; quia damnum erat nonnisi determinati gradus gratiae, & in recompensa exigeretur dignitas, ad omnem possibilem gratiam. Quamquam dicere etiam posset quis, quod pura creatura actione bona supernaturali, ponat se dignam quacunque gratia possibili, licet indeterminate sumpta, modò illa sit aequalis praehabita; hoc ipso enim non esset aequalis, si illa dignus non foret. Quod si reddatur eo sensu peccator dignus quacunque gratia possibili, non apparet quid tunc deesset ad condignam satisfactionem, stando in terminis Perez. Tum quia quamvis pura creatura opere bono non possit mereri omnem possibilem gradum gratiae & gloriae; meretur tamen de condigno determinatum gradum gratiae & gloriae. Ergo etiam quamvis creatura opere bono, non sit digna omni possibili gradu gratiae & gloriae, sed nonnisi determinato gradu, adhuc sufficienter satisfaciens. Tum quia hoc, quod est hominem, peccato mortali reddi indignum quacunque gratia possibili, duo dicit; imprimis negationem omnium gratiarum; deinde, quod illa sequatur ad peccatum perpetratum. Positione unius gratiae, auferetur quidem totalitas negationis omnium gratiarum, ut dictum supra; sed non auferentur particulares negationes, quae durant, & praefuerunt etiam tunc, quando ante peccatum supponebatur gratia in peccatore; nam etiam posita gratia, sunt negationes infinitae gratiarum, in iusto, quod autem non auferantur istae negationes gratiarum, cum peccator justificatur, ratio est: quia negationes auferri non possunt nisi per esse; quia autem esse determinatae gratiae, non est esse re-

liqua-

liquarum gratiarum; licet hoc, quod est non habere reliquas possibiles gratias, non sit peccaminosum, cum habere omnes sit impossibile; si autem non habere gratias omnes, non est peccaminosum, quamvis conversus, non sit dignus omni gratia, non hoc ipso constituetur in statu peccati. Tota ergo difficultas restabit de ipsa indignitate, an scilicet in poenam sint illae negationes, quia autem posita una gratia (quam determinatam posse respondere v. g. actui bono amoris, supponit Perez) jam non erunt illae negationes in poenam, nec ergo oberunt, quominus se restituat tunc peccator, in statum gratiae. Ex quo conficitur tale argumentum. Potest pura creatura actione sua bona, reddere se dignam determinatio gradu gratiae, negatioque dignitatis aliorum graduum, non erit illi peccaminosa. Ergo, quamvis peccator, actione sua bona, non se reddat dignum omni possibili gratia, adhuc sufficienter satisfaciet, & restituet se in pristinum; quia in quo se non restituerit, hoc jam illi non potest imputari ad offensam. Tum quia indubie condonatio divina aufert offensam, neque tamen facit dignum omni possibili gratia & gloria: Ergo nec satisfactio id facere debet, nam ad satisfaciendum sufficit praestare hoc, quod praestat condonatio.

PROBATUR 2. Tum quia alia est formalitas praecisa offensa, & alia indigni, gratia quacunque possibili: quia etiam in creatis, condistinguntur haec nam prius est offendi, postea sequitur, ut sit indignus, donis gratuitis. Quæro ergo de prima illa formalitate, estne in potestate purae creaturae, etiam gratia Dei adjuncta, auferre illam, vel non? si est? ergo non affert rationem, cur a pura creatura non possit fieri satis, quæ quaritur. Si non est: quæ hujus ratio? non enim jam recurrere poteris ad esse indignum quacunque gratia, quia hoc est posterius. Tum quia quamvis pura creatura, non possit se, actione bona, reddere dignam quacunque gratia possibili; vel potest adhuc se, actione sua ex gratia profecta, reddere dignam determinatam aliquam gratia Dei? vel non potest? si non potest, quare? & hoc potius erit ratio, cur non possit pro mortali pura creatura satisfacere; allataque ratio manca erit, quia non poterit recurri, quod se indignum reddiderit quacunque gratia possibili: quia non quaritur de dignitate ad quamcunque gratiam possibilem, sed de dignitate ad hanc. Si potest: ergo poterit & satisfacere pro mortali; quia quando homo, gratia adjunctus, potest auferre a se mortale, potest etiam facere, ut non reddatur tibi Deus offensus; quia ratio offensa fundatur in illo mortali. Si autem potest homo gratia Dei adjunctus mereri determinatum gratiae gradum, potest a se auferre mortale: Quia gratia in principiis Perez, ita est sublativa mortalis, ut ne divinitus quidem possit stare cum peccato. Tum quia probari deberet, quod debeat

peccator in tanta dignitate constitui satisfactio, in quanta fuit indignitate constitutus per peccatum; cur non enim sufficeret ad satisfactionem, in tanta dignitate constitui, quantam habuit ante peccatum? quærereque restabit, cur id non possit fieri? præcipue cum peccator in principiis Perez, possit adipisci determinatum gradum gratiae.

PROBATUR 3. Principio Negativo. Non implicat contradictionem, ut sit æqualis dignitas contritionis, quanta est indignitas peccati.

RESPONDEBIS. Implicare: quia contritio reddit dignum non nisi determinato gradu gratiae.

CONTRA: Non implicat contradictionem, ut quamvis contritio non reddat dignum, quolibet amicitia Dei, adhuc illa sit condigna satisfactio; cum etiam peccatum, ut dixi, non reddat dignum quocunque odio Dei, sed majori odio reddit dignum, v. g. Christicidium, quam furtum Imperialis, cur ergo non æquabuntur inter se illa contritio & illud peccatum? cum nec peccatum reddat dignum nisi determinato odio; sicut & contritio reddit dignum determinatam gratia. Non implicat item, ut quamvis contritio non reddat dignum omni gratia, reddente tamen peccato, indignum peccatorem quacunque gratia, non implicat inquam haberi condignam satisfactionem, modo constituat se peccator in tali statu, qualem habuit ante peccatum, quando poterat determinato non nisi gradu gratiae.

CONFIRMATUR. Odium quo creatura odit aliam creaturam rationalem, vel reddit odientem indignum quolibet amicitia Dei, vel non reddit? si non reddit, nec peccatum reddit. Si reddit, redibit argumentum negativum. Quamvis odium, quo odit creatura creaturam, reddat illam indignam quacunque amicitia illius creaturae, non implicat contradictionem, ut satisfactionem faciat saltem per actum intensiorem, extensorem &c. ergo, & per ordinem ad Deum, non implicabit id fieri.

OBJICITUR 1. Argumentum allatum in explicatione.

RESPONDETUR. Quamvis homo actu bono amoris post peccatum elicit, non reddatur dignus quacunque amicitia Dei, sufficit quod non reddatur indignus omni, & hæc Responsio erit conformis dictis in prima probatione. Deinde, cum non implicet esse meritum determinati gradus gratiae, hoc ipso erit condigna satisfactio, ut dictum in secunda probatione. Denique non implicat contradictionem, esse illud satisfactionem sufficientem, quod non reddit dignum omni possibili gradu gratiae, ut dictum probatione tertia.

OBJICITUR 2. Peccatum mortale, est recessus efficax, perfectus & culpabilis, a Deo ut ultimo fine; nullus autem actus purae creaturae, est accessus

accessus efficax, perfectus, voluntarius ad Deū. Porro accedere nos ad Deum hoc modo, est re vel jure possidere Deum, per visionem beatificam, & possideri nos à Deo per amorem, quo illum super omnia diligamus; at ad utramque possessionem tam activam, quam passivam, acquiritur nobis jus, per gratiam habitalem. Ex definitione accessus constat, quid sit recessus positivus: erit enim, malitia contraria, & destructiva talis accessus; cum ergo possibile sit, cadere nos actu, omni possessione tam activā, quam passivā divinitatis, & perpetrare culpam contrariam omni ejus possessioni, qualis est culpa mortalis; patet, efficacem culpabilem & perfectum recessum à Deo nos posse incurrere, per peccatum mortale; at penitus est impossibile, ut acquiramus omnem possessionem Deitatis possibilem, divinitas enim semper est magis & magis participabilis à creatura per amorem & visionem. Ergo accessus ad Deum per actum bonum, non potest esse tam perfectus, quam malus recessus per mortale.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probare, probaret enim, quod etiam cum Deus dimittit culpam, & evadit homo justificatus, quod adhuc maneat illi offensum Deus; quia eo casu adhuc non est dignus omni possibili gradu gratiæ & gloriæ. Rursus probatur argumento, quod actus amoris supernaturalis, sit sufficiens satisfactio pro mortali; quia ille actus est perfectus accessus ad Deum, accedere enim perfecte ad Deum, est re vel jure, possidere Deum per visionem, & possideri nos à Deo per amorem; hoc autē habetur, si quis peccator amet Deum: quia vi actus amoris supernaturalis super omnia, acquirit jus determinatum ad visionem, adeoque saltem æquale præterito: quia etiam præteritum jus, erat non nisi ad determinatum gradum visionis. Rursus etiam per mortale, potest esse recessus major, perfectior, magis voluntarius, neque enim voluntarium illud est infinitum; & tamen hoc non obstat, quominus sit ille perfectus recessus. Ergo nec amori obstat, quominus sit perfectus accessus, quamvis possit dari perfectior. Denique non est necesse recessum & accessum æquiparari; quia recessus à Deo est malum, si malum incurritur totum ex singulis defectibus; accessus autem est bonum, & quia unus accessus non est alter accessus, idē non habetur totum accessus; sed inde non sequitur ulla inæqualitas satisfactionis, si se reddat pura creatura dignam uno determinato gradu gratiæ: quia ad æqualitatem satisfactionis, sufficit, ponere se in tali statu, in quali fuit, cum non erat offensa; & tamen tunc non habebatur jus, nisi ad determinatum gradum gratiæ. Directe dici potest, quod accessus ille non sit perfectus perfectione, quā, in ratione accessus, dari non possit major; sed negando, quod non sit perfectus perfectione, quæ constituat in tali saltem gradu, qui habebatur, quando nondum erat suppositio of-

fensa. Item dici potest. Quamvis pura creatura non accedat amore ad omnem possibilem gradum gratiæ & gloriæ, sufficit, ut accedat ad aliquem, ut dictum supra. Denique dici potest, concedendo totum, & subinferendo: quod non implicet, ut sit satisfactio sufficiens, quamvis homo non se dignum reddat omni possibili gratia, nec ponat omnem possibilem accessum.

OBJICITUR 3. Ille quem ita quis offendit, ut sit dignus, quem injuriā & odio prosequatur offensus, justē spoliatur offendorem omni amicitia juræ; æquissimum enim est, non tractari ut amicum eum, qui voluntarie elegit esse inimicus; at peccatum mortale, est offensa Dei dignissimi amore; ergo est dignus peccator, quem Deus spoliatur omni jure amicitia. Quod verò actus aliquis & obsequium constituat aliquem dignum amicitia alterius, non sufficit ut is, in cujus gratiam obsequium exhiberet, constituatur debitor omnis amicitia.

RESPONDETUR. Hoc argumento probari, quod etiam pro creata offensa, non fiat satis; quia etiam creata satisfactio, non constituit offensum debitorem omnis amicitia. Quod si dicas sufficere ad creatam satisfactionem, ut offensum constituatur debitor alicujus amicitia, idem in presenti etiam à nobis, secundum dicta superius usurpabitur.

Punctum Difficultatis 5.

Deduciturne id bene ex periculo facilis offensa?

RATIONEM cur sit impossibile, ut pura creatura pro mortali offensa, possit condignè satisfacere: sic proponit Lugo.

Impossibilitas hæc provenit ex magnitudine hujus offensa, quæ licet sit finita, tanti tamen ponderis est, ut pariat hanc impotentiam, nam sicut, cum sit culpa finita, parit tamen indignitatem, quæ meretur poenam infinitam secundum durationem, eod quod illa poena necessaria sit secundum rectam gubernationem, ad arcendum homines à tanta culpa: sic etiam, licet sit offensa finita, postulat tamen condignè non aboleri per satisfactionem finitam: alioquin si scirent homines, Deum condignè placari posse per nostram obsequia, & offensam omnino extinguere, facilius auderent Deum offendere. Et sicut pensata gravitate culpæ, & proclivitate ad peccandum, condignè statuta est poena æterna, quia minor poena non sufficeret id continendum homines; sic pensata gravitate hujus offensa, & hominum levitate, sequitur nulla hominis obsequia admittenda, pro condigna satisfactione, exceptis obsequiis Christi; qui sicut poterat condignè satisfacere pro poena æterna peccato debita, idque propter infinitam satisfactionem superantē demerita peccati; sic licet peccati offensa exigat non posse deleri nostris obsequiis de condigno, poterit deleri obsequiis Christi.

DICEN-

DICENDUM est. *Non recte exinde deduci, quod à pura creatura condignè non possit fieri satisfactio pro mortali.*

PROBATUR I. Et assumitur hoc principium: Potest non adesse periculum facilis offensæ, etiam posito quod acceptetur satisfactio posita à pura creatura; ex hoc medio sic formatur argumentum. Ex hac sententia sequitur, quod si non adesset periculum facilis offensæ, poni posset satisfactio pro mortali à pura etiam creatura. Hoc autem dici non potest; quia esset possibilis status, in quo pura creatura posset condignè satisfacere Deo pro peccatis; & tamen universales locutiones Patrum significant, quod à pura creatura pro mortali non possit fieri condigna satisfactio. Quod autem possibilis esset talis status, sic probatur. Tum quia videt Deus, per scientiam mediam, seriem intellectualium creaturarum talem, quæ non esset abusura facili acceptatione satisfactionum creatarum. Rursus, possibilis est status, in quo peccaret creatura, eliceretque actus satisfactivos, & post illos elictos, imitaret finis mundi; vel quod, illæ creaturæ satisfaciennes, ponerentur tunc in termino; posset ergo tunc creatura talis dicere; condigna est mea satisfactio, quia non est periculum tuæ offensæ; nemo enim in termino te offendit. Tum quia, vel possibilis est gratia efficax, quæ præstet, ne, ex acceptatione creatarum satisfactionum, oriatur facilitas peccandi, vel non possibilis? Si possibilis, ergo & satisfactio puræ creaturæ possibilis tunc erit; quia ratio illam impossibilis, nempe periculum facilis offensæ, jam tunc non daretur. Si autem est impossibilis talis gratia: da illius implicantiam. Et si Deo efficaciter salvare volenti, nullum humanum resistere potest arbitrium, cur Deo præcaventi suâ gratia periculum facilis offensæ, resisteretur? Tum quia sequeretur, quod, si nescirent homines non acceptari satisfactionem creatam, illorum satisfactio foret condigna; quia si id nescirent, non adesset facilis offensæ periculum. Tum quia non impedit Deum, quominus nolit sciri esse misericors, quamvis adsit periculum facilis offensæ; eò quod misericordia super exaltet iudicium; nec impedit quominus decernat Incarnationem, quamvis id quoad aliquid offerat periculum facilis offensæ, eò quod dicere possint homines; Abundè est pro nobis satisfactum, & impetrata gratia; etiam post peccatum danda. Ergo etiam non impedit Deum, quominus acceptet creatam satisfactionem, quamvis adsit periculum facilis offensæ; eò quod aliunde huic periculo obviari possit. Tum quia non esset periculum offensæ, si Deus decerneret & revelaret se quemcumque peccatorem ex templò damnaturum, vel si revelaret, se nulli daturum gratiam efficacem post mortale, nisi qui simul ab illo confirmetur in gratia, non revelando, cui id satisfactorius. Tum quia saltem non esset pericu-

lum facilis offensæ, casu quo non posset satisfacere nisi creatura, quæ sit caput cæterarum, idque habens gratiam tantam, quæ nulli creaturæ sit dabilis, quæ non esset caput, &c. Et tamen universalis est phrasis Patrum, quod impossibilis sit satisfactio puræ creaturæ pro mortali.

RESPONDEBIS. Quod istæ instantiæ ostendunt quidem posse tolli tunc periculum facilis offensæ; sed non ostendunt æquè tolli, atque cum scitur, non acceptari pro mortali satisfactionem, nisi positam à Persona increata.

CONTRA. Quia jam hac responsione conceditur, tolli periculum offensæ facilis, positam satisfactionem creatam, quamvis non ita perfectè, atque dum tollitur non nisi positione satisfactionis increatæ. Ergo ulterius non simpliciter necessaria est ad condignitatem satisfactionis satisfactio increata, sed tantum ad meliùs esse; hoc est ad perfectiùs tollendum periculum offensæ facilis, licet illud amoliat etiam satisfactio creatam. Addo, magis sublatum fuisset periculum facilis offensæ, si nec decreta fuisset Incarnatio, aut non applicata pro lapsis; quia tunc cogitassent peccaturi, quod nullum jam superesset remedium; & tamen, hoc non obstante, Deus incarnatus condignè satisfecit. Ergo apparet, condignam satisfactionem merendam non esse, ex præcisa amolitione periculi facilis offensæ.

PROBATUR 2. Tum quia nullus Doctorum, vel Scholasticorum impossibilitatem satisfactionis in periculum facilis offensæ rejecit, erit ergo novitas in Theologia. Cyprianus Serm. de Passionem Domini, dicit, facilitatem veniæ laxare habenas peccatis, quod & nos concedimus; certè tamen Cyprianus exinde non intulit impossibilitatem satisfactionis. Et S. Bernardus aggravat peccata, pro quibus Dominum JESUM & quidem ita oportuit vulnerari; sed nihil ait de periculo facilis offensæ, tanquam reddente impossibilem satisfactionem creatam. Nec certè apud Sanctos Patres vel Scholasticos, hæc propositio: Impossibilis est satisfactio creatam, habet hunc sensum; nulla satisfactio creatam tollit periculum facilis offensæ; sed semper intelligunt, dignitatem satisfaciens creaturæ, non esse æqualem placandæ excellentiæ divinæ. Tum quia Deus non movetur periculo facilis offensæ; quia ille qui habet in sua potestate, ne incurrat periculum, non potest moveri illo periculo, quis enim timet impendens malum, quod potest facere ne impendat. Paritas etiam de ordinatione pænæ æternæ non tenet; nam etiam hæc pœna, non esset irroganda, si non foret infinita offensa, ut dictum alibi. Tum quia restat quærere: An possit pura creatura ponere actionem tam gratam, quæ digna sit, ne Deus attendat ad periculum facilis offensæ, vel quæ faciat ne sit hoc periculum; Si non potest: cur non? & hoc potius erit responsio, cur pura creatura non possit facere satis-

* f

pro

pro mortali. Si potest: Ergo opponis de Patribus, universaliter enuntiantibus, quod pura creatura pro mortali condignè satisfacere non possit.

PROBATUR 3. Restaurando argumenta, quibus voluit solutionem providere Lugo.

1. ARGUMENTUM est; Sequitur ex hac ratione, impotentiam satisfaciendi, non provenire, ex intrinseca inæqualitate offensæ cum satisfactione creata, sed ab extrinseca lege non acceptandi satisfactionem creatam, propter inconvenientiam facilis offensæ, quæ inconvenientiā cessante, cum aliis offensis sit finita; non videtur cur per obsequia finita satisfieri illi non possit? quod videtur esse contra sensum Patrum.

RESPONDET Lugo. Quod satisfactio hæc non sit iustitialis, adeoque non sistens in hoc, quod est reddere tantum, quantum abstulisti; sed ejus ratio sistit in hoc, dare tantum, quantum sat est, ut offensus condignè placetur ab offensæ priori; potest autem contingere, ut aliquis det tantum, quantum abstulit: & non det tantum, quantum sat est. ne offensus sit in posterum rationabiliter indignatus, quia ad hoc secundum faciendum, pensanda est etiam quantitas periculi, quod subit offensus ex facili placatione, quo periculo attento, taxatur satisfactio condigna, ita, ut illa sit intrinsecè inæqualis, quæ huic periculo non obviat.

CONTRA 1. Sunt instantiæ supra allatæ, quibus probatur tali periculo commodè obviari posse, etiam creatâ satisfactione.

CONTRA 2. Quia aliud est dicere, hoc non est æquale magnitudini offensæ, & simul non tollit periculum facilis offensæ; & aliud est dicere, hoc quidem est æquale magnitudini offensæ, sed non aufert periculum facilis offensæ. Alia hæc duo esse, probari potest: Imprimis; quia providere periculo offensæ, spectat ad prudentiam potius, quam ad excellentiam læsam, exigentia autem satisfactionis spectat, & exigitur directè, ab excellentia læsa. Rursus in humano convictu, ista duo sunt distincta; hinc interdum offensus, post recepta plura obsequia, dicere potest; Ego quidem agnosco illum fecisse plusquam exigat mea offensæ, sed agitur mihi de: *Quid dicent alii*. Ergo apparet ista duo, esse distincta. Quæro ergo, his distinctis, cur non possit finita offensæ Dei, creata satisfactio esse æqualis, in quantum sufficiens satisfactio non tollit periculum offensæ? & si dicas posse hoc fieri, oppones te Patribus, qui in ipsa satisfactionis æqualitate, impossibilitatem agnoverunt; nec potes ad hoc recurrere, quia est periculum facilis offensæ, nam hoc aliud & distinctum caput est; & hic non nisi de priori quæritur.

CONTRA 3. Concedo hanc satisfactionem non esse iustitiam, tamen nego cum Patribus, quod creatura possit reddere tantum Deo, quantum abstulit, attendendo ad rationem offensæ.

Concedo quod ad satisfactionem requiratur, dare tantum quantum sat est, ut offensus condignè placetur; sed quære restat, cur id à pura creatura non possit præstari? Concedo pensandam esse quantitatem periculi; sed quære restat, cur pura creatura præstare non possit, ne jam sit periculum offensæ, id quæ positis suppositionibus raris & omnino extraordinariis. Tum quia argumentum factum sic restauratur. Sublato hoc inconvenienti, quod est periculum facilis offensæ, vel potest satisfacere creatura vel non? Si non: ergo in periculum facilis offensæ, id referri non debet, cum illo etiam ablato non sit satisfactio condigna. Si autem esset satisfactio condigna: Ergo id refert solum in decretum Dei, quod adjungis. Tum quia quod Deus decrevit non acceptare hanc satisfactionem, vel est ex vi præcisè decreti? Ergo de se illa non est inæqualis. Si non præcisè ex vi decreti; da repetitò quæsitam rationem; Cur pura creatura, non possit amoliri suâ satisfactione periculum offensæ, & cur pro illa satisfacere non possit?

2. ARGUMENTUM. Sufficenter tollitur periculum facilis offensæ, eò, quod non possit pro illo satisfieri, nisi viribus gratiæ, quam dare, est non nisi in potestate solius Dei.

RESPONDET Lugo. Tantam esse gravitatem divinæ offensæ, ut oporteat hominem illam apprehendere, tanquam sibi omnino incompenabilem, non solum viribus naturæ, sed etiam gratiæ. Si enim apprehenderetur saltem viribus gratiæ compenabilis, jam aliquo modo facilius redderetur offensæ.

CONTRA. Quæro, quare sit tanta gravitas offensæ, ut debeat apprehendi incompenabilis etiam viribus gratiæ, & cur non sufficiat illam apprehendi, ut incompenabilem viribus solis naturæ? præcipue autem, quia quando aliquis non potest aliquid propriis viribus facere, hoc ipso debet apprehendere illud sibi esse impossibile. Magis item vitaretur periculum facilis offensæ sic, si decreta non fuisset Incarnatio; & tamen hac facilitate manente, est adhuc condigna satisfactio Theandrica: ergo & satisfactio ex gratia, condigna erit, quamvis non amoliatur omnimodè periculum offensæ.

3. ARGUMENTUM est. De facto ex facilitate, quæ Deus remittit peccata, sequuntur eadem & majora inconvenientia, facilius enim homines peccant, eò quod sciant facile sibi à misericordia Dei relaxari culpas; & tamen hoc inconvenientiens non æstimatur de facto tantum, ut debuerit impedire institutionem Sacramentorum, & alia remedia remittendi peccata.

RESPONDET Lugo, aliud esse, quid peccatum postulet per se, ut juxta sui gravitatem vitetur, & aliud quid Deus ex sua misericordia facere possit; qui sicut potest condonare pœnam, quæ rationabiliter exigitur ad terrendos peccatores, ita potest condonare culpam, licet ex hoc

hoc ipso, faciliores reddantur homines ad peccandum.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quaeritur, cur peccatum postulet juxta sui gravitatem, ne attendatur ad quamcunque satisfactionem humanam, cum non postulet, ne ex misericordia condonatione, facilitentur homines, ad facile peccandum? Tum quia potest Deus culpam & penam remittere, ex misericordia, manente periculo facilis offensae; cur etiam condignè placari creatura non poterit, manente aliquo periculo offensae? Tum quia ne Deus miserans attendat ad periculum facilis offensae, praestet hoc misericordia; ergo ne ad idem attendat, praestet poterit satisfactio creaturae, si aliunde non sit inaequalis; ut non est inaequalis, quia ejus inaequalitas deducitur ex periculo facilis offensae.

Punctum Difficultatis 6.

Deduciturne id bene, quia supponetur pars debiti remissa?

Vasquez disp. 2. c. 5. & 6. ita discurre. Illa satisfactio non est sufficiens & condigna, quae compensat nonnisi partem debiti. & de cætero supponit condonationem; jam autem satisfactio pro mortali, semper supponit condonationem; supponit enim condonationem debiti, quod est carere auxiliis gratiae; ergo illa satisfactio non est sufficiens.

DICENDUM EST. Exinde non rectè deduci im-

possibilitatem satisfactionis ponenda a pura creatura. PROBATUR 1. Quia debitum illud carendi auxiliis gratiae, quod condonari debere dicit Vasquez in omni satisfactione, vel pertinet ad culpam, vel pertinet ad poenam? si pertinet ad poenam: Contra est. Tum quia sequitur, putam creaturam nonnisi pro poena satisfacere non posse, quia ipsum debitum quod remittitur carendi auxiliis gratiae, spectat ad poenam. Tum quia, si hoc debitum spectat ad poenam, ergo Vasquez non tangit propositum difficultatis: in qua quaeritur, non de poena sed de culpa. Tum quia si hoc debitum est poena, ergo ex principiis Vasquez sequitur, satisfacere pro culpa, puram creaturam posse; quia in principiis Vasquez, pro toto residuo, condignè satisfacit, præter debitum carendi auxiliis gratiae, inter residua autem est culpa. Si autem debitum illud carendi auxiliis gratiae, spectat ad culpam? ergo antequam supponatur esse remissa culpa. Sequela probatur, quia antequam supponatur elicitus esse actus satisfactivus, non supponitur esse remissa culpa, cum vi satisfactionis remitti deberet; & tamen ante illum actum satisfactivum supponitur condonatum esse debitum, carendi auxiliis gratiae; quia antequam eliciatur actus satisfactivus, supponitur haberi gratia, tanquam principium ponendae satisfactionis; consequenter, ante satisfactionem, erit remissio culpae, quia re-

missio debiti carendi auxiliis, quod debitum spectat ad culpam.

RESPONDERI posset, eodem instanti, quo remittitur hoc debitum, conferri gratiam remissivam peccati: adeoque non prius remitti culpam, ante remissionem culpae; sed si res sit de priori rationis, sicut prius ratione est pars una culpae, & postea alia pars seu formalitas culpae, sic poterit & prioritas rationis, in ipsa remissione culpae admitti.

CONTRA. Tum quia vi hujus doctrinae, etiam prius tempore posset remitti culpa, antequam remittatur culpa; quia posset prius tempore, remitti debitum carendi auxiliis, quod est culpa. Tum quia sequitur in principiis Vasquez, quod dum prius ratione remittitur culpa, stans in debito carendi auxiliis, jam aliae formalitates non sint culpa: quia aliae formalitates sunt jam compensabiles; & tamen ea quae sunt culpa mortalis, dicunt Patres, non posse à pura creatura compensari. Tum quia quod hoc voluerit Vasquez, & quā id probabilitate dixerit, ex doctrina ejus colligi non potest.

Cæterum videtur potius sentiendum, quod debitum carendi auxiliis spectat ad poenā, nam etiam macula peccati, reatus &c. spectant ad poenam. Et certe, si vel debitum illud deberet efficere culpam, vel culpa debitum: potius culpa efficeret debitum; quod signum est, illud debitum habere rationem posterioris; & sicut prior est offensā regis denegatioque munerum regiorum est poena, ita & in presenti.

PROBATUR 2. Quia sequeretur vi hujus doctrinae, etiam Christi satisfactionem non fuisse condignam pro nobis, quod probatur. Quia nonnisi partem debiti solvit, quod ipsum probatur; est enim effectus misericordiae, ipsa Incarnatio, est item effectus misericordiae, quod voluerit Deus Theandrica opera pro redemptione acceptare & decernere, ipsumque peccatum incurrit debitum carendi redemptore. Neque hoc erit in præjudicium ipsius dignitatis Personae divinae; quia si mereretur peccatum, ne possit Redemptor pro illo satisfacere, illud esset contra dignitatem Personae; secus si mereatur, ne de facto ponatur: & si potest peccator mereri sine præjudicio dignitatis Personae divinae, ne sibi actu applicetur perseverantia finalis, licet non mereatur, ne possit applicari, ita & in presenti.

PROBATUR 3. Possibile est aliquam puram creaturam non habere debitum carendi auxiliis gratiae. Vel saltem possibile, ut formet Deus decretum, ut careat debito carendi; & jam non esset ratio cur illa satisfacere non posset, & quidem manens intra statum purae creaturae: quod tamen videntur negare Patres.

OBJICITUR. Non minus placet Dei amor, quā displiceat peccatum: ergo ille cæteroquā satisfactivus erit.

RESPONDETUR. Magis semper displicebit peccatum, quia includet in se formalitatem offensæ infinitæ; nullam autem similem infinitudinem dicit amor Dei; offensæ enim mensurantur dignitate offensi, cum tamen dignitas actuum, non mensuretur dignitate objecti.

INSTABIS. Mander Deus creaturæ actum amoris, hic & nunc ponendum, eo casu, actus ille non minus placeret, quam displiceret omisio illius: Ergo ille amor posset esse sufficienter satisfactivus.

RESPONDETUR. Conformiter ad supra dicta, illa duo, in aliquibus rationibus, æquari posse, non autem in quantum omisio illa, diceret jam infinitudinem offensæ.

Punctum Difficultatis 7.

Rejiciuntur alii tituli.

Petrus à S. Ioseph lib. 2. de Christo cap. 10. sic rationem proponit. Quia quamvis malitia peccati sit finita, nihilominus Deus infinitis partibus dignitatem cuiusvis creaturæ superat, censeturque plus contemni per opus legi contrarium, quam censeatur honorari per quantumvis eximiam satisfactionem, ei à pura creatura oblatam; siquidem gravitas offensæ ex una parte spectari solet secundum dignitatem illius, qui offenditur supra offendentem: dignitas vero satisfactionis à Persona satisfaciende sumitur. Quare, cum nulla sit proportio inter puram creaturam & Deum, hinc fit, non posse illi offerri satisfactionem æquivalentem pro culpa.

CONTRA 1. De hoc ipso queritur, cur debeat censer plus contemni Deus per peccatum, si illud finitæ malitiæ est, quam honoretur per eximiam satisfactionem. Concedo gravitatem offensæ spectari secundum dignitatem offensi; sed querere restat, si illa offensæ non aggravatur infinitudine dignitatis offensæ, quare æquari non possit: Concedo nullam esse proportionem inter puram creaturam & Deum, quia à parte Dei stat infinitudo: sed querere restat, cur non erit proportio, inter peccatum & satisfactionem creatam, si in illo non est infinitudo? Neque valet si recurras ad infinitudinem secundum quid, quia præter dicta alibi, illa infinitudo est finitudo simpliciter, cur ergo æquari non poterit.

CONTRA 2. Omne finitum ad æquari potest, saltem multiplicatis rationibus finitis, ergo idem dicendum in presenti, si illa culpa non est infinita.

RESPONDEBIS etiam finita si sint superioris ordinis, non posse æquari à finitis etiam multiplicatis, quæ sunt ordinis inferioris.

CONTRA erit, quia licet talia physicè æquari non possint, possunt tamen æquari in genere moris; ut potest, à plumbo multiplicato, æquari valor auri, ut urget Lugo. Deinde ostendatur

regula taxans, quænam possint æquari, quæ æquari non possint: apteturque ad præsens.

CONTRA 3. Quia, ut urgebatur alibi, si mortalis offensæ à nulla creatura æquari potest, nihil illi infinitudini deerit, ad esse infiniti simpliciter; præcipue autem, quia hæc infinitudo secundum quid, non potest poni talis, qualis ponitur ab aliquibus in amore Dei. Deinde, vel potest mortalis offensæ aggravari à dignitate infinita simpliciter, ita, ut acquirat in ratione offensæ, infinitudinem simpliciter, vel non potest ita aggravari? si non potest, da implicantia: si potest, dicam de facto ita aggravari offensas, eo, quod non sit in Dei libertate, partiri illud aggravativum.

Cajetanus sic discurre. Nulla satisfactio facta ex bonis creditoris est condigna & æqualis offensæ; satisfactio autem à pura creatura ponibilis, est satisfactio ex bonis Dei, tanquam creditoris; ergo non potest esse condigna.

CONTRA est. Tum quia vi huius rationis probaretur etiam satisfactionem Christi non esse condignam & æqualem, quia & ipsa est ex bonis creditoris, cum eliciatur ex gratia, quæ est bonum & donum creditoris Dei, multoque magis ipsa Persona dignificans, est bonum ipsius creditoris Dei. Tum quia si mereri possumus de condigno vitam æternam ex bonis Dei creditoris, cur non & condignè satisfacere? Tum quia principium Cajetani utitur verum esse potest, de satisfactione in bonis pretio æstimabilibus, & sic nemo potest solvere debitum iustitialiter, ex bonis creditis, ab ipso creditore, cum solutio debeat esse ex proprio; certè tamen aliquis honore affectus à Principe, illum ipsum honorem impendere potest, ad condignam satisfactionem, ut si sese demittat, plebeio more. Quod etiam in hoc discrimen referri posset: quia si ex bonis creditoris velis satisfacere debito reali, semper illum relinques minoratum in bonis realibus; nihil autem simile habetur, si quis pro honore laeso satisfactorius, impendat honorem acceptum ab offenso.

DIFFICULTAS II.

De variis satisfactionibus & abolitionibus peccati à pura creatura ponendis.

PLuribus de hoc discurrendum esset: An, pro peccato facto sine advertentia ad offensam Dei, possit pura creatura satisfacere? quæ questio supponit: An tale peccatum fieri possit? an sit in genere offensæ infinitum? quorum utrumque tractatum est alibi. Ex quibus colligitur pro tali peccato posse à pura creatura satisfieri; quia nulla est ratio, cur pro illo satisfacere non possit pura creatura, cum illud non sit infinitum in genere offensæ. Ad alia nondum disputata accedendo, sit.

Pun-

Punctum Difficultatis I.

An pro veniali possit pura creatura satisfacere?

Non est quæstio: An possit satisfacere pro veniali creatura pura, hoc est viribus naturæ, sed an possit satisfacere viribus gratiæ? Necitem est quæstio: An possit satisfacere pro veniali, quod conjungitur mortali alicui, supponitur enim non posse satisfacere, eo quod satisfactio debeat fieri per opus perfectum à persona grata; non est autem persona grata, is, qui est constitutus in mortali. Procedit ergo quæstio de venialibus quæ talibus, & secundum se; An scilicet pro illis pura creatura viribus gratiæ, satisfacere possit?

DICENDUM est. *Pro venialibus à pura creatura, non digne satisfieri posse*: seu quod idem est, venialia non esse infinita in ratione offensæ. Est conclusio quam docet Suarez hic disp. 4. Sect. 9. Lugo disp. 5. Sect. 7. Amicus disp. 5. Sect. 6. contra Petrum Sotum de Institutione Sacerdotum, Lect. 19. Raynaudum lib. 3. de Christo n. 100. Nicolaum Lancicium, Tomo 2. Opusc. 16. num. 24.

PROBATUR I. *Authoritate S. Thom. ex I. 2. q. 72. a. 5.* Ubi S. Thomas dicit, quod veniale se habeat sicut ægrotudo, mortale sicut mors; jam autem æger potest se reducere in pristinum statum, licet mortuus, non possit se revocare ad vitam. Ergo & peccans venialiter, potest se reducere in pristinum statum, licet non possit id facere, mortaliter peccans. Dicit item ibidem S. Thomas mortale habere se, sicut errorem circa principia, quæ negans, imperfuasibilis est; peccata autem venialia habere se, sicut errorem non circa principia, circa quæ non errans, potest se corrigere ex principis. Ergo & peccans venialiter, poterit se ex gratia restituere, cum id non conveniat peccanti mortaliter. Unde etiam per S. Thomam veniale non postponit Deum tanquam ultimum finem, postponit mortale, per eundem; item mortale non est contra charitatem, sed contra charitatis fervorem.

PROBATUR 2. Quia sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec infinitanda; nulla autem infinitandi venialis necessitas, ut videre erit in solutione argumentorum.

PROBATUR 3. Tum quia non esset ratio, quare pro veniali non possit satisfacere pura creatura viribus gratiæ, nisi quia illud veniale esset infinitum in ratione offensæ; sed non est. Vel enim infinitas illa quam adstruis in veniali est talis & tanta, qualis & quanta competit v. g. actui amoris Dei, vel est major & specialior? Si est, tanta & talis, quanta & qualis competit actui amoris? Ergo actus amoris saltem multiplicatus & intensior, erit pro veniali condigna satisfactio; nam infinitudo unius est talis, & tanta,

qualis & quanta infinitudo aliûs, certè tamen hæc infinitudo nulla est, aliàs beati dicerentur habere singuli infinita merita, quod non dicitur; licet infinitatem quandam tribuat amor Tannerus disp. 1. q. 2. n. 282. Quod si infinitas illa venialis, non est talis qualis competit v. g. actui amoris, quæro, vel est tanta ac talis, qualis competit peccato mortali, vel non est tanta? si est tanta: verum quidem est, quod pro illo æquè ac pro mortali condignè satisfieri non poterit, sed nego illam esse tantam; nam & esset illa jam venialis offensæ, ut supponitur, & non esset venialis, quia esset jam tam gravis, atque gravis offensæ mortalis, cum jam utraque haberet idem taxativum infinitum, haberentque jam æqualitatem in ratione principali, quia reliqua omnia in mortali ad æquabilia sunt, sola offensæ inadæquabilis.

Quod si dicas non haberi in veniali æqualem infinitatem ei quæ debetur mortali, & tamen veniale habere infinitatem. Contra erit, quia quæro quam illam habet, quæ neque sit talis qualis est in actu amoris, neque talis, qualis in offensæ mortali. Rursus sine necessitate multiplicas & ad placitum, infinitudines; imò si non est æqualis illa infinitudo, veniali competens, infinitudini mortalis, nec erit jam infinitudo: quia unum infinitum in eodem genere, non est altero majus; quod quidem vel maximè procedit, si utriusque ratio infinitativa sit eadem & eodem modo applicata, hic autem eadem dignitas infinitaret, & quali modo ad infinitandum minus applicaretur, explicari non potest. Tum quia, si veniale est infinitum in genere offensæ, sequitur veniale unum etiam minimum, esse æquale omnibus peccatis mortalibus; sicut unum meritum Christi, est æquale omnibus illius meritis. Neque valet si recurras ad rationes alias distinctivas; hæ enim erunt non nisi in ratione materiali: jam autem etiam inter opera Christi, est inæqualitas in ratione materiali, & tamen hoc non obstante, unum meritum, est æquale simpliciter omnibus, quia in ratione principali, hoc est infinitativa, æqualitatem habent; Ergo idem in præsentī dicendum esset. Tum quia hoc, quod est peccatum veniale esse infinitum ex eo, quia est contra personam infinitam, dupliciter capi potest. Imprimis, quia est materialiter contra personam infinitam, hoc sensu, quia in eo sibi displicet persona infinita; ubi ly materialiter, construitur cum ly *contra*, non autem cum ly *Persona*; quæ si est infinita, est formaliter infinita. Deinde potest esse formaliter contra personam infinitam, quia scilicet illius indignitatem taxat & aggravat, suâ excellentiâ infinitâ. Si primo modo sumatur infinitudo, hæc quidem habetur; quia si quærat ex Deo; displicetne tibi veniale, qui es persona infinitæ excellentiæ? Respondebit Deus, affirmativè. Sed hæc displicentia non arguit infinitatem, nam etiam Deus interrogatus, complacensne tibi in

bi in hoc minimo opere bono, quies persona infinita? Responderet, complaceo: & tamen hoc non arguit infinitatem, cuius etiam ratio est, quia in hac priore acceptione, significatur sola habitudo ad Deum, tanquam ad objectum; præcisâ autem talis habitudo, non arguit excellentiam vel deteriorationem. Si secundo modo sumatur infinitudo, hæc non habetur in veniali: quia illud non taxat Deus dignitate suâ infinita; illa enim taxatio non est accipienda, quasi fiat inanimato modo, hoc enim coincidit, cum ly *contra, materialiter*; sed est taxatio animata & intellectualis, quæ non potest esse respectu venialis; idque ideo quia etiam in materialibus, quæcunque displicentia, taxare suâ excellentia, esset disordo operandi. Deinde, interrogatus Deus æquæne indignetur veniali ac mortalibus? non posset respondere, æquæ; quia hoc ipso de jure tur veniale à ratione venialis; quomodo enim est veniale, ita aggravatum? Denique quia possibilis est contraventio infinitæ dignitati, non nisi materialiter, & non procedendo ad hoc, ut taxetur infinita excellentia, quæ enim est in hoc implicantia? non esset autem impossibilis, si etiâ venialia taxarentur dignitate infinita divinâ.

OBJICITUR 1. Gravitas injuriæ & offensæ sumitur ex dignitate offensi, satisfactionis verò excellentia, sumitur ex dignitate satisfaciens; sed in peccato veniali offenditur excellentia infinita, & satisfactio ponitur à persona finita: ergo illa satisfactio non esset æqualis.

RESPONDETUR. Veniali peccato offendi dignitatem divinam, ita ut taxet suâ dignitate illam offensam: Nego antecedens, ita ut non taxet: Concedo antecedens, vel, est illic offensâ materialiter contra dignitatem divinam, non autem formaliter.

OBJICITUR 2. Veniale est immediatè contra voluntatem Dei, est enim contra prohibitionem Dei, ergo est immediatus contemptus Dei quantumvis levis.

RESPONDETUR. Si est contemptus levis, hoc ipso non est taxatus ab infinita excellentia; adeoque nec infinitus in genere offensæ.

INSTABIS 1. Ut mortale sit contra voluntatem Dei, non est necesse, ut expressè intendat peccans facere contra illam; sed sufficit facere id, quod est prohibitum. Ergo etiam veniale sit contra voluntatem Dei, sufficit ut peccans, intendat facere contra illam.

RESPONDETUR. Concedo totum, sed nego, si peccans venialiter faciat contra prohibitionem Dei, esse idem taxandum, ipsâ excellentiâ divinâ.

INSTABIS 2. Etiam veniale est contra amicitiam Dei.

RESPONDETUR. Etiam permissio, quòd veniale sit contra amicitiam Dei, negabitur ipsum illud taxari ab excellentia infinita, adeoque esse infinitum.

INSTABIS 3. Persona Regis potest leviter

& graviter offendi, ergo & divina. Rursus, Rex offensus in bonis extrinsecis, offenditur in sua persona: ergo etiam & Deus in bonis extrinsecis, hoc est in fervore charitatis offensus, offenditur ipse in persona.

RESPONDETUR, quoad 1. Negatur quòd Persona Regis leviter offendi possit, si offensam taxet regalitate. Quoad 2. potest rex interdum in suis bonis offendi, sine ulla offensione suæ personæ; ut cum aliquis regi solidulos duos accipit, hæc offensâ sistit in illis bonis extrinsecis, nec taxatur regalitate, illique ad æqualitatem satisfieri potest, etiam à plebejo, per restitutionem. Secundò, potest offendi ita, ut non sistat offensâ regia in extrinsecis Regis, sed progrediatur ulterius ad contemptum Regis; ut si quis Regi in folio sedenti, eripiat diademâ; hæc injuria non sistit in sola ablatione boni illius externi, sed progreditur ad contemptum Personæ Regiæ. Sic etiâ in Theologicis, potest fieri offensâ, ratione extrinsecorum Deo, & hæc erit venialis: si autem cum contemptu Personæ divinæ, erit mortalis.

OBJICITUR 3. Si pura creatura potest satisfacere pro venialibus, ergo remissio illorū non erit ex misericordia Dei, cum tamen ex sensu Patrum etiam venialium remissionē petamus, dicendo: Dimitte nobis. Rursus non esset nobis necessaria ad hoc passio Christi, cum tamē pro omnibus peccatis credatur Christus satisfecisse.

RESPONDETUR. Remissionem venialium adhuc esse opus misericordiæ, indiguisseque Christi redemptione, quia non potest à nobis satisfactio condigna poni, nisi viribus gratiæ, quam dat nobis non nisi misericordia Dei. Rursus cum omnes gratias habeamus ex Christo, ad easque habendas, indigemus ejus redemptione, indigemus illâ, etiam ad gratiam, ex qua condignè satisfaciamus, deinde ex hoc adhuc argumento, in remissione venialium indigemus misericordiâ Dei, quia illas ipsas satisfactiones posset Deus alio titulo exigere à nobis, & ad hunc titulum vindicare, hinc quod non vindicet misericordia ejus est.

OBJICIT 4. Raynaudus. Injuria per vilem hominem irrogata Personæ infinitæ dignitatis, est improporcionabilis per satisfactionem Personæ vilis, atqui peccatum veniale est propria injuria Dei, est enim essentialiter peccatum, ad cuius quidditatem pertinet esse injuriam.

RESPONDETUR. Majorem esse veram de injuria gravi & taxata illa dignitate infinitâ, non autem de injuria levi, quæ illâ dignitate non taxatur.

INSTABIS 1. ab autoritate Salviani, qui lib. 6. sic habet. *Nihil leve æstimetur quo Deus laeditur*, adducit & Lancicius autoritatem SS. 4. Canonizatorū, inter quos, S. Patris Nostri IGNATIUS, infinitatem hanc etiam veniali tribuentis.

RESPONDETUR. Salvianum agere quòd nihil sit leve si taxetur dignitate divinâ, sed non negat aliqua non taxari; nec debent verba illius,

lius, ut sonant, accipi, quia auferrent distinctio- nem peccati gravis & levis, adeoque mortalis & venialis, quam tamen adstruit Tridentinum. SS. Canonizati fortè solum loquuntur, quòd peccatum illud, sit infinitum nonnisi termina- tive, & quòd fiat materialiter contra infinitam dignitatem divinam; non loquuntur autem de infinitate rigorosa, quæ oriatur à taxa ab infinita persona divina.

INSTAT 2. Veniale est re ipsa peccatum sim- pliciter, quamvis per comparisonem ad mor- tale dicatur peccatum secundum quid: Ergo etiam est verè injuria Dei, quantumvis levis.

RESPONDETUR. Concedendo totum. Si autem est injuria levis, hoc ipso non taxatur in- finitate dignitatis divinæ.

INSTAT 3. Possunt hæc æquiparari inter se, mortale & veniale in ratione offensæ, quamvis gravitate differant.

RESPONDETUR. Si mortale & veniale æquiparantur in ratione offensæ, æquipa- rantur in Principali, nam in mortali hoc est principale, quod inadæquabile ulla vi crea- ti; jam autem sola ratio offensæ inadæquabilis est, nam ratio malitiæ, advertentiæ, voluntarii, possunt bonitate actus creati æquari. Si autem veniale cum mortali in ratione principali con- veniunt, hoc ipso simpliciter erunt æqualia; nam ratio talis simpliciter, cæteris paribus, à principaliori desumitur. Si autem simpliciter mortale & veniale sunt æqualia; hoc ipso ve- niale non esset leve, adeoque nec veniale.

OBJECIT 5. quidam. Puram creaturam non posse condignè satisfacere pro veniali, prout est injuria Dei personalis, est communis Theolo- gorum, teste Ragusa, ex D. Thoma 3. parte. q. 1. a. 2. ad 2. Ubi universaliter de peccato loquitur.

RESPONDETUR. Negando hanc esse com- munem Theologorum sententiam, nec enim citantur quinam sint illi. Schola Scotistica te- net etiam pro mortali à pura creatura posse fieri satis; ex nostris Lugo, Ripalda Vasquez, & re- centiores, ut Esparza, putant etiam mortale non esse infinitum; & si id non est comune de mor- tali, quomodo erit de veniali. Ex Thomistis Na- zarius negat mortali infinitudinem, quomodo ergo illam tribuit veniali. S. Thomas agit inibi de mortali, quia loquitur de peccato, quod de- struxerat genus humanum, quod certè non erat veniale. Rursus iste terminus, *Injuria personalis*, indiget explicari. Si enim hoc significat taxari veniale dignitate divinà infinita, jam est hoc su- pranegatum.

INSTAT. Satisfactio puræ creaturæ pro ve- niali, est à persona vilissima, exhibita, personæ infinitè dignæ.

RESPONDETUR. Quòd fiat illa satisfactio personæ infinitè dignæ, sed non taxanti dignita- te suā offensam levem. Quòd autem dicitur, peccatum veniale non inducere infinitam mali-

tiam ex modo specifico offendendi Deum, sed solum ex modo generico: id ipsum negatur; quia ut sic peccatum, non taxatur infinitudine personæ divinæ.

Punctum Difficultatis 2.

An sit possibilis satisfactio puræ creaturæ pro alieno mortali, & an gratia possit esse principium merendi alteri gratiam?

EX dictis colligitur conclusio, & ratio, quòd pura creatura pro alieno mortali non possit satisfacere ad æqualitatem, quia non potest po- nere infinitam satisfactionem. Sed restat hoc decidendum, an id etiam ex eo titulo repugnet, quòd gratia non possit esse principium elicti- vum, & dignificativum satisfactionum, nisi in subiecto, & per ordinem ad subiectum in quo reperitur? Et quidam negativam inter alios te- net Vasquez. Pensanda erunt argumenta utri- usque partis.

ARGUMENTA

Partis affirmantis.

ARGUMENTUM 1. Quia tota ratio, cur gra- tia unius sit principium merendi gratiam alteri, est; quia ipse qui meretur, indiget sibi illà gra- tiā; non est autem ratio, cur non possit purus homo, creari cum plenitudine gratiæ, imò cum visione beata, ita, ut jam non posset sibi prome- teri per sua opera aliquod gratiæ augmentum: sicut Christus Dominus, defacto, non poterat augere suis meritis gratiam suam habitualem; quo casu, non est ratio, cur ille non possit alteri mereri.

RESPONDERI potest, negando causalem, quod ideo non possit unus mereri alteri, quia ipse indiget illo merito, sed quia conditio gratiæ est, ne mereatur nisi habenti.

ARGUMENTUM 2. est. Gratia quamvis de- facto sit principium merendi sibi ipsi, nihilomi- nus defacto est principium condignè satisfaci- endi etiam pro aliis, scil. pro pœna aliorum tem- porali; Ergo sicut gratia habitualis, potest di- gnificare opera justī, ad satisfaciendum pro pœ- na temporali alterius, sic etiam posset dignifica- re, ad satisfaciendum pro culpa alterius.

RESPONDETUR. Paritatem multum pro- bare, quia probaret etiam, quòd defacto unus mereatur alteri gratiam, sicut defacto satisfacit pro pœna. Disparitas etiam dari potest; quia ut possit gratia esse principium satisfaciendi pro pœna temporali alterius, exigit id conditio ipsa gratiæ; quam talem esse, ostendit nobis etiam praxis Ecclesiæ. Quòd autem possit esse gratia principium merendi alteri, id nobis, nec sensus Ecclesiæ ostendit, nec ratio; deinde videtur argumentum procedere à faciliiori ad difficilioris viā affirmativā; facilius enim est mereri, ne quis fustibus v.g. percuriatur, quàm ut evadat filius adoptivus.

3. ARGUMENTUM est. Quia in humanis unus potest mereri gratiam alteri, ergo & in presenti idem dici poterit.

RESPONDETUR. Etiam in humanis non omnia possumus mereri alteri, sed est necesse, ut ipse sibi mereatur illud. Deinde, quia cum per experientiam constet, aliqua nos mereri alteri, immerito diceretur, quod id in humanis non habeatur; jam autem nec experientia, nec revelatio, nec ratio ostendit, posse nos mereri alteri gratiam iustificantem.

ARGUMENTA

Partis Negative.

1. RATIO est ex Vaquez. Gratia adoptio- nis ex natura sua defecto solum est principium merendi gratiam ipsi operanti. Ergo nec de possibili mereri possumus alteri gratiam; si enim id illi gratiæ competeret, vim illius natura- lem Deus non impedivisset; quia si naturali- bus, vim eorum operandi, quam habent ex na- tura sua, non aufert Deus; multò minùs aufe- ret vim eandem supernaturalibus.

RESPONDETUR. Non tenere consequen- tiam; quia multa de facto non sunt facta, etiam in naturalibus, quæ tamen fieri potuerunt. Quod autem de facto non mereatur gratia alteri gratiam, posset id referri in defectum prære- quisiti; quod scilicet, apta sit id præstare, si ipse merens non indigeret augmento; tunc autem causæ vim suam exerunt, si habeant omnia ad agendum requisita. Deinde dici posset, argu- mentum rectè procedere, de præsentī gratia, non de possibili.

INSTAT I. Rectè infertur, aliquod agens habere talem naturalem vim operandi, quia semper de facto ipsam, illud agens exercet, quotiescunq; operatur; & sic, quia ignis semper urit, bene infertur, esse ex natura sua usi- vus; Ergo etiam ex eo, quod gratia nunquam de facto est principium merendi alteri, nisi ipsi operanti, rectè infertur, quod gratia ex natura sua, non possit esse principium condignè meren- di alteri, nisi operanti.

RESPONDETUR. Ex eo, quod causa ita semper operetur, rectè infertur, habere illam talem vim operandi; sed si non ita operetur, præcipuè casu, quo effectus ille non sit absimi- lis, nec contrarius ipsis illius naturalibus effe- ctis, non rectè inferetur, id illam causam præ- stare non posse; quia posset ille defectus agen- di, non in defectum virium, sed in defectum, vel principii, vel prærequisitorum referri: quàm multa enim, applicatio nova, activorum passi- vis, invenit, quæ antea, activa illa non facie- bant? Hinc quod & gratia non mereatur alteri gratiam, rejici posset in defectum prærequisi- ti, quia scilicet augmento illo indiget ipse habens gratiam. Deinde saltem argumentum non con- cludit, de alia possibili gratia.

INSTABIS 2. Deus, in conservatione cuius-

libet principii, fertur non in destructionem: Er- go si principium merendi etiam aliis est gratia, non permetteret gratiam, hoc effectu carere.

RESPONDETUR. Quod Deus non permit- teret gratiam hoc effectu carere, si haberet om- nia prærequisita ad merendum alteri; scilicet si merens jam non indigeret augmento. Deinde saltem non procedit argumentum, de alia possi- bili gratia.

INSTABIS 3. Si gratia potest esse principium merendi alteri gratiam, ergo poterit esse, & principium satisfaciendi pro peccato mortali.

RESPONDETUR. De hoc infra redibit ser- mo, interim disparitas est; quia non apparet, unde sit necessaria infinitudo ad merendum al- teri gratiam, quæ ex dictis est necessaria, ad con- dignam satisfactionem, pro mortali.

2. RATIO. Quia impossibilis est gratia, quæ sit dignior, hac ipsa, quam nobis promeruit Christus, vel quæ sit dignior hac gratia, quam ipse Christus habuit; quod ipsum probatur; quia debemus Christum dignificare quantum possumus: Ergo etiā debemus asserere gratiam, quam meruit, & ejus gratiam, quam habuit, esse dignissimam. Sed gratia præfens non est principium merendi aliis, & gratia, quam Chri- stus habuit, non erat principium merendi aliis; quod ipsum probatur; quia erat principium merendi nobis, tanquam membrīs hujus capi- tis, nec possumus participare de meritis illius, nisi inserti ipsi Christo tanquam viti, ut voluit Tridentinum sess. 6. c. 3.

RESPONDETUR. Si est impossibilis, gratia, quæ sit dignior hac ipsa, quam nobis promeruit Christus, etiam præfens gratia, deberet esse principium merendi gratiam alteri; quia hoc ipso non esset dignissima, dignior enim foret, si esset principium merendi gratiam alteri. De- inde, dignior certè esset gratia, quæ afferret et- iam bonum perseverantiæ; quæ æquivaleret unà Lumini gloriæ; quæ incompararetur etiam venialem offensam; ex quibus omnibus erui- tur, falsum esse, quod non sit possibilis gratia perfectior præfenti. Dignificare autem debe- mus, vel maxime merita Christi, si ratio non ob- sit; obest autem in præfenti negativa ratio, *Non implicat*; sufficitq; ad dignificanda merita Chri- sti, quod quæcunq; etiam perfectior gratia, non excedat vires meritivas Christi, si eas, ad illud præmium, impendere velit Christus. Quod autem gratia in Christo, est principium meren- di nobis, tanquam unitis Christo, ut capiti; cur in nobis non erit principium merendi alteri, ut fratri, ut compari, ut eidem moraliter?

INSTABIS. Non est possibilis effectus for- malis gratiæ præstantior, quàm reddere filium Dei adoptivum.

RESPONDETUR. Hoc ipsum, quod est red- dere filium Dei adoptivum, potest diversis spe- cie principii, adeoque & gratis fieri. Deinde
est

esset præstantior effectus, si & sibi, & alteri, posset esse principium constituendi, in esse filii Dei adoptivi.

3. RATIO. Quia gratia adoptionis nihil aliud est, quam amicitia Dei ad nos, & nostra ad Deum: jam verò amicitia, non potest esse principium merendi condigne alteri amicitiam; quia de ratione illius est, solum redamationem principiare, illius, qui amat, & non alterius; quia si alter redametur, hoc ipso deficitur à ratione amicitiae: quia non amantem, sed alium redamari amicitia autem non potest esse principium deficientis amicitiae, seu alicujus defectus in amicitia. Deinde etiam in humanis, nemo alteri meretur amicitiam, sed id solum fit precibus, & modo impetratorio, quod etiam in præfenti, concedi potest.

RESPONDETUR. Posse concedi, quòd si meretur alteri quispiam gratiam, esset illud ipsum, novus titulus redamandi illum; adeoque non esset amicitia, sine redamatione: deinde, hoc ipso, quia alius redamaretur intuitu meriti, ipse ille merens, saltem indirectè redamaretur; imò attendendo ad illud: Propter quod unumquodque, tale, & ipsum magis, eo ipso diceretur, magis tunc amari merens. Nec ita certum est, quòd etiam in humanis alter non possit alteri mereri amicitiam; & si potest haberi tale pactum, si hoc feceris, & te amabo, & illum alterum, evadetque ille alter amicus ex pacto; cur etiam non poterit evadere, amicus ex merito?

INSTABIS. Quamvis aqua possit elevati ad producendam gratiam, non potest elevari ad merendum alteri gratiam: Ergo idem dicendum in præfenti.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia casus antecedentis implicat: ad meritum enim requiritur, ut in principio illo completo activo, involvatur agens ex præcognitione & dominio agendi, quod non convenit aquæ; conveniret autem, si creatura rationalis, alteri mereretur gratiam.

Addenda adhuc sunt aliqua, quorum meminit Ripalda disp. 96.

4. RATIO. Ex autoritate Adriani Papæ & Concilii Francofordensis.

RESPONDETUR. Illas autoritates, hoc solum velle, quòd Christus non sit filius adoptivus: & quòd, si esset, redimere nos non potuisset condigna satisfactione.

INSTABIS. Vasquez. Dignitas gratiæ ad gloriam, est adoptionis dignitas, quæ non communicatur, nisi in genere causæ formalis, subjecto, cui gratia inhaeret.

RESPONDETUR. Quæri adhuc, cur gratia unius, non possit mereri alteri, ut in illo inhaereat gratia?

INSTABIS 2. Semen non fructificat nisi in terra, in qua semetur, ita nec gratia, nisi in subiecto, in quo est.

RESPONDETUR. Semen multiplicat se phy-

sicè, nec habet vim, quâ possit se projicere ad alium locum; meritum autem multiplicat se moraliter, nec repugnat ut habeat vim, ut ad illius exigentiam, Deus, in alio subiecto, producat gratiam.

INSTABIS 3. Ex eo quòd homo mereatur sibi gratiam, non potest inferri, quòd mereatur alteri; quia quando meretur sibi, meretur digno, si meretur alteri, non meretur digno.

RESPONDETUR. Homo constitutus in peccato mortali, actu amoris meretur sibi gratiam, non digno, sed ut evadat dignus; cur etiam non poterit mereri alteri, ut evadat dignus.

5. RATIO. Opus filii Dei adoptivi, non potest non mereri gratiam & gloriam, determinatè sibi conferendam, juxta valorem operis. Tum quia valor hic constituitur ex gratia habituali, consequenter dignificat eum, ad quem ordine intrinseco refertur. Tum quia complacentia Dei in persona grata, quâ mediâ, confert gratia ad remunerationem operis, solum movet ad gloriam conferendam; ipsi personæ gratæ. Tum quia gratia non habet ex se ordinem, nisi ad propriam gloriam. Tum quia per opera bona, crescit justus in filiatione adoptiva, filiationem autem adoptiva, solum dat jus, ad hæreditatem paternam. Tum quia gratia, est participatio naturæ divinæ, quatenus subiectum, in quo est, reddit aptum ad operationem divinam: Ergo cum gratia, non faciat aliud subiectum extraneum, particeps divinæ operationis, non potest mereri alteri gratiam. Tum quia est aliquod genus præmii, quòd ita determinatè conferendum est merenti, quin alteri præter merentem, conferri possit, scil. laus; Ergo etiam nec mereri potest beatitudinis gloriam, nisi ipsi merenti. Quod si opus filii Dei adoptivi non potest non mereri sibi determinatam gratiam & gloriam, hoc ipso non potest mereri conferendam aliis; nam valor operis meritorii est limitatus: Ergo si valor ut duo, non potest non determinatè mereri gratiam & gloriam ut duo, ipsi merenti, non poterit hoc ipso mereri alteri.

RESPONDETUR. Quod attinet ad istam ultimam conclusivam consequentiam, ostendenda esset implicantia, cur non posset esse divisio, ut sibi quis mereatur ut unum, & alteri ut unum, & tamen duos gradus gloriæ & gratiæ. Sed quia procedit vis consequentiæ ab antecedenti, negatur illud, verumque est, non nisi de præfenti ordine; concedo enim valorem hunc desumi pro præfenti ordine, à gratia habituali; sed nego implicare gratiam, quæ aliam gratiam alteri mereatur, quæ dignificet opera illius alius, ab illo alio ponenda. Nego item, quòd implicet ut unius gratia, sit principium merendi, ut alter evadat persona grata. Nego implicare, ut gratia habeat ordinem ad gloriam alienam, scil. merendo alteri, gratiæ infusionem. Nego implicare, ne justus alteri possit mereri, etiam filia-

filiationem adoptivam. Nego implicare, ne possit mereri alteri quis, ut habeat participationem divinæ naturæ. De laude aliud est; quia laus nihil aliud est, nisi appretiatio, titulo, ly: Bene egit: & quia, alter ab agente, non habet prædicatum: Bene egit, ideo nec laudem; jam autem potest habere aliquis collationem doni, sine prædicato: Egit, ut dum merentur Patres filiis; potestque in hoc genere, etiam dici, esse unitas quædam moralis, illius aliis, cum merente.

FORMANTUR

Asserenda.

ASSERO 1. *Gratia, quæ nunc de facto habetur, probabile est, quod non sit principium merendi aliis gratiam de condigno.*

RATIO 1. asserti est; quia possibilis est gratia, quæ non sit principium merendi aliis, ut mox dicetur; Ergo probabilis est provisionem esse à Deo gratiam talem, quæ non esset principium merendi aliis; quia connaturalius est dari talem gratiam, quæ effectus suos præstare possit saltem aliquando: Ergo cum ex consensu Doctorum, non præstet hunc effectum gratia, cum eam nobis meritis sit non nisi Christus, intercessitque decretum, ne id contingat; tali decreto, conformior & aptior erit gratia, quæ id præstare non possit.

RATIO 2. quia sicut dantur accidentia, quæ non possunt operari in subiectum extraneum, & alia quæ possunt; & ita calor agere potest in subiectum extraneum, gravitas autem non potest se multiplicare, in alio subiecto: sic etiam poterit dari gratia, quæ sit principium merendi, non nisi soli habenti, & quæ sit principium merendi etiam extra habentem; Ergo cum nullum signum habeas, præsentem gratiam esse, principium merendi aliis, sine fundamento dices, præsentem gratiam, esse principium merendi aliis.

RATIO 3. Quia non sunt multiplicanda Entia sine necessitate: Ergo nec virtutes operandi; nullum autem signum, præsentem gratiam ostendit, esse principium merendi aliis, nullaque huius necessitas.

ASSERO 2. *Possibilem esse gratiam, quæ sit principium merendi condignè aliis gratiam.*

RATIO 1. quia id non implicat.

RATIO 2. quia gratia, quam Christus habuit, vel est eadem specie cum nostrate, vel diversa specie. Si est eadem specie, ergo non implicat gratia, quæ sit principium merendi aliis gratiam condignè: hoc enim jam evenit in Christo. Si autem est diversa specie, habetur intentum, quod scilicet sit possibilis gratia, quæ est principium merendi aliis. Neque valet si dicas, Christum esse principium merendi aliis, tanquam membrum, cur enim non poterit esse etiam gratia principium merendi alteri, qui sit unum unitate fraternitatis in Domino?

RESPONDEBIS. Gratiam quando reperitur

in circumstantia hypostaticæ unionis, esse principium merendi alteri, non extra hanc circumstantiam.

CONTRA. Tum quia non implicat contradictionem, ut etiam extra circumstantiam. Hypostaticæ unionis, sit gratia principium merendi alteri. Tum quia, si id est gratia simpliciter impossibile, non poterit etiam circumstantia unionis hypostaticæ, quæ entitatem illius gratiæ non mutat, possibile reddi. Tum quia præcisa circumstantia unionis hypostaticæ, non vim merendi gratiæ, sed non nisi dignitatem meritis confert, nec apparet, qui vim illam merendi tribuere possit gratiæ, si illam de se non habet.

RATIO 3. Vel potest Deus rationabiliter velle, saltem pro alio rerum ordine, ut pura creatura mereatur alteri de condigno gratiam, vel non potest? Si potest: Ergo etiam talem gratiam potest dare, aliis posset id velle Deus, ad quod præstandum non posset exhibere medium. Si non potest: da huius implicantiam.

CONFIRMATUR. Poterat VERBUM incarnari, & ita satisfacere pro peccatis nostris, ut tantum esset suppletio illius dishonorationis divinæ, quam traxit peccatum, ita tamen, ut illa suppletio non cederet in bonum nostrum, & in liberationem; quo casu, non potuissimus rationabiliter dicere: Non potuit Christus offerre sua merita, ut cederent in bonum nostrum; aliis rationabiliter diceremus, id non potuisse fieri, quod de facto fieri potuit, & pro præsentem rerum ordine factum est: Ergo etiam non possumus rationabiliter dicere, quod Deus pro alio rerum ordine, non potuerit acceptare merita creaturarum, ad merendam aliis creaturis gratiam, quantumvis de facto illa non acceptaret; pro utraque enim parte militabit, ly Non implicat.

ASSERO 3. *Possè à Deo constitui puram creaturam, quæ sit caput reliquarum in ordine ad merendum.*

RATIO. Quia id non implicat; & si potuit Adam constitui caput in ordine ad demerendum, cur non posset constitui caput in ordine ad merendum?

Punctum Difficultatis 3.

An saltem per modum meriti possit creatura abolere mortale condignè?

DICENDUM est. Quod etiam per modum meriti, non possit creatura abolere mortale condignè. Est contra Ripalda disp. 96. Ut intelligatur conclusio.

Supponendum est, condistingui satisfactionem pro mortali condignam, à condigno merito, ut remittatur mortale; nam satisfactio condigna importat, ne satisfaciens in ratione satisfaciens, sit inæqualis offenso; adeoque satisfactio condigna importat æqualitatem satisfactionis cum offensa; meritum autem de condigno hanc æqualitatem non importat, sed radicalem

exigen-

exigentiam acceptationis. Si tamen sit meritum de condigno, debet habere proportionem cum premio, quod dicitur condignè mereri.

Hic prædicto

PROBATUR 1. Conclusio. Quia oppositum sentire, non est conformare se doctrinæ Patrum, qui simpliciter enuntiant salvari nos non potuisse, nisi vel per solam misericordiam Dei, vel per liberationem à persona divina: Ergo hic tertius modus, qui sit liberationis, per modum meriti condigni, à pura creatura ponendi, est, non secundum mentem Patrum; probatur antecedens, præter auctoritates supra citatas, phrasi Cypriani de passione Christi; *Originali morti*, inquit, *nullum, nisi in Christi morte, poterat esse remedium*; & inferius: *Et sine hoc holocausto, poterat Deus, tantum condonasse peccata*. Neque valet si dicas, loqui Patres de satisfactione, non autem de merito; quia jam non simpliciter accipies dicta Patrum, negabisque majorem à Patribus positam: Nullum est nisi in Christi morte vel condonatione remedium; das enim tertium, meritum creaturæ de condigno.

PROBATUR 2. Quia posito quocumque merito puræ creaturæ, posset adhuc esse Deus rationabiliter aversus; Ergo non erit illud meritum de condigno. Antecedens probatur; quia pro non remittendo, haberet semper Deus potentius motivum, nempe suam excellentiam læsam, infinitudinemque offensæ; Ergo posset esse semper rationabiliter aversus.

PROBATUR 3. Quia si posset id creatura, posset ex eo, quia non repugnat gratia, quæ sit principium merendi alteri gratiam. Sed inde non sequitur intentum; quia quamvis sit possibilis gratia, quæ sit principium merendi alteri gratiam, non potest tamen esse principium, in circumstantia offensæ infinitæ; quod probatur. Tum quia, quamvis ignis possit in alio subjecto & non tantum in se producere calorem, non sequitur, quod illum possit producere, in subjecto infinitè resistente; nam excessus ille resistivi victoriam haberet: Ergo & in præsentem idem dicendum. Tum quia & posset in tali circumstantia mereri gratiam ut supponitur; & non posset: quia ad meritum de condigno, licet non sit necessaria æqualitas, est tamen necessaria proportio, & radicalis exigentia acceptabilitatis, ita ut acceptatio, non sit simpliciter ex benigna inclinatione; nulla autem proportio finiti ad infinitum, nec apparet radicalis exigentia, ut finitum infinitam malitiam excludere possit. Tum quia & posset tunc intelligi producta gratia in illo offenso, ut supponitur, & non posset intelligi, quod ipsum ut probetur. Suppono, quod nisi ponatur satisfactio condigna, tunc positioni gratiæ, præintelligi debet condonatio divina; si enim noller condonare antecedenter, cur poneret illud exigens, etiam suo titulo, suam condonationem; deinde in humanis

etiam, non ideo aliquis condonat, quia exhibet gratiam, sed exhibet gratiam, quia condonat; tunc quæro; vel intelligeretur tunc condonatio, vel non intelligeretur? si non intelligeretur: Ergo nec sequi posset tunc productio gratiæ. Si intelligeretur: Ergo sublativum mortalis, erit condonatio libera Dei, & non aliquod meritum creaturæ; quamvis enim gratia dicat exigentiam radicalem, licet à Deo superabilem, ne stet cum peccato; quia tamen in actum non potest reduci ipsum illud exigitivum (si secludas satisfactionem) nisi præintellectâ condonatione, si non præintelligatur condonatio, nec erit productio gratiæ. Si autem intelligatur hæc condonatio, jam non meriti viribus, sed illi condonationi, tribuenda erit abolitio peccati. Adde, si tamen contra hanc resistantiam offensæ mortalis, poneretur illa gratia, merito alterius gratiæ; jam, producta gratia, exigeret illam condonationem à Deo.

OBJICIT 1. Ripalda auctoritatem Augustini tract. 8. in Joan. ubi, inter principium & medium, docet: justum posse conferre baptizatis, dignitate suorum meritum, effectum, quem Christus de facto confert Sacramento baptismi; jam autem, effectus qui Sacramento baptismi confertur de facto, non solum est gratia, sed & remissio peccatorum.

RESPONDETUR. S. Augustinum illo loco solum loqui de potestate instituendi Baptismi, vice Christi; qui baptismus vice Christi institutus, ab illa cæteroqui merita habente creatura, eundem effectum præstaret, quem præstat præsens baptismus.

OBJICIT 2. Idem. Ut meritum justis sit condignum remissioni peccati, sufficit habere bonitatem, & dignitatem, æqualem bonitati & dignitati gratiæ habitualis; sed hæc æqualitas haberi potest, ut dictum etiam in assertis; Ergo. Major probatur; quia bonitas & excellentia gratiæ, digna est, cui adjungatur remissio peccati, movetque ad hoc gratia, de condigno.

RESPONDETUR. Quod bonitas & excellentia gratiæ digna sit, cui adjungatur remissio peccati, ita tamen, ut ipsa ejus productio supponat, vel liberalem condonationem, vel satisfactionem pro peccato. Concedo propositionem. Etiam hoc non supposito: Nego propositionem. Deinde, minor etiam est falsa; nam negatur, haberi in gratia quacunque, vim producendi gratiam, in circumstantia resistivi infiniti, quod est offensa mortalis.

INSTAT 1. Oppositio gratiæ habitualis cum peccato, non est purè physica, sed etiā moralis.

RESPONDETUR. Concedo talem oppositionem, sed nego ipsam gratiam dicentem hanc oppositionem posse poni, casu quo non ponatur satisfactio æqualis, nisi præintellectâ condonatione, adeoque non erit abolitio peccati, vi meriti.

INSTAT

INSTAT 2. hoc fermè sensu. Gratia habitualis est principium merendi de condigno gratiam, & gloriam; Ergo erit principium merendi de condigno, & alliciendi voluntatem divinam ad remissionem peccati.

RESPONDETUR. Si agatur de merito gratiæ & gloriæ ei, qui est in mortali, negatur antecedens. Si autem sit res de eo, qui non habet mortale, disparitas est; quia nullum est prædicatum in gratia & gloria, quod opponi possit, ne æquetur dignitate gratiæ: in casu autem consequentis, est opponibilis infinitudo peccati; & certè etiam perpetuitas gloriæ, non est opponibile prædicatum, nam perpetuitas illa, non habet infinitudinem actuale, nec superat jus, quod habet gratia ut perpetuet, nisi mortali offensâ auferatur.

INSTAT 3. Demus Deum negare remissionem peccati, gratiæ infusæ in instanti A, ponatur postea actus religionis, tunc duplici titulo deposceretur expulsio peccati.

RESPONDETUR. Hoc ipsum negari, quòd non præintellectâ condonatione, &c. poni possit gratia exigens remissionem mortalis.

OBJICIT 3. Idem. Licet dignitas meriti iusti, non sit tanta, quanta est malitia peccati, tamen est tanta, quanta est bonitas remissionis; quia bonitas remissionis non est tanta, quanta est malitia peccati; malitia enim peccati est tanta, ut hominem constituat in summa miseria, bonitas autem remissionis, non est tanta, ut constituat hominem in summa felicitate. Quod si bonitas remissionis non est tanta, quanta est malitia peccati, poterit illam æquare meritum iusti.

RESPONDETUR. Quamvis non sit tanta bonitas remissionis peccati, quanta malitia peccati, possitq; in aliis rationibus, bonitas actus gratiosi æquare bonitatem remissionis, non tamen in ordine ad expulsionem peccati. Ratio: quia ut compleatur infinitudo offensæ divinæ, intervenire debet negatio condonationis divinæ, ita ut totum illud esse offensæ, includat etiam negationem condonationis: quæ negatio, quia tanquam contradictorio, condonatione seu remissione (quamvis illam cogites finitam) tollitur, ideo, & ipsa infinitudo offensæ tollitur; nullum autem tale contradictorium, ponit meritum creaturæ, quo posito, esse offensæ infinitæ, deberet desinere.

OBJICITUR 4. Beneficium remissionis peccati, non est majus, quam restituere hominem in perfectam indemnitate; quæ indemnitas, non est tantæ bonitatis, quanta est malitia peccati.

RESPONDETUR. Concesso, quòd indemnitas à peccato, non sit tantæ bonitatis, quanta est malitia peccati, non sequitur, illam indemnitate posse peccatori à gratia tribui; cum gratia quæ tunc produci deberet, præintelligi postularet ante se condonationem divinam;

deinde remissio illa, cum ponat contradictoriū ejus, quod spectat ad offensam, quantumvis sit finita, poterit abolere offensam; tale autem contradictorium, non apparet, qui ponere possit meritum. Et hoc etiam modo solvendæ erunt paritates alia, quas inibi urget Ripalda.

OBJICITUR 5. Possibilis est gratia cui sit annexa visio beata, vel quæ reddat hominem impeccabilem; possitq; aliquis justus, mereri alteri hanc gratiam: Ergo poterit mereri & remissionem peccati; nam majus est beneficium impeccabilitas, quam pura remissio.

RESPONDETUR. Gratiam qualis est in casu antecedentis, posse cadere sub meritum, quia nullum prædicatum habet infinitudinis, nec potest ostendi resistivum productioni illius, infinitum; in casu autem consequentis, ostenditur hoc resistivum, nempe offensa infinita.

OBJICITUR 6. Offensa stat, cum est negatio satisfactionis, cui contradictorium ponit satisfactio; stat item, si sit negatio condonationis, cui contradictorium ponit remissio, seu condonatio etiam finita: Ergo etiam, stabit nonnisi eousque offensa, quousque erit negatio meriti de condigno, cui contradictorium ponat meritum de condigno.

RESPONDETUR. Ad hoc ut intelligatur Deus deponere offensam, vel moveri debet motivo sibi intrinseco, h. e. misericordiâ suâ præcise, vel moveri debet ab extrinseco; hoc autem extrinsecum, ut sit condignum, debet dicere vel æqualitatem: & hæc requiritur in satisfactione condigna; vel saltem proportionem, quam proportionem dicunt quidem merita Theandrica, etiam prout constituta à satisfactione; sed non apparet; qui dicat illam meritum creaturæ? ita ut illud meritum sit tantum, ut eo posito, jam non possit Deus rationabiliter retinere jus, ad offendi. Et certè in istis, quæ habent pro ratione. *Quia placet. Quia volo misericorditer*, non est jam inquirere, cur rationabiliter non possit jam Deus retinere jus ad offendi? est enim bonum naturæ intellectualis, misereri, posse remittere offensam, &c. adeoq; hoc bono spoliari non debet Deus; sed quando pro ratione non datur: *Quia volo misericorditer, Quia placet*; sed redditur pro ratione, *quia accipi*, ita ut jam rationabiliter non possim tueri jus, in ante possessum, nisi recurrendo ad absolutum dominium; certè jam in illo quod accipitur, aut æqualitas, aut proportio dicens radicalem exigentiam ad acceptari, ostendi debet; & quia, finiti ad infinitum, nulla est proportio, nec meriti creati, proportio erit ad vires malitiæ mortalis superandas, tanquam resistivas productioni gratiæ, assertivasq; Dei, ut, nisi misericorditer condonet, retineat jus ad offendi.

OBJICITUR 7. Saltem ergo poterit hoc mereri creatura, ut ponatur gratia, sed retento jure ad offendi.

RESPON-

RESPONDETUR. Si quis ad maiora etiam miracula vim meritoria condigne tribuat creatoris, poterit etiam & ad hoc miraculum tribuere: sed id non invaluit in sensum Doctorum.

DIFFICULTAS III.

An Satisfactio Theandrica sit pro mortali condigna, hoc est, infinita?

MAIOR hæc ex tractatis hactenus colligitur: Satisfactio infinita pro mortali, est satisfactio condigna. Subsumetur in præsentis & probabitur Minor: Sed satisfactio Theandrica est satisfactio infinita. De qua minori ut constet.

PRÆMITTO 1. *Rigore loquendo, aliud est meritum, & aliud satisfactio.* Satisfactio, importat recompensationem læsæ excellentiæ, meritum dicitur laudabilitatem actionis per ordinem ad præmium; in præsentis tamen, hæc non distinguuntur, quia quidquid de uno dixeris, de alio dicendum veniet.

PRÆMITTO 2. *Diversas esse hæc in re sententias.* Prima negat merita Christi esse infiniti valoris; quod consequenter docere debent ii, qui meritis Christi efficaciam, ex præcisa acceptatione divina tribuunt, fundanturq; in autoritate Scoti. 2da Sententia est Lugonis, qui disp. 6. Sect. 1. dicit: Merita Christi habere valorem infinitum, quia merentur quodcumq; præmium; ut equus dicitur valere tantum, quantum in solutione pro illo exigi potest. Sed non dicit esse meritum infinitum; quia potest dari actio, quæ magis moveat, & per consequens majus meritum, quatenus magis merebitur, licet non plus. 3ia Sententia est quæ adstruit infinitatem simpliciter in meritis Christi, & valore eorundem; estq; sententia Suarii hæc disp. 4. Sect. 4. Amici disp. 6. Sect. 2. & aliorum.

PRÆMITTO 3. *Videri paulo molestius, ut concedatur cum Scoto, ex sola acceptatione infinitari merita Christi;* de quo in materia de merito; forte tamen hæc fuit mens Scoti; dicebat ille, has individuas etiam actiones, de se, rationem meriti, & infinitudinis non habere, eò, quod ex libero decreto Dei, cum hoc principio has actiones eliciente, decreta sit unio personæ divinæ, sine qua persona, poterant illæ actiones, saltem aliquæ, malæ esse, quia malâ intentione factæ, vel non esse infinitæ; totum ergo id penderet ex acceptatione divina, non quidem liberè illas infinitante, suppositâ unionem hypostaticam; sed quod libertate divinâ, acceptata sit illa natura ad unionem hypostaticam.

DICENDUM est 1. *Si nomine meriti infiniti simpliciter, velis accipere meritum, quod secundum omnes rationes, quas includit, sit infinitum; in isto sensu merita Christi non sunt infinita simpliciter.*

PROBATUR 1. Quia in meritis Christi est ratio actus creati, hæc ratio non est infinita, quia

eadem in individuo poterat elici, casu, quo non fuisset terminata illa natura hypostasi divinâ, & tamen illa actio, tunc non fuisset infinita: Ergo non secundum omnia, quæ includit actio meritoria, est illic infinitudo.

PROBATUR 2. Quia duratio temporanea non est infinita, & tamen etiam hæc habetur in meritis Christi: Ergo illa non secundum omnes rationes quas habent, sunt infinita.

PROBATUR 3. Tota infinitudo actionum Christi, est nonnisi à VERBO; consideremus ipsum illud dignificatum, quod ipsum dignificatum; ita præcisum, vel est finitum, vel infinitum? Si finitum, habetur intentum: Si infinitum: ostende, unde, & per quid infinitetur?

DICENDUM 2. *Si nomine meriti infiniti simpliciter, accipias meritum, secundum quod est meritum hujus personæ, in isto sensu merita Christi sunt infinita simpliciter.* Idem sic proponitur *Merita Christi, formaliter, & complete accepta, secundum quod dicuntur esse hujus suppositi, sunt infinita simpliciter.*

PROBATUR 1. autoritate Clementis IV. in Extravaganti *Vnigenitus*. Thesaurus meritorum, qui diminui nunquam potest, debet esse thesaurus infinitus, ex vi principii illius, quod infinitum sit id, cujus secundum quantitatem accipientibus, semper accipere est, & nunquam idem; sed talem thesaurum esse meritorum Christi docet ibidem Papa, expresseque dicit, illum diminui non posse, propter infinita Christi merita: Ergo.

PROBATUR 2. Meritum æquale, imò superabundans, offensæ infinitæ simpliciter, debet esse infinitum simpliciter: nam finitum non potest esse æquale infinito; jam autem meritum Christi, est æquale offensæ infinitæ, est enim copiosa apud eum redemptio.

PROBATUR 3. Si merita Christi, accepta secundum ultimum sui complementum, non essent infinita simpliciter, ultimum illorum complementum, & esset infinitum simpliciter, est enim ipsa Persona VERBI infinita simpliciter; & non esset: quia ipsa merita secundum illud complementum accepta, non essent infinita, ut tu dicis. Et sicut, si paries albus, secundum ultimum sui complementum in ratione albi, non esset disgregativus visus, nec ipsa albedo, esset disgregativa visus: ita si merita secundum ultimum sui complementum, non sunt infinita simpliciter, nec ipsum complementum erit infinitum simpliciter. Tota præsentis tituli difficultas est, in explicandis his duobus. Imprimis, quæ ista infinitudo meritorum Christi, non sit merè moralis, & ex imputatione? deinde, quomodo hæc dignitas deriveretur in ipsamet merita? Hoc ut habeatur,

Sit

* g

Pun-

Punctum Difficultatis I.

Quomodo per alios derivatur in merita Christi dignitas infinita?

EXPLICARI potest 1. ex Suar. disp. 4. Sect. 4. **E**ut videre est, in responsione ad argumentum 2dum, quod id fiat duplici titulo. Imprimis ex parte personæ operantis, quæ quodam modo per se ipsam informat moraliter suam operationem: deinde ex parte unionis illorum actuum ad personam; quod ipsum sic declarat. Unio hypostatica, est quædam infinita dignitas humanitatis assumptæ, quia persona simpliciter infinita, est illi humanitati conjuncta realiter, & per dictam unionem mirabili modo illam afficit, & sustentat: porro actus, & passionis illius humanitatis, in tali persona, habent similem quandam conjunctionem, quasi hypostaticam, cum eadem persona, quamvis mediante naturâ; ratione ergo hujus conjunctionis, habebunt infinitam quandam dignitatem. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia non respondet ad punctum difficultatis: quæro, unde habent infinitatem merita Christi? respondes, ab unione ad Personam Christi; quæro, hæc unio cum non sit physica, nec ponat ullum realem modum in ipso actu, respectu VERBI, qui ergo fieri potest, ut derivet infinitatem in opera Christi? respondes, quia participant moralem valorem & æstimationem? de quo ipso quæro, quomodo illum participant? Idem propositum sic aliter urgetur: quæro, quare merita Christi habent infinitum valorem? respondes, quia uniuntur quodammodo VERBO; quæro ulterius, quare uniuntur quodammodo VERBO, unione infinitatem fundante? respondebis, (ut videre est in discursu Suarii) quia principiantur ab humanitate unita VERBO. Hoc autem, puncto difficultatis non satisfacit. Tum quia multa sunt, quæ profecta ab humanitate unita VERBO non habuerunt infinitatem, ut resuscitatio Lazari, conversio aquæ in vinum, & cætera, similia. Tum quia multa proficiuntur ab humanitate unita VERBO, quæ non perunt uniri VERBO; Ergo pro ratione, cur uniuntur VERBO, non potest ultimò dari, quia proficiuntur ab humanitate unita VERBO; nec sufficit recurrere; quod recipiantur in natura unita VERBO; nam etiam albedo in Christo recipitur, nec tamen habet infinitatem. Tum quia, si recurras ad hoc, quod persona operans, per se ipsam, informet moraliter suam operationem: quæro ulterius; qui fiat, ut persona operans, informet suam operationem, informatione fundante infinitatem? & certè dicere, quod ideo sint infinita illa opera, quia informantur moraliter à personâ, quia uniuntur saltem mediâtè, nihil est aliud dicere, quàm quod natura terminetur à personâ infinita, in qua natura, illæ actiones recipiuntur; de quo ipso quæro: cur, si

natura sit terminata à personâ infinita, moralis valor infinitus, ex illa forma, & ex illa unione, derivetur?

NON SATISFACIT 2. Quia recurrit hæc explicatio ad mediatam unionem personæ, cum illis operibus, quæ unio non potest esse physica, aliàs transacta illâ actione, dimitteret VERBUM, quod semel assumpsit. Si autem illa unio est moralis mediata: explicandum veniret; in quo illa stet, quomodo per illam derivetur infinitudo, cur item illa merita sint infinita, & non tantum est infinitum id, cui conjunguntur? Explicat item difficultatem, per difficultatem; qui enim nescit, vel negat infinitatem meritum Christi, nescit, & negat infinitatem unionis; deinde hæc unio, cum sit physica necens physicè infinitum, hoc ipso adest infinitatem; sed quis similis nexus inter meritum & personam?

NON SATISFACIT 3. Quia hæc dignificatio deberet esse ex sensu Suarii moralis. Simo-ralis quæro, vel habent plus illa merita in suo genere, quàm habeant in ordine humano merita dignificata regalitate, vel non habent? si habent plus: ostende, quomodo id derivetur ab illa infinita personâ? si non habent: Ergo sicut actiones dignificatæ regalitate, in re non plus habent præ actionibus plebej, sed merè habent nonnisi acceptationem humanam; ita & merita Christi, in re erunt finita, & ex mera nonnisi acceptatione, plus habebunt.

Pater Moravuski hic quæst. 2. artic. 4. dicit: Actiones Christi Theandricas, non esse simpliciter infinitas, secundum quod actiones sunt; quia sic sumptæ personam Verbi non dicunt, nisi extrinsecè; licet merita Christi, & actiones Theandricæ, in quantum habent rationem meriti, sint simpliciter infinitæ: eò quod meritum dicat tanquàm partem intrinsecam, ipsammet personam merentem, infinitè dignam. *Hæc ejus doctrina*

NON SATISFACIT. Tum quia sufficit, quod actiones ipsas Theandricas, dignificet persona, per modum principii, complementis principium elicativum actionum Theandricarum. Ergo & sufficit dicere, quod etiam merita non constituentur personam tanquam parte, sed tanquam principio dignificante. Tum quia actiones Christi Theandricæ non distinguuntur realiter ab actionibus Christi meritoriis: Ergo & eadem debent habere sui constitutiva intrinseca: hoc ipso enim non essent idem realiter: Ergo cum ipsæ actiones Theandricæ, non constituentur tanquam parte, personam divinam, nec constituentur merita. Antecedens autem ex eo probatur; quia nullum est inter hæc distinctionis fundamentum, præcipuè dum conjungitur actio Theandrica merito. Et hoc etiam habet communis apprehensio, quæ censet merita Christi, esse actiones Theandricas. Tum quia Monachus theli-

tholicarum in eo fuit hæresis, quia putabant desiderari in Christo aliquod principium volitionum humanarum, eò quòd desideretur persona humana, sine qua, non potest esse volitio humana, negavitq; id antiquitas Catholica, eò quòd putaret, posse esse volitionem humanam & creatam, sine persona humana & creata. Quod si ponatur, merita creata, componi, tanquam parte constitutivâ, personâ merentis, jam in Christo non dabuntur ulla merita creata, adeoq; & nulla; quia merita increata impossibilia sunt. Adde: revera videtur immeritò & contra recto docentem antiquitatem poni, quòd actiones Christi Theandricæ, non habeant, secundum quod actiones sunt, infinitatem simplicitatis, supposito, quòd infinitatem simpliciter habeant, secundum quod merita sunt. Nec obest, quòd actio Theandrica, dicat personam Verbi tanquam quid extrinsecum; nam hæc infinitudo actionum Christi, cum non sit entitativa & absoluta, sed respectiva, bene poterit haberi ab aliquo extrinseco. Adde præterea, si fiat parallela, unde ex definitione partis inferetur, actionem Theandricam, non componi personâ, tanquam parte: inde inferetur, etiam meritum Theandricum non componi personâ tanquam parte.

EXPLICARI potest 2. ex Vasquez. Docet ille, infinitatem meritorum Christi, desumi ex infinita sanctitate naturæ humanæ unitæ VERBO: docet enim ipsam divinitatem in Christo, esse quasi formam sanctificantem, & veluti unguentum, quo ungitur; tamen si id efficiat, non per effectum formalem intrinsecum, sed per extrinsecam denominationem,tribuendo naturæ humanæ effectum quandam moralem sanctificationis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia non resolvit difficultatis punctum: quæro, cur merita Christi habent infinitum valorem? Respondet, quia dignificantur infinitâ sanctitate divinitatis: quæro ulterius, qui dignificari possint infinitâ sanctitate divinitatis? respondet, per extrinsecam denominationem: quæro ulterius, qui dignificari possint per extrinsecam denominationem? respondet tribuendo effectum moralem sanctificationis: de quo ipso quæritur, qui illum tribuere possit?

NON SATISFACIT 2. Infinitus ille valor, non potest esse denominatio extrinseca secundæ intentionis; nam esse infinitum valorem meritorum Christi, non pendet à nostris conceptibus, sed in objecto est: Ergo illa denominatio extrinseca est primæ intentionis. Sed quæro, quomodo deveniri possit ad illam denominationem extrinsecam? Et certè denominatio extrinseca dextri, nihil aliud est, nisi manus v.g. fortis, & paries: Ergo etiam denominatio extrinseca infinitatis meritorum Christi, erit ipsum meritum, & sanctitas divina infinita: de

quo quærere restat, qui illa sanctitas derivet, ut verè illa merita sint infiniti valoris?

NON SATISFACIT 3. quia infinitas illa operum, quæ est per denominationem extrinsecam, quæ est per effectum quandam moralem sanctificationis, vel est ita moralis, ut sit sola imputatio infinitudinis; & præter dicta, quærere restat, quod est fundamentum illius veræ imputationis? Si autem non est sola imputatio: explicandum erit, quid sit illud, & quonam modo fiat ille effectus moralis sanctificationis?

EXPLICAT 3. Lugo. Multisq; aliis præjactis, hoc habet: quòd scilicet opera Christi, quamvis sint ex aliis capitibus finita; & quamvis non à VERBO proveniat, quòd sint digna præmio, à VERBO tamen provenit, quòd respectu illius personæ, nullum sit magnum præmium, nisi infinitum: infinitat ergo Persona VERBI illa opera, non nisi objectivè, quatenus ex infinitate Personæ sit, ut quodcunque præmium respectu illius operis sit parvum, nisi sit infinitum. Illustrat hoc inter alia, tali instantiâ. Finge duos Deos, quorum unus vellet alteri dare munus, tanto donatore & donatario dignum, quidquid creatum sibi ad invicem darent, illud tanti æstimaretur, ac si rex unus alteri pomum daret, vel nucem; cum ergo Christus sit verè Deus, præmium quodcunque creatum & finitum, respectu illius, non est proportionatum. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quæro, cur sint opera Christi valoris infiniti? respondebis, quia attendâ Persona infinita, nullum respectu illius Personæ, condignum est præmium, nisi infinitum: quæro ulterius, qui communicetur illi ipsi operi æstimabilitas tanta? *Hoc ipsum sic urgetur*: quæro cur opera Christi habeant infinitatem valoris? respondes, quia dignificantur à persona infinita; quæro quid sit hoc, dignificari illa à persona infinita? respondes, digna reddi præmio infinito; de hoc ipso quæro, quomodo id in illas actiones derivetur, ut assurgant ad hanc dignitatem? respondes, quia illa dignificatio objectivè persona infinita: de hoc ipso quæro, qui fiat ista dignificatio objectiva, & quid ponat in ipsis meritis?

NON SATISFACIT 2. Quia docet Iugo valorem operum Christi esse infinitum, & tamen non est explicabile in principiis illius, quomodo hic valor derivetur in merita? & certè nõ ideo; quia taxantur esse digna præmio infinito, habent illa merita valorem infinitum: sed potius quia habent valorem infinitum, taxantur digna præmio infinito; de quo ipso valore quæritur, undenam sit, & quomodo derivetur?

NON SATISFACIT 3. Quia valor ille, vel est physicus, vel moralis, ut dicebatur in simili. Si physicus, qui acquiritur: si moralis, vel sola imputatio, vel plus aliquid: si plus aliquid, quid illud? si non plus, ergo non habent valorem & taxam infinitam, sed solum putantur habere.

Punctum Difficultatis 2.

Mens de eodem Recentiorum.

EXPLICAT 4. Doctor Theologus, P. Laurentius Pikarski. Dignitas qualibet absolute loquendo, nihil aliud est, quam per se stantia quædam, seu ipsummet esse alicujus, non propter aliud. Patet hoc in prælaturis, præfidentibus, & similibus, quas plerumque dignitates vocamus; & simul quodvis dominium, dignitatem quandam existimamus, & dominos ipsos dignos; servitutem autem indignitatem quandam, & servos indignos reputamus; idque ideo, quia servus est propter Dominum, adeoque per se stantiam non habens, & non dominus propter servum: qui ratione domini & dignitatis per se stantiam habet. Patet idem in scientiis, quæ sunt propter seipsas, ideoque illas propter se dignas dicimus, indignas autem, quæ propter aliud quidpiam inventæ sunt, ut sunt vel practicæ scientiæ, vel artes mechanicæ. Hinc & ipsa axiomata seu propositiones, quæ tanquam prima principia in scientiis habentur, & sine quibus scientiæ stare non possunt, dignitates appellamus; idque ideo, quia per se, non per aliquid aliud, cognoscuntur, & sciuntur. Ex hac proportionem, S. Thomas hic q. 2. a. 2. ad 2dum in tantum personalitatem vult esse rationem dignitatis, in quantum personalitas, est quædam per se stantia; *dicendum*, inquit, *quod personalitas in tantum pertinet ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem, in quantum ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem ejus pertinet, quod per se existat, quod nomine personæ intelligitur.* Imò hoc ita verum est, ut si aliquando, ea ipsa quæ non per se sunt, digna vocantur, hoc ideo fiat, quia ea ad aliquid quod per se stat; attribuuntur: propter quam attributionem, intelligitur, ex perfectantia, refundi quædam dignitas in illa, ita ut per dignitatem perfectantis, digna sint & intelligantur: ut patet in dignitatibus regiorum famulorum, similiter uxorum, filiorum &c. famuli enim dignitate Regis, uxores dignitate maritorum, filii dignitate Parentum, digni reputantur: unde & accidentia, non solum dignitatem, sed etiam ultimum complementum suæ individuationis, habent ab ipso supposito, cum ipsum substantiarum esse, per se & propter se sit, accidentia verò non nisi propter aliud & in alio, &c. &c. Cum igitur operationes Christi sint essentialiter alterius, tunc in ultimo termino individuationis, ac dignitatis completissimæ existent, consequenter dignissimæ erunt, quando in completissimo per se existente, & consequenter, in dignissimo existent; & quia defecto, in tali existente per se, existunt; ideo ab illius infinita dignitate, & ipsæ dignitatem infinitam imbibunt; proindeque neque ultimò hæ operationes Christi dici vel esse possunt, nisi ipsius suppositi

dignitatem in se includant, per quam ultimò sunt, & ad quam ultimò attribuuntur.

Succus discursus in hoc consistit. Valorem habent infinitum merita Christi, quia dignificantur à persona infinitè digna; modus autem, quo communicatur illa dignitas, in hoc est: quia accidentia sumunt ultimum suum complementum à persona, cujus sunt: cum ergo operationes Christi sint accidentia, & id in quo sunt, & à quo ultimum suæ individuationis accipiunt, sit quid infinitè dignum, etiam illæ erunt infinitè dignæ. *Hic discursus*

NON SATISFACIT 1. Quia ultimatam responsionem non affert; quæro cur merita Christi sint infiniti valoris? Respondetur, quia dignificantur à persona infinita; quæro, quomodo dignificantur? Respondetur, quia accipiunt ultimum sui complementum ab illa; quæro ulterius, cum non competat accidentibus subsistere subsistentiæ, quomodo accipiunt ultimum sui complementum ab illa? Respondetur, quia ad illam attribuuntur; de quo ipso quæro, qui fiat, ut ex attributione ad personam infinitam participant infinitam dignitatem?

NON SATISFACIT 2. Quia negatur accidentia compleri ultimò à substantiis, aut subsistere ullo modo subsistentiis substantiarum; quod si accidentia non subsistunt subsistentiæ substantiæ, non accipiunt ultimum sui complementum à Subsistentia, neque enim est aliud subsistere, quam accipere ultimum sui complementum à subsistentia: si autem accidentia non accipiunt ultimum complementum à subsistentia, neque actiones Christi accipient, adeoque nec erunt infinitæ, cum illa infinitudo peti deberet ex illo complemento.

NON SATISFACIT 3. Quia quæstionem physicam de subsistentia, videtur explicare, per dignitatem moralem; & licet per accommodationem dici bene possit persona, dignitas: nihilominus aliud est persona, aliud dignitas; quis enim dicit in divinis, esse tres dignitates? unde etiam S. Th. i. parte q. 42. a. 4. ad 2dum. *Dignitas*, inquit, *absoluta est, & ad essentiam pertinet* denique dignitas est de linea excellentiæ, & superantiarum, potestque competere etiam naturæ, quæ tali; jam autem personalitas, est de linea termini: Ergo personalitas, per dignitatem, non rectè explicatur, nisi figuratè.

EXPLICAT 5. Perez; ex quo ante explanationem.

PONITUR 1. Quod dignitas absoluta, & in bonam partem sumpta, sit virtus, propriâ suâ magnitudine, & præstantia afferens fiduciam, aut expectationem prudentem boni honorifici: nomine autem virtutis intelligit potentiam, scientiam, & voluntatem, benefaciendi, vel communicandi bonum: debet autem hæc esse intrinseca personæ: hinc non divitiis præcisè aliquis redditur dignus, sed jure, merito, ulu,

qui habetur, vel qui speratur, divitiarum: pos-
sunt quoque: quod relatio sit quid modale, relatio divitis
ad divitias, Principis ad suos majores, est quid
intrinsecum; cognitio item possessionis divitia-
rum, & generis, est excellentia quædam intrinseca,
& felicitas, quæ nec pauperes, nec subditi habent.

PONITUR 2. Dignitatem esse duplicem, ali-
am, quæ consistit in virtute, aliam quæ consistit
in iure ad honores, sequentes virtutem, aut præ-
venientes propter spem; & licet dentur hono-
res, qui sunt nati sequi virtutem, ne quis canat
triumphum ante victoriam; dantur tamen etiã
honores, nati antecedere; sic merita Christi
præmiata sunt à Deo, per gratiam datam anti-
quis Patribus; & quando adest spes victoriæ,
triumphi præparatio fit ante victoriam, ita ta-
men ut possit accidere, quod virtus, &c. afferat
certissimam spem honoris, & gloriæ, & tamen
non sit cognita, quia non fundatur in magnitu-
dine, & præstantia perfectionis. Hæc ipsa spes
debet esse non vana, sed secunda, vel physice, vel
moraliter, &c.

PONITUR 3. Quæ sit differentia iuris comu-
tativi, à iure digni? quia illud compellit ad bo-
num tribuendum debitum, non solum bonos,
sed & malos, timentes iram habentis jus, vel le-
gis, defendentis jus illud: at jus digni ut tale,
non cogit, sed summum movet, & attrahit, per
iudicium suadens melius esse & decentius, ho-
norare dignum, quàm non honorare.

PONITUR 4. Quid sit ly *Prudens fiducia*, posi-
ta in definitione dignitatis? & dicit esse rectam
rationem designativam honorum proportiona-
lium virtuti, præcipientem aut suadentem, tan-
quam meliorem, modo explicato, honorifica-
tionem, quam non honorificationem virtutis;
quæ ratio suprema est divina, secunda superna-
turalis, tertia Angelica, quarta humana, &c. su-
mitque hæc ratio, pro regula, duos fines, finem
Cui, id est, personam virtute præditam, & finem
Quod, id est, bonum honorificum, quod continet
manifestationem virtutis.

PONITUR 5. Quid sit bonum honorificum,
seu laudatorium? Honor est virtutis benefa-
ctoris indicium; laus proprie & strictè dicta,
est honor existens in verbis, sumendo illa pro in-
ternis, & externis; & laudabile dicimus esse id,
quod est honestum, seu per se expetendum, &
utilitatis allativum, aut alicujus communicatio-
nis bonorum. E contra indignitas personæ, est
defectus virtutis, allativus mali ignominiosi;
additque, dignitatem esse quid notum, & habe-
re vim notificandi, suâ quantitate, quantitatem
boni conferendi, hoc enim est de ratione men-
suræ, & è converso, quando quantitas boni ho-
norifici conferendi alicui est nota, consequen-
ter notificare potest quantitatem virtutis, & di-
gnitatis personæ. *His suppositis*

EXPLICATIO in hoc sistet. Humanitas Chri-
sti, ut unita VERBO, est digna eo honore, quo

Persona VERBI est digna honorari in ipsa hu-
manitate; Sed Persona VERBI est infinitè di-
gna honorari omni bono, quod potest conferri
humanitati post unionem: Ergo & humanitas,
ut unita VERBO, est illo digna: & quia multi-
tudo talium bonorum, est infinita, hoc ipso est
& illa infinitè digna, utpote illis infinitis digna;
impossibile enim est personam unitam humani-
tati, esse dignam bono exhibito, quin humanita-
ti illud bonum debeat, ex hoc titulo; quia est
unita personæ divinæ, dignæ illo bono; quando
enim aliquid debetur naturæ intellectuali, quod
habet sibi unitam aliquam dignitatem, non pot-
est ipsa non esse, digna illo bono &c. Addit, du-
bitari non posse, Christum ut hominem, supra
omnes actuales & possibiles creaturas puras,
majoribus honoribus esse dignum, quibus per-
sona divina honoretur in humanitate honorata;
quorum honorum titulus est filiatio divina na-
turalis; & nulla est ratio, quare dicatur esse di-
gna uno bono, & non alio; titulus enim ille non
præfigit limitem magnitudini, & multitudi-
ni honorum possibilem; denique si quid velit effi-
caciter humanitas Christi, illa voluntas est con-
formis voluntati increatæ personæ VERBI: Er-
go si bonum volitum conferatur humanitati
Christi, conferetur tanquam debitum personæ
ipsius humanitatis, quia supponimus fuisse voli-
tum ab ipso Filio Dei. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT 1. Tum quia, de hoc ipso
queritur, quomodo & quâ ratione VERBUM
unitum humanitati, faciat illam dignam hono-
rari, honore VERBI? & quantumvis hoc con-
ferat humanitati, qui conferre poterit infinitu-
dinem ipsis meritis, & satisfactionibus Christi?
& quâ viâ hæc honorabilitas deriveretur in huma-
nitatem Actionis? Concedo personam unitam
humanitati esse dignam omni bono, sed querere
restat, qui hanc dignitatem derivet in humani-
tatem, multoq; magis, qui derivet infinitudinē
in merita Christi? Concedo Christum Domi-
num esse dignum speciali ratione, sed querere
restat, qui evadatur ad hoc, ut ipsa persona divi-
na honoretur in humanitate honorata, multoq;
magis qui infinitet actiones? Nulla dicitur esse
ratio, quare dicatur esse digna uno bono, & non
alio, sed querere restat, quo modo & viâ, hoc
ipsum acquiratur? Concedo si efficaciter velit
voluntas Christi aliquod bonum, dabitur illi; sed
querere restat, qui derivetur hæc dignitas in il-
lam, ut possit efficaciter velle quodcunq; bonum.
Ultimatò queritur, qui ita etiam dignificatæ
humanitatis, ipsæ actiones & merita, sint infini-
ta, nam dignificatio humanitatis bene refertur
in ipsam et unionem ad VERBUM, sed quamnam
similem unionem dicunt merita cum VERBO?

NON SATISFACIT 2. Quia tota infinitudo
hic explicata, habetur ex unionem ad VERBUM,
ergo cum meritis non uniatur VERBUM, non
erunt infinita.

NON SATISFACIT 3. Quia principia, quæ assumit in Positis, non convincunt. Tum quia dignitas est quid posterius, & consequens virtutem, effectusque illius moralis, ergo per virtutem definiri, rigorosa, quæ hic intendebatur, definitione, non potest; unde etiam nemo definit hominem per risibile. Cujus ratio est, nam non esset identitas Objectiva, inter definitionem & definitum, sicut non est identitas Objectiva, inter prius, & posterius: Tum quia, etiam hoc prædicato quod est fiducia, & expectatio boni honorifici, datur aliquid prius definitivum dignitatis, nempe jus, exigentia, titulus ad bonum honorificum; & certe, non ideo aliquis habet jus exigendi boni honorifici, quia habet illius fiduciam, sed habet fiduciam, quia habet jus. Tum quia, immerito dicitur, quod ipsa cogitatio possessionis, divitiarum &c. ponat virtutem intrinsecam; quia per hoc non rectè explicatur intrinsecitas dignitatis, quod potest haberi etiam in indigno, talis autem cogitatio, potest haberi, etiam in indigno; debet ergo dari discretivum horum cogitantium, & hoc potius erit salvativum dignitatis. Tum quia immerito dicitur, fiduciam prudentem, esse rectam rationem designativam honorum proportionalium; nam fiducia, spectat ad lineam voluntatis, ratio designativa honorum, spectat ad lineam intellectus; deinde hujus ipsius designationis motivum, & fundamentum dari debet, & hoc potius erit quaesita dignitas. Tum quia non rectè formatur conceptus honoris, quod sit virtutis benefactoris indicium, honor enim, tenet se à parte honorantis, & tamen indicium benefactoris virtutis, potest esse, etiam à parte honorati; deinde indicium istud, est de linea signi, honor autem, est de linea cultus, & observantiae: Non ergo, unum per aliud rectè definitur.

Commodius dicitur, quod dignitas, sit excellentia exigitiva, vel fundativa juris ad honorem, honor autem erit cultus respondens excellentiae, sed hac etiam dignitate posita, quaerere restat, qui meritorum Christi sit dignitas infinita?

Punctum Difficultatis 3.

Satisfit intento.

EXPLICATUR 1. Duplex cogitari posset unio inter naturam humanam, & Personam VERBI, una accidentalis, non quidem, quæ sit, per solum affectum, vel per moralitatem similem ei, quæ personæ legati, unitur persona regia, ita ut quod facit legatus, censeatur facere rex, cujus personam refert, sed quæ sit unio accidentalis, ratione alligationis, quæ alligetur physice huic homini Persona divina, ita tamen, ut non suppleat defectum ullum personæ, nec compleat substantialiter. Altera unio cogitari potest substantialis, vi cujus, complebilis, perfectibilis, terminabilis substantialiter, humani-

tas compleatur, perficiatur, terminetur substantialiter, adeoque fundando communicationem idiomatum inter illa extrema; cum ergo hæc posterior unio reperitur in Christo, docente fide, quod persona divina suppleat defectum substantiæ creatæ, adeoque alicujus substantialis, sit ut hæc unio, fundet communicationem idiomatum.

Porro communicatio idiomatum in linea agendi, in hoc sita est, ut quod facit unum extremum, per communicationem idiomatum, censeatur facere & aliud extremum, cumque esse, sit propter operari, si erit communicatio idiomatum in esse, erit etiam communicatio idiomatum in operari. Et quia ista communicatio fundata est in modo unionis, & per se, & substantialis, quæ non est aliquid meræ imputationis, & placiti, sit ut communicatio illa fundata in illa unione, per quam censeatur operatio unius esse operatio illius, non sit mera imputatio, merum placitum, sed verè in aliquo physico & independente à nostris conceptibus fundatum; cumque communicatio semper sit duorum, non solum natura communicabit idioma aliquod VERBO, sed etiam VERBUM communicabit suum idioma naturæ.

Rursus, quia communicatio est in proprio, proprium suum natura communicabit, h. e. se, propter operari, i. e. se, & suas operationes; proprium autem suum communicat persona, communicando se & excellentiam suam, quæ excellentia, quia est infinita, communicabit illi naturæ, & illi actioni infinitudinem suam.

ILLUSTRATUR hoc instantiis. Finge regalitatem esse dignitatem quandam physicam, & perfectionem quandam physicam, tunc quicquid faceret MICHAEL Rex, physice esset regale, & opera illius haberent perfectionem physicam ipsius regalitatis, nec posset quicquam facere MICHAEL, quod regalitatem non haberet; cum ergo propter unionem veram, quæ est inter naturam humanam, & personam VERBI, facta sit communicatio idiomatum, & hæc dignitas, seu regalitas Deitatis, est quid physicum, impossibile est, ut quod facit natura humana propter communicationem idiomatum in operari, non censeatur facere Deus; quæ regalitas Deitatis, quia est quid physicum, nempe Persona VERBI, sit ut opera illa, physice habeant dignitatem, ab illa persona divina.

Illustratur hoc rursus instantiâ peritâ ex actibus divinis internis, qui propter identitatem cum principio habent physicam dignitatē Deitatis, & excellentiam increatam, & quod habetur excellentiæ in Deitate, tribuitur propter identitatem, etiam illis actibus. Quod est identitas in illis divinis actibus, fundans communicationem illam aut potius identitatē idiomatum, h. e. unio substantialis inter naturam humanam, & personam VERBI, vi cujus unionis, actiones na-

turæ

turæ, tribuuntur Personæ divinæ, & sicut impossibile est stante identitate reali actionum ad intra, cum excellentia Deitatis, non habere illas actiones excellentiam Deitatis, sic nec possibile est stante substantiali unione fundante communicationem idiomatum, etiam in operari, non inquam possibile est, ne jam opera naturæ humanæ, sint opera Personæ VERBI, adeoque excellentia illius dignificata. Et sicut, si VERBUM elicitivè illam actionem produceret, non esset illa actio nisi dignitate divina delibata, ita propter communicationem idiomatum, dum illam elicit natura humana, tribuetur hæc actio illi Personæ, eaque dignificabit illa infinitudo, plane ac si ipsa Persona illam eliceret.

Denique illustratur hoc, tali instantiâ. Deficit fœdus regius, imminente bello, mandat Rex certas notas imprimi, v.g. corio, quæ notæ tribuant illi valorem pecuniarum; si hæ notæ essent valor physicus, revera impressio illarum notarum, physicum valorem imprimeret: sic quia quando ponit natura humana operationes, debet jam illas propter communicationem idiomatum Deitas, ut inquit Damascenus, perfundere, sit, ut operatio communicetur à natura Personæ illi, & Persona vicissim suam excellentiam tribuat operationi, quæ excellentia, quia est infinita, infinitum etiam valorem illi operi tribuet.

Præsens discursus salvat & physicam, non autem ex mera imputatione, dignitatem operum Christi, & modum, quo derivatur hæc infinita dignitas. Quæres enim, an opera Christi sint infiniti valoris, respondeo quod sint. Quæres, quare? respondeo, propter infinitam dignitatem Dei. Quæres ulterius, qui tribuatur illis infinita dignitas? respondeo, propter unionem substantialem cum natura, quæ fundat communicationem idiomatum, quæ communicatio est mutua, ita ut vi communicationis idiomatum à natura petitorum, tribuatur operatio illa Deo, & vi communicationis idiomatum, à VERBO petitorum, tribuat illis VERBUM suam excellentiam infinitam, modo operibus proportionato. Ostenditur ergo hanc excellentiam, & valorem non esse moralem, qui sit mera imputatio, quia desumitur hæc infinitudo ab aliquo physico, nempe Persona divina. Ostenditur item modus, nempe unio, fundans communicationem idiomatum.

DICES I. Explicandum esse quomodo unio fundet communicationem idiomatum.

RESPONDETUR. Hoc jam supponitur ex aliis materiis, & ex inductionibus, in quibus ostenditur ab unione per se, & vel maxime substantiali, fundari communicationem idiomatum. Ostendit hoc paritas, unitas per identitatem facit identitatem idiomatum, ergo & unitas per unionem faciet communicationem idiomatum. Denique quia quando unum per se est substantia-

libi suum esse substantiale, hoc ipso enim non esset unio substantialis, ita & communicant perfectiones: quia hæ, vel sunt idem cum Esse, vel illud sequuntur. Si communicant perfectiones, communicant & idiomata, tanquam denominationes sequentes illas perfectiones, ut ita dici, sequatur ad Esse.

DICES 2. Unio non est Personæ divinæ cum actionibus, quomodo ergo illæ dignificantur à Persona.

RESPONDETUR. Licet non sit unio illarum actionum physica cum Persona, est tamen unio fundans communicationem idiomatum, quæ communicatio idiomatum, non est quid, non nisi morale.

DICES 3. Sit communicatio idiomatum inter naturam humanam, & Personam VERBI, cur ponenda communicatio idiomatum in operibus?

RESPONDETUR. Ideo, quia illam significat frequenter scriptura, v.g. Humiliavit semetipsum Dominus Jesus. Ubi communicatio est idiomatum in operatione humilitationis. Rursus ideo, quia, ut dictum, cum esse sit propter operari, etiam communicatio in Esse, erit communicatio propter operari, adeoque in linea etiam operationum. Denique ideo, quia supposito, quod sit communicatio idiomatum, non est jam ratio, cur mortuæ lineæ debeat non nisi esse, adeoque excludendo operationes.

2. MODUS EXPLICANDI. *Infinitatem operum Christi potest esse talis.* Quotiescunque Concretum aliquod, vel complexum, est sive ex forma, sive ex restrictione, tunc si propositio aliqua non nisi de concreto illo, vel restricto verificatur, pro illa verificanda utrumque extremum, utraq; pars complexi, scilicet forma & formatum, restringens & restrictum, unâ simul accipi debent. Sic v.g. ly par est concretum ex duobus numeris, de hoc concreto enuntietur hæc propositio: Par, est medietas quaternionis, hæc propositio de illo complexo, quod est Par, verificari non potest, nisi uterque numerus, accipiat, & sic de reliquis instantiis, in quibus facile induci potest, ad propositionem; de aliquo complexo verificabilem, requiri, ut utrumque membrum complexi sumatur. Et ratio est: quia hoc ipso, non de complexo illa propositio verificaretur, cum definitivè complexum sit illa duo, & sicut quod verificatur objectivè de homine, verificatur de animali rationali, ita quod objectivè verificatur, de complexo, verificatur de illis, ex quibus complexum simul sumptis stat, cum ergo hic terminus *Christi opera*, sit terminus complexus ex Operibus, & Christo, ut hæc propositio, *Christi opera sunt infiniti valoris*, veritatem habeat, debet utrumque extremum accipi, nempe Christus & Opera.

Porro, quædam ita sunt complexa & concreta, ut si de uno membro non verificatur propositio, non possit etiam verificari de alio membro, sic v.g. si de gutta A, non potest dici, est aqua, nec de concreto ex illa & ex gutta B, dici

poterit quod sit aqua; & alia sunt concreta, de quorum parte, quamvis non verificetur propositio, verificetur propositio, verificari potest de toto. Sic v. g. falsum est dicere; Corpus est rationale, & nihilominus verum est dicere, homo est rationalis, cuius diversitatis, hoc fundamentum est, quia scilicet ea, quæ sunt homogenea, si de parte illorum non potest verificari propositio, nec de toto verificabitur, hoc ipso enim non essent homogenea, jam autem ea quæ sunt heterogenea, si propositio sit de prædicato affirmativo, tunc propositio verificata, de principali, verificari etiam poterit de toto. Et ratio est: quia principale non solum ex eo spectari potest, quia est dignius in entitate, sed quia elevat indigentiam & debilitatem inferioris, quam si non elevet, non erit principale, sed simpliciter bonum, per hocque transit in conditionem principalis, ex conditione simpliciter boni, quia elevat & roborat infirmitatem debilioris; consequenter cum denominatio sequatur ad esse, sicut elevat esse & vires, ita elevat & denominationes. Jam autem complexum hoc, *Opera Christi*, non est ex homogeneis, sed complexum ex maximis heterogeneis, hoc est aliquo creato adeoque finito, & ex aliquo increato adeoque infinito, hoc est Persona VERBI; hinc fit ut quod de principali verificatur, possit de toto illo complexo verificari; rationem autem principalis, in isto concreto, *Operatio Christi*, habet ratio VERBI; utpote ratio nobilior, determinans, perficiens; nam nobilitas rei, determinatio, perfectio, semper habet rationem principalis, quod si in hoc concreto *Operatio Christi*, rationem principalis habet VERBUM; fit, ut quod verificari potest de illo principali, etiam de concreto verificari possit; & quia de illo principali verificari potest ratio digni infinite, etiam de illo concreto *Operatio Christi* verificari potest ly, est dignitatis infinitæ.

Quod si quæras de modo quo communicetur ista infinitas: respondeo communicari, quia habet respectu operis Christi rationem principalis, persona VERBI, cui convenit ratio dignitatis infinitæ; quod si habet rationem principalis, cum à principali sit denominatio, etiam opera denominationem infinitorum habebunt, quæ denominatio, non erit merum placitum & imputatio, quia denominationem fieri à principali, non est mera imputatio humana; aliàs hominem esse rationalem, esset mera imputatio.

Hæc explicatio in hoc stat. Sunt infiniti valoris merita Christi, quia denominatio an sit quid finitum, an infinitum, sumi debet à principali; in meritis autem Christi, rationem principalis habet ipsa Persona divina; & quia hoc, quod est Personam divinam habere hic rationem principalis, pendet ab aliquo, non moraliter sed physice infinito, fit ut ipsa merita sint physico-moraliter infinita.

Hoc ipsum sic ulterius explanatur. Duplex infinitas posset cogitari in operibus Christi. Primo aliqua producta infinitas, ab ipsa increata excellentia; & talis infinitas nulla est, quod enim fundamentum illius ponenda: Secunda infinitas, quæ sit infinitas ipsiusmet Personæ, quæ stat in hoc, quia videlicet non est possibile offerri aliquam actionem, quin recipi offeratur Persona, non quidem tanquam objectum illius actionis, sed tanquam principium offerens. Patet idem in moralibus. Quando dicit captivus, redemit me Petrus, non dicit redemit me pecunia, quamvis id quod obtulit redimens, tanquam objectum, erat sola pecunia; quia scilicet actioni illi redemptionis, annexa est ratio personæ redimentis. Ita cum dico, Petrus orat, si substantia est distincta entitative à natura, non influit efficienter in illam orationem: quia substantia, quæ talis, non est activa, ut suppono ex Metaphysica. Quod si substantia est idem cum natura, non principiat tamen illam, quæ substantia, nihilominus quamvis substantia non principiet orationem, recte dico, Petrus orat; quia scilicet orationi annexa est ratio personæ, quæ annexio fundatur in ratione conjunctionis personæ cum natura, quæ ipsa annexio, quia non est moralis sed in aliquo physico fundata, fit ut merita & actiones exhiberi non possint, quin ratio personæ etiam ingrediatur, non quidem tanquam principium elicitive, sed tanquam aliquid, elicitive realiter annexum. Cum ergo Persona divina dicat etiam talem nexum cum natura humana, fit ut actiones, merita & opera, non possint ita offerri Deo, quin ipsa Persona, non tanquam objectum, sed tanquam aliquid connexum cum principio elicitive offeratur: quæ Persona quia est infinite digna, fit ut ratione illius conjunctionis, reddatur etiam opus infinite dignum.

Succus totius discursus in eo est. Operationes Christi, sunt infiniti valoris, propter unionem personæ VERBI cum natura humana illas principiantem; qui valor inde provenit, quia non possunt offerri Deo, quin simul ipsa persona ingrediatur oblationem illam, non quidem tanquam objectum oblationis, sed tanquam offerens, qui offerens in omni merito & oblatione involvitur. Dixi, non tanquam objectum oblationis: quia cum Beatissima Virgo obtulit suum filium Patri, erat oblatio finita, quamvis objectum oblationis, fuerit infinitum.

Fundatur hæc explicatio in multis phrasibus Scripturæ & Patrum, ut cum Paulus 1. Timoth. 2. dicit. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro nobis.* Ubi redemptioni quæ est meritum, adiungitur ipsa persona redimentis, omnique merito, dono, satisfactioni, persona innectitur. Et per hoc salvatur physico-moralis infinitudo, ratione personæ infinitæ: salvatur modus, quia in omni merito innectitur ipse merens.

3. Modus eandem infinitatem explicandi est, fundatus supra axioma illud, *actiones sunt suppositorum.*

suorum. Hoc axioma triplicem sensum habere potest. Primo quod actiones proficiantur à supposito, tanquam principio effectivo, quo sensus verificato, facile est ostendere, cur opera Christi habeant infinitum valorem, quia scilicet efficiuntur specialiter à subsistentia VERBI, dignitas autem operationis sumitur à principio effectivo; & sic operatio Angelica, nobilior est operatione humana, & operatio humana operatione bruti. Sed hoc non potest dici, propter rationes in metaphysica allatas, ubi discussum est hoc axioma, & repugnat etiam principiis fidei, quæ ponunt, nullum principium humanum operationis humanæ effectivum, desiderari in Christo. Secundus sensus hujus axiomatis est: Actiones sunt suppositorum, hoc est, agere individuis & singularibus competit, non verò rationi communi. Hic sensus legitimus quidem est, sed non ad propositum. Tertius sensus est: Actiones sunt suppositorum, hoc est actiones tribuuntur supposito, tanquam subiecto denominationis, quod ulterius sic explano. Actiones partium, semper tribuuntur toti. Sic in moralibus milites sunt partes regni, qui vincunt hostem, nihilominus dicitur, regnum vicisse. In physicis, manus scalpit, & pes movetur; nihilominus dicitur homo scalpere & homo moveri. In metaphysicis etiam, animal formaliter sentit, & rationale formaliter discit; nihilominus totum discurre dicitur, & totum sentire. Ita & actiones partium tribuuntur toti, adeoque supposito, illudque denominant, quia tamen hoc tribui actiones supposito, illudque denominare, non est merè morale; nec enim est hoc imputatio mera, quod homo v. g. dicatur vegetari, quamvis non nisi corpus vegetetur; ideo adhuc aliquid physicum ostendendum est.

Quod ipsum sic proponitur. Prius est, esse in se perfectum, completum, & habens rationem totius, quam agere, hoc enim est posterius, cum agere sequatur ad esse; & quia esse perfectum, completum, & esse totius, habetur à persona, fit ut à quo habetur illud prius, ad illud etiam refertur debeat hoc posterius, & sicut v. g. calefactio tribuitur calori ignis, qui in ipso igne, tanquam complementum ignis in agendo, & emanatur & recipitur, sic etiam, quia subsistentia perficit & complet naturam in ordine, esse ad se, quod complementum semper præsupponitur, antequam fiat actio, fit ut actiones naturæ, tribuantur supposito, à quo natura rationem totius accipit, quæ ratio totius, cum sit ratio in se, & in ordine ad se, præsupponitur ante agere adeoque agere illi tribuitur. Quia verò hæc ratio ultimo completi, in natura humana, habetur à Persona divina infinita, ideo & operationes naturæ humanæ Christi, tribuuntur VERBO, tanquam principio dignificativo infinito, seu tanquam complenti suæ infinitudine substantialiter, ipsum principium. Ubi jam colligis quomodo & quo sensu, actiones sunt suppositorum.

Tota hæc explicatio ad hoc redigitur. Si quæras, an actiones Christi sint infiniti valoris? respondetur esse. Si quæras, cur sint infiniti valoris? respondetur, quia dignificantur à Persona infinita VERBI. Si quæras, quomodo dignificantur? respondetur, quia attribuuntur supposito. Quæres cur attribuuntur supposito (in concreto loquendo) infinito? respondetur, quia suppositum infinitum, complet substantialiter principium illarum operationum elicativum, sine quo complemento non posset illud principium (subintellige naturaliter) illas operationes elicere; est autem hoc completivum & dignificativum physicum.

S O L V U N T U R

Objectiones.

OBJICITUR I. Tota meritorum Christi infinitudo, non nisi ex hoc principio deducitur; quia quo dignior est persona, eò dignior est actus satisfactivus ab illa positus: sed hoc principium non est verum, propter instantias quæ contra illud adduci possunt.

I. INSTANTIA est. Non quod objectum est dignius, eò actus est dignior: Ergo neque quod persona dignior, eò actus est dignior.

RESPONDETUR. Ex dictis in materia de infinitudine peccati, quia pro casu consequentis stat inductio; unde dignior est in moralibus satisfactio posita à Rege, quam à plebejo; non est autem ulla inductio pro casu antecedentis. Rursus, quia ex casu antecedentis concessio, sequuntur absurda, v. g. quod actus, quo canis noscit suum dominum, sit dignior, quam quo homo, cognoscit canem; eò quod dignius sit objectum homo, quam canis, &c. Nullum autem absurdum sequitur ex concessio casu consequentis. Denique quia ut ait Suarez, operatio facta à persona divina, dicitur Theandrica, facta ab angelo angelica; operatio autem, quæ fit circa Deum vel angelum, divinæ vel angelicæ operationis nomen non habet; consequenter apparet quod præcisè ex objecto dignitatem non sumant operationes.

Quod ipsum ulterius in hoc fundari potest, descendendo ad rationes prædictas in explanationibus; quia inter naturam & personam, est unio per se, vera & physica, adeoque fundans communicationem idiomatum, & est complens per se substantialiter ipsam naturam persona; consequenter, si sit persona infinita, tribuet ex explanationibus, & naturæ, & ejus operationibus infinitatem, dignitatis, non est autem vel unio per se, vel completio naturæ ab objecto: si autem hæc non habentur, non habebitur jam, cur objecto tribuantur actiones; adeoque non erit necesse, ut suam excellentiam objectum communicet actui.

Universaliter autem quod objectum per se non tribuat dignitatem actui, exinde petitur; quia dignitas actus est identificata realiter actui, nihil enim aliud est nisi perfectio ejus intrinseca; & quia

& quia esse non habet actus ab objecto, hoc ipso, non quò dignius erit objectum, eò actus erit dignior: quòd autem esse actus non habeat ab objecto, sed ad objectum, hoc inde est; quia quamvis dicatur, quòd v.g. notitia sit partus objecti & potentia, hoc tamen alio modo præstat objectum, nempe terminativè, potentia autem elicitive seu collatione esse; non apparet autem, quòd si id terminativè præstet, conferat dignitatem actui. Quòd si recurras ad hoc, quòd objectum per speciem impressam det esse actui, id negabunt qui negant quòd species effectivè concurrat; sed etiam concessio, quòd species effectivè concurrat, nondum pro dignitate objecti, crescat dignitas actus; quia ipsa species dat esse actui, non nisi in ratione repræsentantis, sicut & ipsa est repræsentativa causaliter: si autem dat esse non nisi in esse repræsentantis, non erit necesse, ut det esse parificabile objecto, cum nec ipsa illud habeat; intenditque natura in notitia, prædicatum non nisi repræsentationis formalis, non autem parificabilitatis objecto; solumque tunc id quòd agit medio accidente, æquat sibi suum productum, quando intendit suam speciem propagare: jam autem non intendit objectum se propagare, consequenter nec dare esse notitiæ sibi parificabile. Persona autem, quamvis non concurrat elicitive ad operationes, quia tamen concurrat ita, ut invehatur communicatio idiomatum inter naturam & personam, & quia complet substantialiter ipsum principium elicitive, ideo adhuc dignitatem personæ sequuntur actiones.

Addo, cur ab objecto non accipiat esse notitia, consequenter nec dignitatem operatio? quia ab objecto specificatur extrinsecè actus, intrinsecè autem à suo esse. Si autem specificatur extrinsecè ab objecto, non apparet, quòd illud objectum intrinsecam perfectionem communicet actui, adeoque quòd eius dignitas secundum dignitatem objecti attollatur. Item multa sunt objecta impossibilia, non existentia, quomodo saltem hæc tribuent esse actui? aut quòd species illorum objectorum vicariæ, tribuent actibus esse parificabile objecto? potiusque concedi posset, quòd quòd dignior est species, sit dignior actus, ab illa enim supponitur accipere esse, non autem ab objecto, nec parificabile objecto.

Denique si quòd dignius est objectum, eò dignior est actus, vel id verum esset de quocunque objecto, vel de aliquo tantum: Si de aliquo tantum: ergo falsa erit universalis; quòd dignius est objectum, dignior est actus, cum id non procedat universaliter. Si de omni: quomodo salvabitur id in objecto materiali, quòd exceditur à notitia spirituali.

Omnia hæc rediguntur ad hoc principium. Objectum habet rationem meram terminandi, adeoque non tribuendi dignitatem actui.

DICES. In animasticis, arguitur perfectio potentia & actus, ex perfectione objecti; unde

etiam inferitur, perfectior esse volitiva, præ concupiscitiva, quia objectum volitivæ est nobilior.

RESPONDETUR. Ex præcisa dignitate objecti, non rectè id argueretur, etiam ab animasticis: hinc si daretur potentia materialis noscitiva spiritualium, illa idem haberet objectum cum noscitiva intellectiva, & tamen intellectiva esset perfectior, licet utriusque idem esset objectum; positio ergo animastica solum hoc sensu verificatur; quia in potentia datur imbecillitas, producendi actum, circa aliqua objecta, de se elevatorem; consequenter dandi illis actibus, esse altius; hæc ergo potentia erunt nobiliores, quæ possunt dare esse actibus elevatius, comparatè ad objecta, quorum unum est alio excellentius: ergo non præcisè ex objecto desumitur dignitas, & actus & potentia.

2. INSTANTIA. Si actus eò est dignior, quòd dignior est persona à qua procedit: ergo etiam ille actus erit indignior, qui procedit à persona magis indigna. Hoc autem dici non potest; quia aliàs, ex duobus committentibus æqualem quoad omnia offensam, si unus esset vilior, majorem committeret offensam.

RESPONDETUR. Instantiam esse veram de creatis offensis, in quibus potest dici unus simpliciter non ita vilis ac alius, sed id respectu Dei non tenet; quia quamvis, comparando duos homines inter se, possit unus illorum plures habere titulos vilitatis, comparatè tamen ad Deum omnes sunt infinite viles, quia hæc vilitas fundatur in esse ab alio, hoc est Deo; quòd esse à Deo, ita excellenter digno, æqualiter respectu omnium verificatur.

3. INSTANTIA. Si offensa eò est major, quòd est indignior offendens, ergo etiam quòd indignior est offendens, majorem subibit pœnam: consequenter peccator plurium scelerum reus, committens aliquod peccatum, magis punietur, quàm si illud commisisset reus, non nisi illius ipsius sceleris.

RESPONSUM, hanc vilitatem, comparatè ad Deum, non venire in considerationem moralem, adeoque nec magis aggravare culpam, consequenter nec pœnam.

OBJICITUR 2. Non sunt infinita merita Christi, quia non possunt etiam aliquòd finitum præmium impetrare, quòd probatur. Ponamus incarnari Spiritum Sanctum, & petere effusione sanguinis, ut sanetur Paulus; ex altera parte, ponatur Christus noster, ponens actum temperantiæ, & rogans ut non sanetur; non erit ratio tunc, cur noster Christus vincat: ergo datur creatum præmium, respectu cuius, non sunt condigna aliqua merita Christi. *Ante responsionem*

SUPPONO 1. Impossibile esse, propter dignitatem unius Christi, sperni dignitatem alijs Christi. Ratio: nam cum eadem sit dignitas utriusque, desumibilis à natura humana, & æqualis dignitas, desumibilis à Persona æquali; hoc ipso non potest sperni dignitas unius, propter dignitatem

tatem aliis; nam spretâ dignitate aliis Christi, sperneretur & dignitas utriusque, cum sit, ut dixi, æqualis dignitas personalis utriusque: & sperni, non aliud est, quam unum præferri alteri, quod tunc fieret.

SUPPONO 2. Ut spernatur alter Christus, ad instantiam hujus, hoc & esse impossibile, ut colligi potest ex immediatè dictis, & fore excedens præmium. Ratio: illud præmium est excedens dignitatem meriti, quando æqualis dignitas, in æqualitatem subit; sed hoc tunc fieret; quia Christus unus superaret & vinceret preces aliis Christi, consequenter alium Christum sibi ceteroqui æqualem: Ergo illud præmium foret excedens. Major probatur, quia æqualitas hoc importat, ut unum non excedat aliud: Ergo, si superet, erit jam superativum, excedens.

SUPPONO 3. Inter has duas propositiones: Meretur noster Christus, ut non tanti æstimentur preces unius Christi, quantum suæ; & inter hanc aliam: Meretur noster Christus, ut non plius æstimentur suæ preces quam aliis Christi: inter has inquam duas propositiones, esse distinctionem; cum procedant per terminos *non plus*, & *non tanti*, qui termini sunt distincti, ex his duabus propositionibus prior est falsa. Ratio: quia cum utriusque æqualis sit dignitas, non meretur unus, ut alius non habeat æqualem dignitatem; aliis & esset æqualis illa dignitas, ut supponitur, & non esset, quia una mereretur, ut postponatur alia. Secunda Propositio est vera, quia hoc ipso quod sint æqualis dignitatis illi Christi, unusquisque meretur, ut unus præ alio plus non æstimetur. *His suppositis*

RESPONDETUR. Eo casu utrumque Christum mereri de condigno ut exaudiatur, attendendo præcisè ad sanitatem vel ægritudinem: ita, ut hic Christus mereatur, ne sanetur æger, & ille Christus mereatur, ut sanetur; sed non mereri in circumstantia oppositum petentis aliis Christi; neuterque meretur ne alius exaudiatur, quia neuter mereri potest, minus æstimari preces & merita unius, præ precibus & meritis aliis. Objectioni ergo prout posita est respondendo, dicitur implicare, ut unus Christus offerat sua merita, ne alius exaudiatur: & esse rationem ex dictis, cur non possit exaudiri. Cæterum, si alter Christus in obsequiū nostri, vellet potius cedere suis intentis, offerretque id honoris nostri Christi, indubiè tunc æquale esset illud præmium, meritis Theandricis Christi, ex dictis; possetque hoc ab illo Christo fieri, quia jam similia fecit noster Christus, in sui & aliarum Personarum honorem; submissioque illa non argueret minoritatem; quæ argueretur, si independenter ab illa submissione voluntaria, vinceret noster Christus.

INSTABIS. Eo casu alterutrum contradi-

est sanatus. Ergo si verificabitur, non est sanatus, vincet is Christus, qui petiit ne sanaretur.

RESPONDETUR, quæcunque eveniet tunc contradictionis pars, eveniet ex decreto libertatis divinæ, non autem ex intuitu meritorum illorum, adeoque adhuc neuter Christus vincet.

OBJICITUR 3. Ex nostra explicatione sequitur, unum meritum Christi non esse majus altero; imò omnia esse unum meritum, quia omnia dignificata non nisi ab uno principio.

RESPONDETUR. Unum meritum non est majus alio, quoad rationem dignificativam. licet unum sit majus alio, quoad bonitatē intrinsicam actūs, honestiorem rationem motivi &c. Nec erit necesse, omnia merita esse unum meritum, quia etiam si poneretur una numero albedo in pluribus subjectis, evaderent plura alba; & etiam si una sit persona Petri, dignificans ejusdē actiones, non sequitur unam esse non nisi actionē Petri; eò quod in hoc attendatur ad ipsam multiplicationem dignificatorum, non autem ipsius dignificantis; ita & in præsentī. Nec sequeretur otiosa fuisse alia merita Christi, quia Christus noluit acceptari illa, ut impedirent positionem pluriū, voluitque copiosam redemptionē. Quod autem tot ejus meritis positis, non omnes salvētur; refer in judiciorum abyssum, & defectum liberæ gratiosæ cooperationis. Et quia, licet pro omnibus mortuus sit, efficaciam tamen meritorum suorum noluit exercere, faciendo pactum de salvandis efficaciter his, qui supponuntur reprobatī.

OBJICITUR 4. Valor meritorum Christi componitur ex aliquo finito & ex aliquo infinito. Ergo non est simpliciter infinitus.

RESPONDETUR. Hoc sensu non est infinitus simpliciter, quia continet aliqua finita; sed est infinitus simpliciter, ortā denominatione à principali.

INSTABIS. Hoc ipsum, saltem non de omnibus actionibus est verificabile, quia non omnes actiones Christi, possunt dici infinitæ, v. g. resuscitatio Lazari, Sessio in asino; imò ex mente Patrum, non omnes etiam actiones Christi, sunt Theandricæ.

RESPONDETUR. Omnes actiones Christi immanentes sunt infinitæ, ob allata principia; actiones autem transeuntes, acceptæ pro actionibus actis, non erant infinitæ; quia jam erant passionibus, erantque ipsius passi: hinc, non habuerunt titulum, ut essent suppositi, adeoque ut illis serviret communicatio idiomatis Infinitudinis: secus tamen, in ordine ad nostros conceptus sentiendum, de actione transeunte, in quantum agens est. Quod autem dicitur, non omnes actiones Christi Theandricas dici, hoc verum est ex Anastasio, Sophronio, Damasceno, Cyrillo apud Raynaudum hic, pag. 247. à n. 58. & secundum Synodum 6. actione secundā, octavā, nonā, &c.

na, & S. Thom. q. 19. a. 1. ad 1. Sed illi, nomine Theandricarum actionum intelligunt actiones, quibus aliquid miraculosum patravit Christus, indubiè autem, non omnibus actionibus patravit miraculum Christus; sed non negant, omnes actiones esse Theandricas, hoc est, suppositi divini, desumiturque hæc acceptio (quicquid dicat Raynaudus) ex Dionysio, epistolâ 4. ad Cajum, ubi, Christum Deum & hominem, supra hominem, quæ hominis sunt, gessisse affirmat; & neque divina ut Deum, neque humana ut hominem perfecisse; sed eliciuisse novam quandam & inusitatam, ex divinitate & humanitate permistam, operationem.

OBJICITUR 5. Si valor meritorum Christi est infinitus, ergo & velle naturæ Christi prout assumptæ à VERBO, erit infinitum in dignitate, adeoque infinitè diligibile à Deo: ergo ulterius non minus diligibile, quam velle ipsius naturæ divinæ; quod est absurdum.

RESPONDETUR. Velle naturæ humanæ, secundum id, quod dicit in recto, hoc est, secundum quod est actio circa tale objectum, ex tali motivo, &c. non est æquè dignum, imò infinitè minus; licet illud velle creatum, acceptum secundum ultimum sui complementum, & secundum sui dignificativum, sit æquale velle divino, hoc est secundum Personam divinam.

INSTABIS 1. Dignitas illa, quæ oritur à Persona divina, in operationibus Christi, est dignitas ratione unionis, unio autem non est quid infinitum.

RESPONDETUR. Unionem ut dicit rationem, ut *Quo*, esse quid finitum; ita tamen ut dicat tanquam terminum, ipsam Personam infinitam, à qua, tanquam ab eo quod dignificat, sumunt actiones dignitatem: *Præ* quod autem non dignificat unio.

INSTABIS 2. Actus infinitus, non potest pendere à principiis finitis: Ergo.

RESPONDETUR. Actum infinitum quoad omnes rationes, non posse pendere à principiis finitis, secus si sit infinitus, non nisi quoad suam dignificationem.

INSTABIS 3. Dignitas communicata à Persona Christi operationibus naturæ assumptæ, non est eadem, quæ dignitas operationum ipsius VERBI; quia dignitas operationum VERBI est Physica, dignitas autem operum Christi, est non nisi moralis.

RESPONDETUR eandem quidem esse dignitatem utriusque, quoad principium dignificans; sed non eodem modo communicatam, de quo in materia de peccatis. Quærendo: An peccatum sit infinitum in genere offensæ. Quod autem dignitas operum Christi sit suo modo physica, dictum supra.

QUÆRES. Cur non sufficit, si sit dignitas in operibus Christi, non nisi infinita secundum quid?

RESPONDETUR. Non sufficere. Ratio est. Quia cum ipsa dignitas sit infinita simpliciter, cumque non tribuat dignitatem à se distinctam, hoc ipso debet tribuere dignitatem infinitam simpliciter; nec salvaretur jam communicatio idiomatum, de qua supra.

Punctum Difficultatis 4.

An merita Christi sint digna infinito premio?

CONTRA infinitatem meritorum Christi. OBJICITUR inter alia sic. Si merita Christi fuissent infinita, debuisset illis etiam præmiū respondere infinitum; alias Christus potuisset plus mereri, quam possit Deus præmiare: sed non potuit Christus promereri præmium infinitum: quia infinitum est impossibile; ergo si Christus promeritus est præmium infinitum, promeritus est, quod promereri erat impossibile; & sic & promeritus est, ut supponitur; & non est promeritus: quia promereri non possumus impossibile.

Huic difficultati satisfit, quod infinitum, infinitatum aliquo creato, sit impossibile: non tamen infinitatum aliquo increato; potest autem in præmium meritorum Christi, dari aliquod præmium infinitum aliquo increato. Deinde, etiam in creatis, infinitum quidem categorematicum est impossibile, secus syncategorematicum, illudque mereri possent, si ad hoc offerantur, merita Christi; ut scilicet verum sit dicere: & hoc, & illo, & illo præmio, digna sunt merita Christi. Inde autem non sequitur, quod non sint jam illa merita futura infinita actu, quia habetur, unde desumatur infinitas actualis, illorum meritorum, nempe Persona divina; non habetur autem, unde infinitetur actu præmium aliquod creatum. Non plus tamen increbuntur illa merita, quam Deus possit præmiare; quia etiam infinitum syncategorematicum non est minus categorematico; nisi hoc concedere velis, ex eo, quia non dedecet dicere, quod nihil creati præmiū, sit æquale increato dignificanti merita.

Ex occasione hujus difficultatis inquiritur: An unio Personæ divinæ, facta in præmium meritorum Theandricorum, foret æquale præmium? Affirmat Suar. disp. 4. Sect. 4. ad Objectionem 3. Arriaga disp. 6. Sect. 2. n. 48. Negat Lugo, disp. 6. Sect. 1. n. 20.

Ex istis autem, qui dicunt, unionem Hypostaticam, fore condignum & adæquatam præmium meritorum Christi, alii sunt, qui dicunt, respectu unius meriti, plures uniones, fore excedens præmium extensivè. Sic docet Arriaga disp. 6. Sect. 6. n. 175. Alii verò, negant fore excedens. Sed quicquid sit de hac posteriori parte.

DICENDUM est. Quod unio Hypostatica, foret adæquatam præmium meritorum Theandricorum.

PRO-

PROBAT 1. Suarez. Meritum Christi, à sua unione hypostatica infinitatur, cur ergo per similem unionem illi non possit satisfieri?

PROBAT 2. Amicus disp. 6. Sect. 2. n. 31. Quia meritum Christi, est dignum quocumque præmio excogitabili, ut docet Lugo: ergo etiam meritum incarnati, v. g. Patris, erit dignum quocumque excogitabili præmio: adeoque ut illi meritisatisfiat, tanquam præmio, meritis Christi.

RESPONDET Lugo. Donum consideratur, in ordine ad eum cui datur: Divinitas ergo per unionem non communicatur ulli Personæ, sed naturæ humanæ, & quidem naturæ humanæ communicatur, finito modo; melius enim & perfectius communicatur ab æterno ipsi VERBO, cui communicatur per identitatem, quam humanitati, cui solum communicatur per unionem, retentâ semper distinctione reali, at verò quando Deitas consideratur ut dignificans illa opera, non comparatur cum humanitate, sed cum Persona operante, ad cuius excellentiam attendi debet in remuneratione; Persona autem operans, non participat divinitatem finito modo, sed infinito: quia Persona Christi, seu Christus ille, est Deus. *Vi solvatur hæc responsio*

PROBATUR 3. Conclusio. Quia si unio Personæ divinæ, vel obsequium Personæ divinæ, non esset sufficiens præmium respectu operis Theandrici, non esset ex dicta ratione; sed hæc ratio non convincit, ut probo. Quando consideratur Deitas ut dignificans opera Christi, non comparatur cum humanitate, sed cum Persona operante, ad cuius excellentiam attendi debet in remuneratione, quæ Persona operans, non participat Deitatem finito modo. Ergo etiam, quando consideratur obsequium aliquod præstitum à Persona Patris, Hypostaticè unita, idque in præmium meritorum nostri Christi, debet considerari Deitas, ut dignificans opera Christi: nec debet comparari cum humanitate, sed cum Persona v. g. Patris operante, ad cuius excellentiam attendi debet, in remuneratione; quæ Persona operans Patris, non participat Deitatem, finito modo. Quod idem de unione restaurari potest: quia scilicet, si unio illa fiat in præmium meritorum Christi, Deitas dignificans illam unionem, non debet comparari cum humanitate, vel unione, sed cum Persona, unionem illam offerente, ad cuius excellentiam attendi debet. Rursus ut advertit Amicus Sect. 2. Si attendi debet ad id, quod Persona VERBI, finito modo communicet se humanitati illi; & si hoc attento sequitur, quod non sit, hypostatica unio Patris, condigna omni præmio excogitabili, atque adeo ut acceptetur pro condigno præmio meritorum nostri Christi; etiam dicam, merita Christi non esse infiniti valoris, quia naturæ communicat se Persona VERBI, finito modo, quod si talis finita communicatio, non destruit infinitatem meritorum Christi, nec destruet positâ unione hypostaticâ Patris.

CONFIRMATUR Conclusio. Omnis æqualitas, est definitivè, duo Tanta, respondentia; sed merita Theandrica, & obsequium Theandricum in præmium datum illi merito, sunt duo Tanta respondentia: Ergo dicunt æqualitatem. Minor probatur. Tunc sunt duo tanta, quando est unum & unum, hoc enim est definitivè duo, & nihil hîc, quod non illic, & quod hîc, hoc & illic; sed ita habetur in merito Theandrico, & obsequio Theandrico, dato in præmium illi merito, quia illic est meritum, hîc obsequium, illic meritum dignificatum infinitudine, hîc obsequium dignificatum infinitudine, ergo nihil est in merito, quod non sit in obsequio, & quod est in merito, hoc & in obsequio.

Idem sic proponitur. Quando eadem ratio est dignificandi, æquans illa duo, tunc illa duo sunt sibi æqualia. Cujus ratio est imprimis inductio; nam duæ animæ rationales, æquales non possunt esse, nisi æque dignum in illa ratione constituent compositum. Duæ lineæ bipalmæres, æquali quantitatis extensione informatæ, non possunt esse, nisi æquales. Deinde ejusdem ratio est; quia si duæ rationes æquales, non constituerent æqualia, & essent æquales, ut supponitur, & non essent æquales, siquidem inferrent inæqualitatem; hocque ipso æqualitas, non esset ratio æquandi, quia non constitueret æqualia; sed dignitas meritorum Christi, & unio hypostatica, oblata in præmium illorum meritorum, habent eadem principia, & rationes formales dignificandi, æquales: Ergo dignitas meritorum Christi, & illud præmium erunt æqualia. Minorem fides docet, quæ æqualem dignitatem in tribus personis agnoscit.

OBJECIT 1. Lugo. Visio beatifica non est donum infinitum, quia per illam dat se, finito modo, essentia divina, seu Objectum primum visum. Ergo etiam in unione hypostatica, quia se communicaret Persona divina finito modo, non erit condignum præmium nostri Christi, cui offerretur.

RESPONDETUR. Quamvis finito modo, communicet se Persona VERBI humanitati, nihilominus merita illius, in ratione valoris sunt infinita, per Lugonem. Ergo etiam, quamvis finito modo se communicet in unione hypostatica Persona divina, adhuc in ratione præmii habebitur infinitudo. Disparitas etiam ex dictis affertur; quia non infinitatur notitia ab objecto infinito, consequenter visio illa, non erit præmium infinitum, adeoque æquale meritis Theandricis, jam autem obsequium, crescit secundum dignitatem obsequentis, adeoque si obsequatur Persona infinita, eaque divina, erit obsequium infinitum, infinitudine divina, adeoque poterit dari in præmium æquale.

OBJECIT 2. idem. Si unus Deus, propter alium Deum incarnaretur, non esset illa incarnatio magnum donum, respectu aliûs Dei, ergo nec respectu Christi.

*h RESPON-

RESPONDETUR, negando antecedens, supposito quòd ille alter Deus foret æqualis priori.

OBJICITUR 3. Donum, debet comparari per ordinem ad Personam cui datur, respectu autem Dei, non est dignum præmium, unio alijs Personæ.

RESPONDETUR. Nullum donum creatum, si spectetur ut donum creatum, est dignum præmium, meriti Theandrici, secus, si spectetur donum prout dignificatum, & trahens secum in partem doni, ipsam infinitatem divinam.

OBJICIT 4. Aldrete disp. 8. n. II. Humanitas non redditur sancta simpliciter infinitè. Ergo unio Personæ divinæ cum illa, non est præmium simpliciter infinitum.

RESPONDETUR. Si ipsa illa merita sunt infinita simpliciter, non erit ratio, cur ipsum etiam præmium non possit dici infinitum simpliciter. Quod attinet ad antecedens, illud negat Nazianzenus, Oratione secunda de Passione. *Perfectus autem, inquit, fuit non solum propter divinitatem, quā nihil est perfectius, sed etiam propter humanitatem divinitate delibutam, idemque effectam, quoad id, quo peruncta est.*

OBJICITUR 5. Potest Deus facere decretum, de non dando aliquo præmio meritis Theandricis; ergo majus erit illis meritis.

RESPONDETUR negando; fore majus, sed tantum erit ex accidenti non acceptandum illud meritum, in ordine ad hoc præmium.

INFERUNTUR

Quædam de præmio meritorum Christi.

INFERES 1. Casu, quo unio hypostatica, aut quodcunque aliud creatum, dignificatum à Persona increata, non foret condignum præmium meritorum Theandricorum, concedi hoc ipso posset, Christum plus potuisse mereri, quam possit Deus præmiare.

RATIO: quia præmium, non potest esse æquale, nisi tanta sit excellentia præmii, quanta excellentia meriti. Si autem præmium, Theandricè dignificatum, non est condignum præmium, meritorum Theandricorum, multò minus erit condignum, præmium dignificatum aliquo creato.

DICES 1. Saltem remissio offensæ mortalis, in præmium meritorum Theandricorum, erit condignum præmium.

RESPONDETUR quod non. Ratio: quia merita Theandrica, altiori modo infinitantur quam offensæ, cui modo infinitandi altiori, nihil responderet in remissione offensæ.

DICES 2. Non est ratio, cur infinitum syncategorematicum, non posset esse adæquatum præmium, meritorum Theandricorum.

RESPONDETUR. Esse rationem; quia etiam infinita syncategorematicè excellentiæ creatæ, non possunt æquare infinitatem divinam.

DICES 3. Non potuit Christus mereri ali-

quid impossibile, quia mereretur omnino nihil. Ergo non potuit mereri plus, quam Deus possit facere.

RESPONDETUR. Non potuit Christus mereri aliquid impossibile, ordinando illud meritum ad illum finem assequendum, & paciscendo de illo, potuit tamen mereri aliquid impossibile, hoc est, imprimere eum valorem, & excellentiam suo merito, quæ non sit æquabilis ab illa excellentia creata. Deinde dici posset, quòd Christus non potuerit mereri impossibile, absolute loquendo: potuit tamen mereri impossibile, sub conditione si possibile foret. Sic potest mereri tantum rex de plebejo, ut sit impossibile moraliter satisfacere plebejæ regi, si tamen possibile esset moraliter, plus facere plebejum, quam possit facere moraliter, adhuc illo præmio dignus esset rex.

DICES 4. Dei omnipotentia, non minus infinita est, quam meritum Christi, nihil enim potest cadere sub hoc meritum, quod non possit etiam cadere, sub illam potentiam.

RESPONDETUR. Non minus entitative, omnipotentia est infinita, quam sit meritum Christi, spectatum secundum rationem suam infinitantem. Concedo antecedens. Non minus omnipotentia, spectata secundum suos terminos, quos producere potest, est infinita, quam meritum Christi, secundum dignificationem acceptum. Nego antecedens, quia merita Christi, sunt actu infinita, infinitudine divinâ, termini autem omnipotentia, sunt nonnisi syncategorematicè infiniti, & nulli possunt produci, & creati ab illa, æq; digni, ac digna est dignitas divina.

DICES 5. Sequi ex hac illatione, quòd à quolibet merito Christi, exhauriatur omnipotentia divina, ad illud præmiandum.

RESPONDETUR non exhauriri. Quia non dicitur id exhauriri, quod nunquam in alio continebatur, nunquam autem in omnipotentia divina, continebatur præmium purè creatum, quod esset æquale meritis illius, nec hoc depreiatur omnipotentiam, quòd non possit producere, aliquid æquale dignitati divinæ, conferendum, in præmium meritorum Christi.

INFERES 2. Plures uniones hypostaticas, non esse intensivè excedens præmium, vel unicum nonnisi meritum Theandricum.

RATIO: quia dignitas illarum unionem, est nonnisi ex persona divina, dignitas autem duarum v. g. Personarum, non est intensivè major præ dignitate unius personæ, quod ipsum in eo fundatur, quia dignitas earum est eadem realiter, tota enim sumitur ab essentia.

INFERES 3. Si nomine præmii extensivè majoris, intelligas præmium plurificatum numeratè, & admittas tres infinitudines relativas, eo casu, plures uniones hypostaticæ, erunt extensivè majus præmium unius actus Theandrici, cunctq; plures extensivè infinitudines præmii.

RATIO:

RATIO: quia unum, non est extensivè coæquabile cum duobus, vel pluribus. Quia hoc ipso, illa non essent plura, siquidem non plus haberent præ uno, ut fieret, casu quo unum, coæquabile esset duobus. Ergo etiam, unus actus infinitus, infinitate increata, non est extensivè æquabilis cum pluribus extensivè præmiis dignis, eadem dignitate increata. Quod innui de tribus infinitudinibus relativis, ut intelligatur.

INFERES 4. Si non dentur tres infinitudines relativæ, non erit etiam extensivè major infinitudo præmii, tres uniones hypostaticæ, præ uno merito Theandrico.

RATIO, quia jam destrueretur ratio, infinitudinis extensivæ, fundativa, cum nulla jam esset extensiva infinitudo, hæc enim non apparet, unde peteretur, nisi ex infinitudinibus relativis; & tamen debet ostendi fundamentum illius extensivæ infinitudinis.

DICES. Si poneretur una numero albedo, in pluribus subjectis, essent plura extensivè alba. Ergo & essent tres v. g. uniones, majus extensivè præmium, quantumvis una infinitudine infinitarentur illæ uniones.

RESPONDETUR. Sicut illic plurificaretur album, in ratione subjecti, non plurificarentur tamen albedines, nec essent capaces extensionis, ita & in præsentī plurificaretur præmium, sed ipsæ infinitudines non plurificarentur, quod solum in præsentī intendit illatum, possitque concedi, esse plura extensivè præmia, idque eo casu infinita, sed non plures extensivè infinitudines præmii: quia ad priorem illam propositionem verificandam, sufficit subjectorum ejusdē infinitudinis multiplicatio, cum præmium infinitum, in recto importet ipsum illud præmium, in obliquo autem infinitudinem, & tamen illud rectum supponitur multiplicari, ad verificandam autem secundam propositionem, est necessarium multiplicari, etiam ipsas infinitudines, quæ non multiplicantur, ex eo autem esset necessarium, ipsas infinitudines multiplicari, quia ipsæ illæ, & non subjecta illarum jam tunc importantur.

INFERATUR 5. Si nomine præmii, excedentis extensivè unum meritum, intelligas, quod nihil sit in illo merito, quod æquivaleret illi extensioni, in isto sensu, plures uniones hypostaticæ, non sunt extensivè majus præmium unius actus Christi.

RATIO. Tum quia una persona, licet extensivè, non sit duæ personæ, tamen æquivaleret duabus personis. Ergo etiam unum meritum, licet extensivè non sit plura merita, æquivaleret pluribus meritis, merebiturque plura præmia. Ergo plura præmia, respectu illius, non erunt præmia excedentia extensivè, extensione in uno merito æquivalenter non inclusa, antecedens fundatur in principiis fidei, & in Athanasio censente, in Trinitate nihil esse majus, aut minus; minus autem esset, si una persona non æquivaleret ex-

tensionī duarum, exprimit hoc August. lib. 6. de Trinit. *Tanta est una Persona, quantum tres simul sunt, nec plus aliquid sunt duæ quam una, quia singule sunt in singulis, omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & unum omnia.*

Tum quia si unus idemque calor replicetur, & ponatur in pluribus subjectis, tunc unus calor in loco A, non erit extensivè minor, calore eodem in loco B. C. D. quia idem est realiter. Ergo etiam, & perfectio unius actus Theandrici, non erit minor extensivè plurium unionū perfectione, spectatarum quoad principium dignificans. Tum quia, quando est eadem ratio formalis, in pluribus, dignificandi, ac in uno, plura non possunt esse digniora uno, esset enim pluralitas digni, sine plurificatione dignitatis, & tamen sicut non potest esse aliquid dignum sine dignitate, sic nec pluries dignificatum, sine pluries dignificante, quod ipsum ulterius in hoc fundatur, quia ad hoc, ut aliquid dicatur superari ab alio, debet nec æquivalenter illud continere; nam excessus infert, ut hoc non habeatur in excessu, quod continet excedens; si autem excessum, continet æquivalenter, quod habet excedens, quæ jam est excessum? perfectio autem divinitatis deponit, ut una persona, dignitate, æquivaleret duabus.

DICES cum Amico. Alium numero valorem personalem communicari uni unioni, & alium alteri. Ergo plures uniones, erunt extensivè majus præmium.

RESPONDETUR hoc argumento, probari illatum tertium, sed non infringi hoc, quod valor, tribuitur pluribus unionibus, æquivalenter non continetur, in uno merito Theandrico, vel una unionē.

Punctum Difficultatis 5.

*An ita Persona divina valorem operum au-
geat, ac augeat gratia?*

CONTRA infinitudinem meritorum Christi, argui solet à pari. Non, quod subjectum est dignius, dignitate gratiæ habitualis, eo opera illius, sunt digniora. Ergo neque quo dignior est Persona infinita divina, eo digniora erunt merita illius Personæ. Ut hoc argumentum solvatur.

DICENDUM est. Non hoc ipso, quia major est gratia, est majus meritum, consequenter, attendendo ad titulum, non ita crescit dignitas operis à persona infinita, sicut crescit dignitas operis, à majori gratia, est conclusio Vasquez, Medina, Cabrera, Lorca, Zumel, Gerson, favet Scotus. Contra Cajetanum, Suarez, Valentiam & multos alios, & contra Ripaldam, disp. 81.

PROBATUR 1. Quia pro nostra sententia, stat argumentum negativum. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, consequenter nec multiplicanda dignificativa, nulla autem necessitas est, & nullum fundamentum asse-

rendi, quòd, quò major est gratia, eò debeat esse major dignitas operis.

PROBATUR 2. Quia, si quò major est gratia, eò magis dignificat opus, non posset minor sanctus, æqualiter promereri cum magis sancto; sed potest, ut docet ipsemet Lugo, saltemque id non repugnat; nec est ratio, quò defacto non contingat: casu scilicet, quo actus intensiores, & cum majori gratiosa applicatione eliciantur. Major probatur, quando quis non habet principium æquale dignificativum operis, non potest æqualiter dignum opus facere, adeoque æqualiter mereri; quia aliàs, illa dignitas operis, quæ est quasi effectus, haberetur sine sua causa, seu principio: major enim gratia, per te, est principium magis dignificans, minor minus.

Addo, quamvis, intensior actus fiat à filio Dei non adoptivo, scilicet conterente se primum à mortali, quàm à filio Dei adoptivo; non potest nihilominus, non adoptivus filius, condignè mereri vitam æternā: quia non habet principium condigni meriti, est item possibile, ut Christus non ex toto habitu operetur; demus ergo, illum operari ex habitu, ut unum, & sanctum operari ex habitu ut mille, nihilominus ille actus, non potest esse æquè dignus, ac est actus Christi; quia desideratur in actu Sancti, principium dignificativum tale, ac habet Christus, & hæc probant, sine principio dignificante æquali, non posse actum elici æquè dignum.

RESPONDEBIS suppleri illam dignitatem aliunde posse.

CONTRA est; Ergo jam concedis, quòd non sit universale principium, majorandi merita, major gratia habitualis.

PROBATUR 3. Quia allato argumento afferri potest legitima disparitas, quæ sic proponitur. Tunc dignitas operis crescit, pro dignitate personæ, quando totam suam dignitatem, persona operans, refundit in actum; quia verò, totam suam dignitatem, Persona Christi refundebat in actus, & non totam semper dignitatem refundit, persona dignificata per gratiam, in sua opera, fit, ut non semper, secundum dignitatem gratiæ, crescat dignitas actus. Porro quòd non semper, totam suam dignitatem refundat gratia in actum, totam autem Persona VERBI, hoc inde est; quia dignificatio actuum profecta à Persona VERBI, erat dignificatio per modum termini, suppositi, & personæ physicæ, quod si sub illa ratione, erat ratio dignificandi operationes; non poterat plus vel minus dignificare: neque enim plus, vel minus, persona est persona, aut plus vel minus terminat naturam; à qua terminatione, tota dignitas in opera refundebatur; sicut non minus est opus hominis, hæc, quam illa operatio: quia non minus hæc, quàm illa, proficiscitur ab homine; jam autem dignificatio actuum nostrorum, fit à gratia habituali, applicante se, & impendente plus minus; si est ex ap-

plicatione majori vel minori, sicut applicatio non est æqualis, ita nec dignificatio.

OBJICITUR 1. Valor operis, non solum sumitur à bonitate operis, sed etiam à gratia habituali. Ergo sicut, crescente bonitate operis, crescit valor, sic crescente gratiâ, debet esse major valor.

RESPONDETUR. Valorem operis, sumi à gratia habituali, non secundum esse, quod habet spectata; sed secundum modum concurrenti, & applicandi se ad actum, qui non est semper æqualis; sive ille modus concurrenti sit physicus, sive moralis.

OBJICIT 2. Lugo disp. 6. Sect. 2. Gratia, in tantum conducit ad valorem operis, in quantum facit, quòd opus illud, sit opus personæ excellentis, ex hoc enim fit, præmium operis, debere esse excellens præmium, ut sit præmium æstimabile, in ordine ad illam personam; major autem gratia constituit personam excellentiorē.

RESPONDETUR. Quòd gratia dignificet opus, faciundo illud esse personam excellentis, si cætera sint paria, inter hæc autem quæ debent esse paria, est applicatio totalis gratiæ, in ordine ad operandum.

OBJICIT 3. Aldrete. Gratia habitualis facit, ut opus, quòd non erat de congruo, sit de congruo; ergo & major gratia habitualis elevat opus, ut promereatur, cæteris paribus, majus præmium. Antecedens probatur. Quia merebantur Patres antiqui, in gratia constituti, unionem hypostaticam de congruo, quàm non fuissent meriti, si eandem actionem posuissent in mortali.

RESPONDETUR. Si cæteris paribus, non nisi à majori gratia, magis dignificatur opus, ergo non simpliciter verum est, à majori gratia, majorari illud quòd solum vult Conclusio. Paritas non tenet, quia, cum meritum de congruo, in præsentia, sit formalitas & denominatio oriunda, ex suppositione Esse in gratia, si illud desit, nec erit meritum supernaturale: ita tamen, ut ad hoc sufficiat, vel unus gradus gratiæ; adhuc enim salvabitur hæc propositio: est constitutus in gratia. Neque potest intelligi hæc constitutio esse in gratia, fieri ex majori, vel minori applicatione gratiæ, ad constituendum illud esse; sed id in indivisibili consistit; tanquam verificativum hujus propositionis: est in gratia. Jam autem, formalitas majoris meriti, non est denominatio ex sola suppositione majoris gratiæ procedens, potestque intelligi, ad meritum major vel minor gratiæ applicatio, adeoque intelligi potest, cum majori gratia, minus meritum.

OBJICIT 4. Idem, auctoritatem S. Thomæ in 2. dist. 29. q. 1. a. 4. Actum tantò esse magis meritorium, quantò majori gratiâ informatur, idemque habet dist. 27. q. 1.

RESPONDETUR. Intelligendum esse S. Thomam,

mani, quod doceat id verum esse tunc, quando quis utitur habitu, secundum omnes vires habitus.

OBJICIT 5. Ripalda præter jam soluta. Gratia habitualis est pars essentialis valoris, crescens autem perfectione alicujus partis essentialis, non potest non crescere essentialis perfectio compositi; sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.

RESPONDETUR. Quod gratia habitualis sit pars essentialis valoris, sed non desumibilis, nisi ex majori vel minori ejusdem applicatione; concurretque gratia, ad formalitatem condigni indivisibiliter, sed non ad formalitatem valoris. Sic æquæ est pars, unum alteri uni, quam unum centum, alteri centum, quia in ratione paritas, debet esse indivisibilitas, licet in ratione valoris, majus sint duo centum, quam duo unum; idque ex eo, quia unum, quod est principium numeri, magis & pluries se applicat ad ducenta, quam ad duo. Ita & in præfenti.

INSTAT 1. Ripalda. Ipse Aristoteles, ex majori satisfaciendi dignitate, arguit dignitatem satisfactionis. Ergo idem dicendum de actione meritoria.

RESPONDETUR. Aristotelem loqui de satisfaciendi, cujus dignitas non suscipit magis vel minus, in sui applicatione ad dignificandum.

INSTAT 2. Scriptura significat, cariora esse Deo, quæ sancti majores Deo offerunt.

RESPONDETUR. Quia supponuntur ex tota latitudine, & majori habitus intensione, Sancti illi operari.

INSTAT 3. Quia hoc videtur esse damnatum in Bajo.

RESPONDETUR quod non. Sed hoc damnatum, quod docuerit, infinitum esse valorem obedientiæ Christi, & humilitatis, non autem justitiæ & temperantiæ, quod nos non docemus. Unde hæc major, Personæ operantis sublimitas, in opere bono, non auget rationem meriti, nisi quantum auget rationem virtutis & boni, in tantum damnatur, quatenus extenditur, utpote universalis, etiam ad Christum; quod nos non docemus.

OBJICIT 6. idem. Opera bonitatis finitæ, in Christo sunt meriti infiniti, quia procedunt à gratia infinita; Ergo illa merita sunt majora, quæ procedunt à majori gratia.

RESPONDETUR. Negando, ex eo illa merita esse infinita; sed quia dignificantur à Persona infinita, quæ non potest se magis vel minus applicare, ad dignificandum.

INSTAT 1. Licet voluntas posset limitare concursum efficientem habitus, non potest tamen formalem; Ergo major gratia magis dignificat opus.

RESPONDETUR. Non posse quidem limitare voluntatem concursum formalem; sed nego,

concursum formalem esse dignificativum præcisè; quod etiam agnoscit Ripalda, n. 34.

INSTAT 2. Si res sit, de influxu quasi activo gratiæ, nec hypostasis VERBI, nec gratia, influunt immediatè in opera virtutum, sed mediis virtutibus; & in hoc pares sunt, gratia & hypostasis; si autem sit influxus alius, tunc gratia præstat illum secundum se totam.

RESPONDETUR. Præstat quidem, secundum se totam, quia verificatur hæc propositio: hoc opus licet parvum, & licet non intense factum, proficitur ab homine dignificato gratiâ magnâ; sed non in ordine, ad dignificandum moraliter opus: quia hæc dignificatio habetur à majori applicatione gratiæ, quam facit medio habitu, vel magis cooperando actuali auxilio.

INSTAT 3. Justus ut quatuor eliciat actum intensum ut octo, & justus ut octo eliciat actum in eadem intensione, actus elicitus à justo ut octo erit magis meritorius, quam actus elicitus à justo ut quatuor.

RESPONDETUR. Negando, præcisè plus mereri illum justum, licet ratione aliorum antecedentium meritorum, quibus acquisivit gratiam ut octo, magis sit præmiandus.

OBJICIT 7. idem. Parentibus & amicis, gratiora sunt obsequia filii, & amici, quam servi, & apud Rempub. opera nobilis quam ignobilis, & apud Deum opera magis sancti.

RESPONDETUR. Quoad priores duos, non esse universaliter antecedens verum; si enim patri porrigat cingulum filius, & servus faciat emolumentum millionis, melius est obsequium servi: idemque dicendum de obsequio nobilis, comparato ad obsequium ignobilis; forteque dignitas, in his moralibus, habet se indivisibiliter, hinc non mirum si aliter se habeat, quam se habeant opera sancti, licet, in his ipsis moralibus, aliunde hæc dignitas æquari possit.

DIFFICULTAS IV.

Comparatur infinitudo meritorum Theandricorum cum infinitate peccati.

Comparationes aliquot institui possunt.

Punctum Difficultatis 1.

Instituitur Comparatio cum Peccatis quæ dantur.

QUÆRITUR. An sit altioris ordinis infinitudo operum Christi, quam peccati?

ASSERO 1. Altioris ordinis esse infinitatem meritorum Christi, quam peccati. Est assertum contra Medinam, & contra eos, qui dignitatem satisfactioni Christi ex præcisa acceptione Dei tribuunt, est autem Suarii hæc dis. 4. Sect. 3. & Amici dis. 6. Sect. 1.

RATIO: Autoritas S. Pauli ad Rom. 5. Non sicut

*h 3

sicut delictum, inquit, ita & donum, si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia, unius hominis IESU Christi, in plures abundavit. Circa quem locum S. Chrysost. Serm. II. in cap. 5. ad Rom. Multo, inquit, plura quam debeamus, Christus pro nobis solvit, tantoque plura, quantum guttulam exiguum pelagus excedit immensum. Quod etiam docent Patres ad illum locum, Et copiosa apud eum redemptio.

ASSERO 2. Si infinitas peccati non secundum modum infinitandi sumatur, sed precise secundum rationem increatae & excellentiam divinam, à qua aggravatur; in isto sensu, non est altioris ordinis infinitudo satisfactionis.

RATIO: quia respectu sui, non est altior eadē excellentia, nec æquale, æquali est excellentius.

ASSERO 3. Ex vi modi infinitandi, desumi debere hanc infinitationem majorem.

RATIO: quia datur hæc infinitudo altioris ordinis, ut dictum asserto 1. Hæc infinitudo non potest haberi precise ex principio infinitante, ut dictum asserto 2. Ergo debet peti ex modo infinitandi. Modus autem in hoc stat; quia ut vult Amicus, in opere satisfactorio, includitur excellentia divina, ut forma hypostatica physice unita cum natura operante, in offensa autem, non nisi tanquam taxativum. Deinde ita infinitantur operationes à Persona VERBI, ut exerceatur communicatio idiomatum, inter dignificans & dignificatum; quæ communicatio idiomatum non habetur in peccato. Denique quia ita unitur forma infinitans principio elicitivo illarum operationum, ut illud compleat substantialiter; nihil autem simile habetur in peccato.

DICES 1. Offensa eò est major, quò offendens est vilior, satisfactio è contra eò est altioris ordinis, quò exhibetur à digniori, minus digno; sed offensa est à vilissima creatura, satisfactio autem non est à magis digno, sed ab æquali; Ergo altioris ordinis est infinitudo peccati, præ satisfactione Christi.

RESPONDETUR. Satisfactio eò est altioris ordinis, quò exhibetur à digniori, vel quoad principium dignificans, vel quoad modum unionis, illius dignificativi principii, quia autem excellentior est modus, quo unitur dignificativum operum Christi, quam quo unitur taxativum peccati; ideo adhuc satisfactio ratione illius modi unionis, erit altioris & incommensurabilioris ordinis, præ infinitudinem peccati.

DICES 2. cum Medina. Peccatum est aptum privare Deum proprio esse & essentiali beatitudine, est enim contristativum Dei, adeoque auferens à Deo essentialē felicitatem; & cum felicitas Dei sit ipsum esse Dei, peccatum, quod est aptum contristare Deum, est aptum tollere esse Dei.

RESPONDETUR. Peccatum est contristativum extrinsecum Dei, consequenter non est

aptum auferre esse Dei, independens à tali extrinseco; præcipue autem, quia extrinsecam hanc infelicitatem, supplet felicitas extrinseca, quam habet Deus ex operibus Theandricis; quibus positus, debet etiam hoc ipso supponi esse Dei, tanquam dignificantis illa opera.

DICES 3. cum eodem. Satisfactio Christi immediate est non nisi à natura humana, jam autem peccatum immediate, est contra excellentiam increatae; peccatum rursus meretur poenam extensive infinitam, nulla autem satisfactio, erat extensive infinita.

RESPONDETUR. Satisfactionem immediate esse non nisi à natura humana, in ordine principii elicitivi & effectivi, sed in ordine dignificativi à persona divina. An autem sit dicenda dignificatio illa immediata? est quæstio de voce; si enim per immediatam dignificationem intelligas, quòd à nullo alio ultimo completivè dignificentur merita Christi, & quòd ita offerantur, ut simul suo modo offeratur etiam Persona, in hoc sensu Persona Christi, immediate dignificabat merita Christi. Si autem, per immediatam dignificationem, intelligas dignificationē, quæ supponat nihil aliud prius dignificatum, in isto sensu immediate non dignificabantur opera Christi, quia dignificabantur ex suppositione unionis cum natura; licet autem satisfactio Christi non fuerit extensive infinita, non sequatur, quòd non potuerit altioris ordinis infinitatem participare, nec oppositum probat Medina. Deinde poena peccato debita ita est infinita extensive, ut semper de illa verum sit dicere: est finita, jam autem satisfactio Christi, ita est finita extensive, ut semper de illa verum sit dicere: est infinita quoad dignitatem; jam autem dignius est istud in ratione infiniti, de quo verum est dicere, est infinitum: quam illud de quo semper verum est dicere, est finitum, erit tamen infinitum.

Punctum Difficultatis 2.

Instituitur Comparatio in aliis suppositionibus.

QUÆRES. An satisfactio Christi foret condigna pro occisione hominis, triplici subsistentià divinā subsistentis?

ASSERO 1. fore condignam.

RATIO; quia non est major excellentiā trium Personarum, quam Personæ VERBI, ut dictum supra. Ergo peccatum, quod specialiter aggravaretur excellentiā trium Personarum, non est majus satisfactioe dignificata à persona VERBI.

ASSERO 2. Adhuc satisfactio illa foret altioris ordinis, quam sit istud peccatum.

RATIO: quia ex dictis, altiori modo participaret infinitatem.

ASSERO 3. Si compararetur unum meritum Theandricum cum peccato illo occisionis, ita ut supponatur triplex tunc committi peccatum, erit illud peccatum extensive majus, præ uno merito.

RATIO

RATIO: quia illic essent tria infinita peccata, hic unum meritum, tria autem extensive, plus sunt prae uno. Quod accipere secundum dicta supra in Illatis.

QUÆRES. *An satisfactio Christi foret condigna, pro peccato ipsiusmet humanitatis Christi, si per impossibile peccasset?*

ASSERO 1. *Casu quo Humanitas Christi peccaret, & ante primum esse peccati, antecederet immediatè ultimum esse unionis Hypostaticæ, satisfactio quæ jam est per acta stante unione Hypostaticâ, condigna foret pro illo peccato.*

RATIO: quia illud peccatum, vitalis suppositionis, non plus haberet infinitatis, quam reliquorum hominum peccata, ergo si condigna est satisfactio pro peccatis aliorum hominum, condigna erit etiam pro illo.

ASSERO 2. *Casu, quo per impossibile, suppositum divinum concurreret eo modo ad peccatum, quo concurrat ad satisfactionem, ita ut verum esset dicere: Deus peccat, eo inquam casu, satisfactio Christi foret quidem condigna pro illo peccato satisfactio, non tamen esset satisfactio altioris ordinis.*

RATIO primæ partis est, quia ex eodem principio aggravaretur illud peccatum, à quo dignificaretur satisfactio, ergo illa duo jam se æquarent. Secundæ partis asserti ratio: quia altioris ordinis infinitudo oritur ex unione cum principio satisfaciente, jam autem eo casu, æquè uniretur illud principium, cum eo quod elicitivè ponit peccatum, atque cum eo, quod elicitivè ponit satisfactionem. Ergo non altiori modo participaret infinitudinem peccans ac satisfaciens, quamquam, ut dictum supra, illud peccatum foret majus in ratione malitiæ, reliquis quæ dantur, non in ratione offensæ.

ASSERO 3. *Casu, quo per impossibile peccaret humanitas Christi, retentâ unione hypostatica, ita tamen ut non influeret in illud peccatum Persona VERBI, eo modo quo influit in merita, jam tunc satisfactio Christi pro illo peccato, & foret condigna, & simul esset altioris ordinis præ illo peccato.*

Quod foret condigna.

RATIO est, quia ex eodem principio aggravaretur peccatum, & attolleretur valor satisfactionis, nempe ab excellentia infinita.

Quod etiam foret altioris ordinis.

RATIO est: quia eo casu, haberet se respectu satisfactionis VERBUM, tanquam forma hypostatica, & cum communicatione idiomatica, quod tamen jam, secundum formatam suppositionem, non conveniret illi peccato.

Contra assertum I.

DICES 1. Peccatum illud privaret naturam humanam personalitate increatâ VERBI, ergo ratione damni foret infinitum.

RESPONDETUR. Concedo totum. Et nego, tali damnificativo non posse esse æqualem satisfactionem Theandricam, siquidem tunc

ab eodem principio peteretur infinitudo; nec apparet, cur perditioni unionis non æqualeat retentio ejusdem, idque in satisfactionem oblata. Addo, damnum quod tunc inferitur, non est damnum Dei, sed damnum naturæ illius creatæ, quod damnum, in ordine ad satisfaciendum, hic & nunc considerari non debet: quia satisfactio non fit illi naturæ damnificatæ, sed Deo, naturamque damnificatam, tanto intervallo, superat satisfaciens Deus.

DICES 2. Unio illa, quæ tunc destruitur, est unio immediatè dignificata, actiones autem immediatè non dignificantur, unio item essentialiter respicit VERBUM, non respicit satisfactionem, cum possit eadem numero satisfactio elici à puro homine; Ergo satisfactio Christi, peccato illi non foret condigna.

RESPONDETUR. Quamvis satisfactio immediatè non dignificetur, sufficit, quod persona satisfaciens immediatè suo modo ingreditur satisfactionem, cumque idem sit immediatè & mediatè dignificans, adhuc erit in ratione dignificativi æqualitas. Negatur item, quod quamvis satisfactio non respiciat essentialiter personam divinam, si tamen ab illa dignificatur, non sit æqualis.

DICES 3. Eo casu, illud peccatum læderet Deum in propria natura assumpta, privando Deum illâ humanitate dignificata, ergo.

RESPONDETUR. Quia satisfactio Christi Theandrica supponeret etiam naturam unitam VERBO, atque adeo habentem id, quo erat privata persona, ut illius peccati, hoc ipso jam erit adæquatio; præcipue cum eadem excellentia aggravet illud peccatum, & satisfactionem attollat.

Contra assertum II.

DICES. Satisfactio, ut ponatur condigna, debet esse à persona digna, sed persona illa divina non esset digna, esset enim peccatrix.

RESPONDETUR. Illam personam, quæ esset peccatrix, non posse ponere condignam satisfactionem, quia tamen supponitur, per impossibile, retinere adhuc suam dignitatem, ex vi illius suppositionis, adhuc esset digna, & potens principiare satisfactionem; quod si supponas, non retinere jam tunc dignitatem suam personam divinam, in isto casu, nec satisfacere posset.

Contra assertum III.

DICES 1. cum Suarez disp. 4. Sect. 3. hanc suppositionem esse impossibilem & indignam Deo, & ex ea sequi quodlibet: nam si ponas Christum peccare, & durare unionem, ille homo posset satisfacere, quia esset infinite gratus Deo, & Deus ipse: & non posset, quia esset inimicus Dei.

RESPONDETUR. Hanc suppositionem non esse indignam, quia ut ait Vasquez, non est indigna illa suppositio: An si Spiritus S. non procede-

cederet à Filio, distingueretur à Filio? nec ex ea sequetur quodlibet: nego enim, quòd illa persona ita esset inimica Deo, ut non possit à se auferre suppositionem inimici, si velit.

DICES 2. Si ponerentur simul in homine peccatum & gratia, illius hominis opera non possent esse condignè meritoria vitæ æternæ, ergo nec in dicto casu, essent condignè satisfactiva opera Christi.

RESPONDETUR. Dubium esse antecedens apud aliquos, & negat illud Amicus disp. 6. Sect. 5. Disparitas etiam hæc assignari potest, quia in persona habente peccatum & gratiam, peccatum cum sit infinitum in genere offensæ, habet rationem principalis, trahitque ad suam conditionem, quantum potest, etiam actiones, saltemque destruit in illis rationem condigni. Si autem in Christo daretur per impossibile peccatum, & intelligatur manere Persona divina, habebit adhuc rationem principalis, adeoque poterit se reconciliare si velit. Addo, positâ aliquâ actione mala à persona regia, contra alium regem, si non intelligatur manere jam persona regia, sed effici plebeja, non habebit titulum, dignificandæ suæ satisfactionis, sed si maneat in eadem regalitate, aderit hic titulus: ita & in præsentia.

DICES 3. Illa opera essent profecta ab humanitate privata omni auxilio gratiæ: Ergo eo casu illa opera non essent condigna satisfactio.

RESPONDETUR. Posset illa persona restituere se ad auxilia gratiæ, adeoque facere se condignè satisfaciendum.

Punctum Difficultatis 3.

An unumquodque opus Theandricum sufficienter satisfaciat?

EUndem fermè titulum sic proponit Aldrete disp. 10. Utrum infinitus valor operum Christi, sit de se, in ordine ad præmium, tantæ excellentiæ, quantæ est dignitas Personæ Christi? Sensus utriusque tituli hic est: an omnia opera Christi habeant æqualem valorem? an scilicet unumquodque opus Theandricum dignificetur dignitate tantâ, quantâ dignificatur VERBUM? ac, quod sequitur: an unumquodque sit sufficienter satisfactivum, pro offensis mortalibus?

DICENDUM est. *Valorem operis Theandrici crescere proportionem arithmeticâ; & unumquodque esse sufficienter satisfactivum pro mortali.*

PROBATUR 1. Conclusio. Tum quia, si nihil obsit, opera Christi Theandrica sunt quàm maximè dignificanda, cum habeatur hujus dignificationis fundamentum in Patribus, ita merita hæc dignificantibus, ut visum supra; major autem haberetur valor, si verificetur conclusio. Tum, quia nihil obest, præcindi filum despicabiliter sentiendi de operibus Christi, deprimendi quod unum, comparatè ad aliud. Tum, quia non apparet, quid, si ab æquali principio di-

gnificantur, & quod indivisibiliter se habet in modo dignificandi, qui inquam hoc ipso, non habebitur jam fundamentum asserendi, quòd æqualiter dignificentur; & si fieri potest, ut non omnia crescant in dignitate æqualiter, poterit opus Christi, saltem infimè dignum, ab aliquo opere excellenter digno. alicujus puræ creaturæ, æquari: non enim erit ratio, cur jam ita decrescere non possit; & si recurras ad meram disproportionem, ex tali specie actionis ortam, ad eum modum, quo intellectum actionis levissimam, æquare non potest intensissima sensatio, restabit querere, cur non sit illa inæqualitas, sufficiens titulus asserendi, omnes illas actiones in ratione digni esse æquales, licet poni debeat inæqualitas, in ipsis rationibus materialibus.

PROBATUR 2. Omnia opera, quæ proficiuntur ab homine, sunt æqualia quoad valorem, ut censeantur pro operationibus hominis; Ergo & omnia opera Theandrica habebunt æqualem valorem; sicut enim illa sunt æqualia, quia illorum principium est homo, ita & hæc, quia principium illorū dignificativum est Deus.

PROBATUR 3. Tum, quia vel de singulis operibus Christi, verum est dicere: hoc opus est dignificatum dignitate increatâ, vel non de singulis; si non de singulis, ergo non erunt, ut supponuntur Theandrica; si de singulis, ergo æqualiter erunt omnia dignificata, utpote idem dignificativum habentia, nempe ex verificatione hujus propositionis; Est opus dignificatum dignitate increatâ. Tum quia, si non essent æqualia quoad valorem, deberet ostendi principium inæqualitatis: hoc non habetur ex principio dignificativo, sunt enim ejusdem suppositi divini; Non ex modo communicandi dignitatem, quia hic fundatur in unione substantiali cum principio eliciente, hoc est, natura. Tum, quia omnes actus divini immanentes, in se, substantialiter sunt æquales, ob identitatem entitativam eandem; Ergo & actus Theandrici erunt æquales, ob identitatem dignificativi, & modi dignificandi: & si unum infinitum non est majus altero, casu quò ponantur omnia opera infinitè digna, ut poni debent, hoc ipso omnia æqualia erunt.

OJICIT 1. Aldrete. Ob majorem gratiam habitualement, non crescit valor operis æqualiter; Ergo nec in præsentia.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu antecedentis, potest haberi major & minor applicatio gratiæ, adeoque major & minor dignitas; non potest autem major esse applicatio principii dignificativi, quod est persona divina. Rursus, valor ille est finitus, non est autem necesse, ut unum finitum non sit majus altero; jam autem opera Christi sunt dignitatis infinitæ, unum autem infinitum, non potest majus esse altero.

OBJI-

Objicit 2. Idem. Stat optimè, merita Christi Domini esse valoris simpliciter infiniti, & ex majori gratia, non crescere valorem proportionis arithmetica: Ergo etiam stabit, merita Christi esse valoris infiniti, & tamen non crescere proportionem arithmetica.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu antecedentis, non convellitur principium; Unum infinitum, non potest esse majus altero: quod convelleretur in casu consequentis. Deinde quamvis non crescat valor operis, proportionem arithmetica, ex majori gratia, potest esse meritum Theandricum infiniti valoris, quia habet principium dignificativum infinitum, cum communicatione idiomatum, se dignificans, quem titulum non habet gratia; jam autem si habetur dignificans principium infinitum, non poterit jam principium inæqualitatis assignari.

Objicit 3. Dignitas personæ, intra certam congruitatem operis, licet habeat vim elevandam, totam illam congruitatem ad rationem meriti condigni, non tamen potest elevare opus, ultra congruitatem ipsius, ut promereatur tantam excellentiam, quanta intelligitur in remunerante.

RESPONDETUR. Etiam positâ æquali dignificatione operum Christi, secundum proportionem arithmetica procedente, non sequeretur, elevanda illa opera, ultra suam congruitatem. Nego item, non congruere eis excellentiam, quanta est in ipso remunerante; idque ex eo, quia dignificans principium meriti, est æqualis dignitati remunerantis.

Objicit 4. Idem. In creatis, licet quod majore est dignitas personæ operantis, eò magis, ceteris paribus, præmium augeatur; non tamen quodlibet ipsius opus censetur dignum, ut nobilitatem, seu personæ dignitatem omnino duplicet: Ergo idem in præsentī dicendum.

RESPONDETUR. Quia in casu antecedentis est dignitas finita, intervenit item major vel minor applicatio, ideo habetur titulus minoritatis vel majoritatis; nihil horum est in casu consequentis. Deinde (quod etiam ad alias materias applicari debet) duplex est dignificatio, 1. ex principio, physice non intrante completionem substantialem ipsius operantis: talis est dignitas moralis: altera est dignificatio, petita ex principio physice intrante completionem substantialem; prior illa dignitas admittit majus & minus; quia illa sequitur conditionem moralitatum, moralitates defumuntur à circumstantiis, quæ non semper æquales, adeoque nec dignificatio ab illis pendens, erit æqualis. Jam autem, quando est dignificatio, ex principio physice intrante completionem substantialem, hoc ipso debent esse omnia opera æqualiter dignificata, quia influet in illa titulo physico; & quia non minus physice, hoc opus est hujus principii physici, quam illud, ideo non minus

dignificatur hoc, quam illud; cum dignificetur titulo complementi physici. Quia autem opera Theandrica à persona divina, intrante completionem substantialem, ideo illa semper æqualis dignitatis erunt; sicut omnia opera hominis, sunt æqualiter hominis.

Objicit 5. Non augetur ita valor operum Theandricorum, ut crescat ad dignitatem æqualem actus immanentis divini, & tamen est opus Theandricum infinitum simpliciter: Ergo & opera Theandrica, quamvis non sint æqualia, nec crescant proportionem arithmetica, adhuc erunt infiniti valoris.

RESPONDETUR. In casu antecedentis, datur principium inæqualitativum, nempe defectus identitatis principii dignificantis, cum dignificato, quæ identificatio habetur in actu immanenti, unde de illo, verum est dicere, quod sit Deus, non autem de actu Theandrico; in casu autem consequentis, non potest ostendi principium inæqualitativum.

INSTAT. Inæqualitas in casu antecedentis, non debet peti, ex defectu identitatis; quia non est identitas, cum dico: Homo est Deus: & Deus est homo: & tamen verificatur hæc propositio.

RESPONDETUR. Cum dico, Deus est homo: ly homo supponit personam, quæ eadem est Dei & humanitatis assumptæ, adeoque etiam hic est identificatio quoad personam. *Ex dictis*

INFERES. Si unum opus æquè est dignum ac reliqua, si reliqua sunt sufficienter satisfactiva pro mortali, etiam unum æquè erit satisfactivum.

DIFFICULTAS V.

*An satisfactio Theandrica sit ex rigore
justitiæ?*

Hæc quæstio tota fermè decisa est in materia de Justitia, ubi disputatum: An inter Deum & creaturam possit intercedere perfecta justitia? aliqua tamen adhuc expendenda in terminis, quos ordinariè auctores, nonnisi in præsentī, discutunt.

Quod ad statum quæstionis attinet. Non quæritur hic, an satisfactio Christi fuerit æqualis offensæ: in quo sensu veteres Theologi, hanc quæstionem, sub præfixi à nobis tituli terminis, examinabant, hoc enim jam decisum est supra; sed sensus est: An fuerit ex rigore justitiæ, hoc est servando conditiones ad justitiam, quæ specialis virtus est, requisita? porro nomine rigorosæ justitiæ, non venit justitia, prout opponitur metaphoricæ, in hoc enim sensu Christus ex rigore justitiæ satisfecit, non enim metaphoricè ejus satisfactio abolet offensam; sed nomine rigorosæ justitiæ, ut dixi, venit justitia, unâ cum omnibus suis conditionibus accepta.

In præ

In presenti attendi solet ad sex conditiones iustitiæ rigorosæ. 1. est alteritas satisfaciens & offensi. 2. ut sit ab ipso debitore. 3. ut non sit gratiosa condonatio, sed talis ut non possit non acceptari. 4. ut fiat ex proprio, & non ex acceptis à creditore. 5. ut fiat non ex debitis alijs: 6. ut non fiat ex gratia creditoris.

Inquirendum imprimis venit, an in satisfactione Christi intercesserit alteritas perfecta, inter satisfaciens & eum cui satisficit? Perfectam alteritatem agnoscit Suarez disp. 4. Sect. 5. quæ est ratione diversarum naturarum liberarum, quarum una poterat offerre, & alia acceptare satisfactionem: Lugo disp. 4. Sect. 1. ubi num. 2. dicit, ad satisfactionem suppositorum, & Amicus disp. 6. Sect. 7. num. 209.

Punctum Difficultatis 1.

An in satisfactione Theandrica sit alteritas rigorosa?

EXPLICANT 1. aliqui alteritatem sufficientem à 1. specialem iustitiam, eamque dicunt fuisse in satisfactione Christi; quia satisfactio illa, exhibita est personæ Patris, à persona Filii, naturam humanam terminante: inter personas autem, propter distinctionem realem earundem, reperitur sufficiens alteritas. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia expressè dicit Paulus: *Erat Deus in Christo, mundum reconcilians sibi*, ergo non soli Patri. Tum, quia illi facta est satisfactio, qui erat offensus; offensi autem ratio, competit toti Trinitati: quia cum communis sit toti Trinitati excellentia, contra quam agit peccatum, etiam ratio offensi tribui debet toti Trinitati: Ergo & reconciliatio debet esse totius Trinitatis. Tum, quia communis est voluntas omnibus tribus, & quia placari, directivè ad intellectum, jam autem proximè ad voluntatē spectat; hoc ipso, quia dicitur placari Pater satisfactione, dici debet placari filius, & tota Trinitas; cum sit, & intellectus, & voluntas, personarum omnium, una. Quando autem in Scripturis dicitur, quod *habeamus Christum advocatum apud Patrem*, nomine Patris, intelligitur Trinitas, cujus totius erat Christus quæ homo; & sicut cum dico, *Pater noster*, non intelligitur sola prima Trinitatis Persona; sic, nec cum dicitur, *advocatum habemus apud Patrem*, debet intelligi aliud, quam Deus Trinitas.

EXPLICANT 2. aliqui, accepto fundamento ex Albertino corollario 18. ex principio philosophico; quia scilicet Christus, prout terminans naturam humanam, satisfecit toti Trinitati, & sibi ipsi non quomodocumque spectato, sed prout terminanti naturam divinam; quia quamvis sit eadem persona satisfaciens & acceptans: ut tamen satisfacit, habet speciale jus, in operationes humanitatis sibi unitas, quod non habet, quatenus acceptans, eo quod habeat ratione perso-

nalis unionis dominium speciale, in operationes Christi, quale dominium non habent aliæ personæ. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia VERBUM prout terminans naturam humanam, à seipso, prout terminante naturam divinam, non dicit distinctionem realem, ergo nec alteritatem realem; quæ tamen ex Aristotele requiritur ad iustitiam rigorosam, ut alibi dictum. Negatur item Christum habere dominium speciale, in opera humanitatis. Ratio: quia dominium speciale non potest esse, sine speciali jure utendi re aliqua, secundum rationabile placitum; speciale autem jus utendi ad placitum, non potest esse sine speciali voluntate; esset enim actus specialis, sine speciali principio: jam autem VERBUM non habet specialem voluntatem, quia nec specialem naturam, quam supponit voluntas.

DICES. Iustitia non attendit ad diversitatem personarum, nam inter dominum & servum, est diversitas personarum, nec tamen intercedit iustitia.

RESPONDETUR. Iustitiam duobus stare, diversitate dominorum, & diversitate personarum, nec unum sine alio, iustitiam specialem salvare potest; & quia deest diversitas iurium, inter dominum & servum, quæ talem; ideo deest etiam iustitia specialis.

EXPLICAT 3. Amicus. Quamvis completum principium operandi sit suppositum, formale tamen, penes quod est potentia proxima operandi, est natura, à qua suppositum denominatur liberè operari: cum ergo in Christo sint duæ naturæ, perfectæ liberæ, distinctæ realiter; erit distinctum principium formale. Quo satisfaciendi, & cui sit satisfactio: Ergo idem suppositum, unâ naturâ satisfacere potest, & aliâ satisfactionem acceptare, ut creditor. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia alteritas naturæ humanæ, non plus hic confert, nisi id, ut sit, in quo satisfacit Persona VERBI; sed non id, quod satisfacit; jam autem hic quæritur, de principio, quod satisfacit: præcipue autem, quia si non admittatur iustitia creaturæ erga Deum, non erit illic alteritas iurium, etiam respectu diversarum naturarum. Denique quærere restabit; Cur sufficiat alteritas petibilis non nisi ex naturis?

DICES 1. Christus ut homo, veram & propriam obedientiam, orationem, & religionem præstabit sibi, ut Deo: Ergo poterat offerre & satisfactionem.

RESPONDETUR ex mente S. Thomæ hic q. 20. a. 1. ad primum: *Dicendum*, inquit, quod *Cyrillus & Damascenus negant, Christum esse dominum sui ipsius, secundum quod per hoc importatur pluralitas suppositorum.* Unde negatur jam Antecedens.

DICES.

DICES 2. Hic homo Christus, habet proprium dominium, per voluntatem humanam, suorum actuum: Ergo poterat ex iustitia satisfacere.

RESPONDETUR. Hic homo Christus, habet libertatem suorum actuum, in ordine ad illos ponendos vel non ponendos, sed non in ordine ad illos, dominio Dei subdendos, vel non subdendos.

DICES 3. Si Christus per assumptam naturam peccaret, veram injuriam faceret Deo; & angelus naturam humanam assumeret, posset esse inter illas voluntates injuriatio & satisfactio: Ergo idem dicendum in presenti.

RESPONDETUR. Peccatum non esse proprie injuriam Dei, voluntas etiam illa angelica & humana, non posset facere injuriam Aristotelicam.

Atque aliorum explanationibus.

PRÆMITTO I. *Quis sit sensus istarum trium reduplicatarum? Christus ut homo. Christus ut Deus. Christus secundum humanitatem.* Hæc reduplicatio, Christus ut Deus, importat solam rationem Deitatis, vel personæ divinæ, cum exclusionem eorum, quæ illi competunt, ratione conjunctionis, cum natura humana. Ratio: quia nisi excludantur hæc, deberent verificari falsæ & absurdæ propositiones; quod ipsum probatur; falsa est hæc propositio: Christus quæ Deus est mortuus; quia quæ Deus, importat Deitatem, Deitas autem mori non potest; quæ propositio vera esse deberet, si in reduplicativa illa, non excluderentur ea prædicata, quæ conveniunt Christo, ratione conjunctionis cum natura humana. Hæc reduplicativa, Christus ut homo, importat non solum ea, quæ Christo conveniunt ratione humanitatis præcisè sumptæ, sed & ea, quæ conveniunt ei ratione conjunctionis cum persona divina, & sic, vera est hæc propositio, Christus redemit quæ homo, quia redemptio non soli præcisè naturæ humanæ, sed naturæ prout unitæ cum Persona VERBI competit; differentia autem harum reduplicatarum, inde sumitur: quia Christus, in ratione Dei, non constituitur ullâ ratione humanitatis, ideoque illa reduplicatio, ut Deus, excludit omnia humana; è contra, in ratione hominis constituitur aliquo divino, ly enim homo supponit principaliter pro persona, quæ in Christo est nonnisi divina, licet secundariò importet etiam naturam humanam. Cæterum si ly homo, non reduplicet ex circumstantiis rationem termini & Personæ, sed solam naturam, coincidet cum reduplicativa tertia, de qua mox. Et ita, quando S. Thomas, negat hanc propositionem: Christus quæ homo est Deus, licet concedat hanc: Christus, in quantum est hic homo, est Deus; sumit illam priorem reduplicativam, tanquam reduplicantem solam naturam, & non complementum naturæ, h. e. personam. Reduplicativa hæc, Christus secundum humanita-

tem: in suo genere, similis est primæ allatæ reduplicativæ; sicut enim prior importat solum esse divinum, sic & posterior, importat solum esse humanitatis; sicut prior non importat ea, quæ illi conveniunt ratione unionis cum natura humana: sic nec hæc importat ea, quæ illi conveniunt ratione unionis cum persona divina.

PRÆMITTO 2. *Falsam esse hanc propositionem; Christus satisfecit secundum humanitatem.* Ratio: quia secundum humanitatem, non habet dignitatem ullam cum offenso. Falsa item hæc, rigorosè loquendo; Christus ut Deus satisfecit; quia ut Deus, non est principium actuum satisfaciendi, & non importat quicquam nisi divinum; cum tamen satisfactio etiam aliquid creatum importet: vera ergo erit rigorosè in isto sensu, Christus quæ homo satisfecit, ly quæ homo non accipiendo pro humanitate præcisè, sed simul pro persona divina eandem terminante. Quia nihilominus principium satisfactionis duo dicit, & principium elicitivum, & principium digificativum; casu, quo in aliqua propositione velimus explicare solam virtutem agendi, seu principium elicitivum, rectè dicemus, Christus secundum humanitatem satisfecit; casu autem, quo velimus reduplicare principium dignificativum, prior propositio falsa erit, hæc autè vera: Christus ut Deus satisfecit, h. e. secundum rationem personæ divinæ, dignificavit satisfactione.

PRÆMITTO 3. *Quando quaritur: An satisfactio Theandrica, sit satisfactio rigorosæ iustitiæ? quaritur de illo, prout est condigna, quæ condigna non est, nisi prout proficiscitur à natura terminata personâ divinâ. His Præmissis*

ASSERO I. *Ad Aristotelicè sumptam iustitiam, requiritur alteritas, seu distinctio suppositum.*

RATIO: quia Aristoteles iustitiam appellat virtutem ad alterum, ut dictum alibi: jam autem alter est nomen personæ. Rursus Aristoteles reprehendit locutiones has, Anima net, ædificat, &c. Sed vult dici, v. g. Berta net, Sophroniscus ædificat; quod si per illum anima non ædificat, nec natura satisfaciet, sed suppositum. Denique quia Aristoteles separabilitatem suppositi à natura non agnovit, consequenter si requisivit alteritatem, requisivit etiam suppositi alteritatem.

ASSERO 2. *Satisfactionem Christi, non fuisse ex iustitia rigorosa Aristotelica.*

RATIO, quia inter suppositum satisfaciens, & inter eum cui satisfaciebat, non erit alteritas: Satisfaciebat enim Deo & sibi ipsi, jam autem non erat alteritas, inter Deum, & inter illum et ipsum. Et hoc voluit S. Thom. 2a. 2æ. q. 58. a. 2. in corpore, *iustitia, inquit, propria* (supple Aristotelica) *requirit diversitatem suppositorum; & ideo non est nisi unius hominis ad alium; & 3. p. q. 20. a. 2. ad secundum, & ad primum.*

ASSERO 3. *Non videtur, cur rigorosa iustitia (licet non Aristotelica) non possit dari, inter duas naturas.*

RATIO:

RATIO: quia si alteritas Personarum fundat justitiam Aristotelicam, cur non fundabit alietas naturarum? præcipue, cum duæ illæ naturæ, habituræ sint distinctas voluntates, distincta bona, si cætera adsint. Et certè, posito quod subsistentia sit realitas, vel modus, si hodiè Deus omnes nos spoliaret nostris subsistentiis, nunquidné jam furtum non daretur, & restitutio? Aristoteles autem, non agnovit aliam alteritatem, nisi suppositorum, quia non agnovit separabilitatem naturæ à supposito.

ASSERO 4. *Satisfactionem Christi, si spectetur prout profecta à natura, adeoque, non habens condignitatem cum offensa, habere sufficientem titulum alietatis.*

RATIO: quia eo casu suppositionis, est perfecta alietas, inter satisfaciendam naturam humanam, & inter eum cui satisficit, nempe Trinitatem. Sed licet non deficiat alietas requisita ad justitiam rigorosam, aliunde erit defectus.

ASSERO 5. *Satisfactionem Christi, prout est condigna, prout involvit personam divinam, nullo modo, aut Aristotelicè, aut aliâ acceptione, rigorosè justitiales esse.*

RATIO, quod non sit Aristotelicè justitialis, est: quia satisfactio condigna importat Personam VERBI dignificans, & Persona VERBI cui fit satisfactio, non sunt personæ distinctæ.

Quod etiam aliâ acceptione non sit rigorosè justitialis, ratio est: si satisfactio illa non fuisset profecta à natura humana, sed præcisè nonnisi à Persona VERBI, satisfactio illa non esset ullo modo rigorosè justitialis; jam enim non diceret alteritatem, adeoque nec æqualitatem, si autem non diceret æqualitatem, nec diceret justitiam; sed satisfactio Christi quæ condigna, nullo modo proficiscitur à natura humana, sumit enim dignitatem ut dictum est à VERBO: Ergo quæ condigna, nullo modo est justitialis.

INFERES, Quod Obedientia, Religio, Oratio, Aristotelicè accepta, alteritatem suppositorum requirant. Ratio: quia requirit per illum alteritatem naturarum, adeoque & suppositorum. Sed concessio, quod Obedientia, Religio, &c. non requirant alteritatem in sententia Aristotelis, non sequitur eam non requiri à justitia; quia cum illæ priores virtutes non sint justitiæ rigorosæ, possunt non requirere alteritatem rigorosam, secus de justitia rigorosa sentiendum.

Punctum Difficultatis 2.

De aliis duabus conditionibus justitiæ rigorosæ.

Quod attinet ad Conditionem, ut sit ab ipso debitore.

ASSERO 1. *Offensa Dei, quæ illi inferitur per peccatum, quamvis non sit injuria rigorosa, ut suppono ex materia de justitia, nihilominus maximè accedit ad injuriam, ratione honoris læsi.*

RATIO: quia peccatum, est saltem latiori modo sumpta, injuria Dei: Ergo est, saltem latiori modo, diminutio in bonis Dei. Sed hæc diminutio non est in bonis, quæ appellantur fortunæ, quia aliàs omne peccatum deberet esse furti species, quod non est, nisi ad figuratas locutiones recurras. Non etiam est injuria in bonis famæ, aliàs omne peccatum involveret blasphemiam, vel detractionem: Ergo debet esse in bonis honoris.

ASSERO 2. *Offensa, facta per læsionem honoris & excellentiæ, non posse fieri satisfactionem rigorosè justitiales, nisi ab eo in persona, qui ipse læsit.*

RATIO: quia tunc non fit satisfactio ex rigorosa justitia, quando opere aliquo posito, is qui offensus est, potest rationabiliter retinere aversionem; sed posita quæcunq; satisfactione pro honore læso, si non fiat ab eo, qui læsit, potest offensus rationabiliter retinere aversionem; quod probatur, quia potest semper exigere hunc in individuo honorem, qui honor, hic in individuo, non exhibetur nisi ab hac persona, cum honor definitivè sit, testificatio nostræ opinionis de aliena excellentia, ut docet Less. lib. 2. de justitia, cap. 11. dubit. 1. Quod autem possit exigere hunc in individuo honorem, ratio est. Tum quia habetur hoc in humanis, si enim rex, alium regem, in honore lædat, potest læsus satisfactiones aliorum regum rationabiliter non recipere, & exigere, ut lædens in persona suppleat. Et certè quis neget possibilem esse talem injuriam, cui ex rigorosa justitia satisfieri non possit, nisi ab ipso injuriante; talis autem commodius inveniri non potest, quam injuria honoris. Tum, quia non potest esse satisfactio condigna, per talem actum, quo posito, æquè potest, manere læsus rationabiliter aversus, ut ante; hoc in præsentem contingit: quia potest dicere; hic honor est mihi non indebitus, sed insuper, est mihi debitus honor ab illo, qui me inhonoravit. Tum quia, vel habetur titulus honoris personalis exhibendi, vel non habetur: si habetur: quæcunq; satisfactione ab alio posita, nondum ponitur verificativum hujus propositionis: Ponit obligationem personalem. Si autem non habetur jus; cur non? & quid in tali titulo repugnat? & si dantur actiones, quæ ab alio suppleri non possunt, ut vitales, quæ tales; cur idem dicendum in præsentem? Deniq; haberi potest injuriatio activa personalis sita in hoc; Non dolorem tantum, si me hic non læsisset; Ergo potest etiam dari titulus satisfactionem personalem exigendi.

DICES 1. Quamvis justitia vindicativa exigat poenam, nonnisi delinquentis, id tamen non exigit commutativa: hinc Joanni æquè fit satis, sive Petrus illi reddat debitum, sive Paulus pro Petro; jam autem satisfactio pro peccato, est satisfactio ex justitia commutativa.

RESPONDETUR. In justitia commutativa circa

circa bona fortunæ, vel famæ, posse satisfactio-
nem fieri, ex rigorosa justitia, ab alio, quam ab
eo, qui læsit; non tamen in honore læso: dispa-
ritas peti debet ex definitione honoris, qui est
testificatio nostræ opinionis de excellentia a-
lii, non est autem opinio nostra, nisi illam ex-
erceamus ipsi; jam autem restitutio famæ vel
pecuniæ, nihil habet tale, quod importet actio-
nem hujus; petantur disparitates superiores, ex
allatis immediatè rationibus.

DICES 2. ex Aldrete disp. 12. Sect. 2. Si cre-
ditor dicat se potius velle pretium, quam equū
v.g. sic satis ex justitia, reddendo pretium: Er-
go similiter, si offensus dicat se malle alium ho-
norem exhibendum, à persona quæ non læsit,
fieri satis ex justitiæ rigore.

RESPONDETUR. Cum jam cedat juri, ad
hunc in individuo habendum ab hoc honorem,
quid mirum, quod non adsit jam obligatio: sed
quaeritur: si tamen satis justitiam, non positā
hac cessione? Disparitas etiam dari potest, quia
in casu antecedentis non incurritur ulla obli-
gatio personalis, sed obligatio tantum ponendæ
æqualitatis in rebus: hinc nec remitti debet ul-
la obligatio personalis, sed tantum determinan-
da materia æqualitatis; jam autem in honore
læso, incurritur obligatio personalis, conse-
quenter vel dimitti debet ab offensus, vel fieri
satis ab inhonorante: videturque satisfactio pro
honore læso, attendere suo modo ad personam,
ut attendit distributiva.

DICES 3. cum eodem. Sufficenter quoad
prudenter æstimationem, debitum persolvitur,
si ipse debitor, cum impotens sit satisfacere
pro illata injuria, velit alium id facere; sic enim
debitor testificatur excellentiam alienam.

RESPONDETUR. Si jam testificatur ille
ipse, testificari quo modo, quo habetur in ar-
gumento, debet; concludetur exinde, quod
hæc obligatio non tollatur, sine personali satis-
factione. Addo in hoc & aliis casibus similibus,
auferri posse obligationem realem, sed non per-
sonalem, nisi per actum honoris profectum ab
ipso, qui ante inhonoravit; casu, quo non in-
tercedat condonatio.

ASSERO 3. *Satisfactionem Christi caruisse hac
conditione.*

RATIO: quia Christus nunquam erat, is qui
læsit honorem Dei; adeoque satisfactio ab illo
posita, non est satisfactio ab eodem qui læsit.

DICES 1. Sufficere satisfactionem positam,
ab eadem natura in specie.

RESPONDETUR. Quod non, quia nec in hu-
manis, satisfactio pro honore læso, posita à simi-
li individuo, sufficiens est.

DICES 2. Sufficit, ut is, qui satisfacit, reci-
piat se debitum ejus, qui inhonoravit.

RESPONDETUR. Non sufficit: quia manet
juxta dictis personalis satisfactionis exigendæ.

DICES 3. Is qui assumit officium redimendi

captivum, satisfacit ex justitia, dando pro illo
quod exigitur: Ergo etiam idem dicendum de
Christo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia
satisfactio quæ fit collatione pecuniæ pro ca-
ptivo, est satisfactio in genere bonorum fortun-
æ, quæ eadem sunt, à quocunque dentur; jam
autem satisfactio pro honore læso, non est ea-
dem, ex dictis.

QUOD 3. CONDITIONEM. *Ut non sit gra-
tiosa condonatio, sed ut debeat acceptari.*

ASSERO 1. *Ad satisfactionem rigorosam, re-
quiritur ut sit talis natura, ut ea posita, non possit ra-
tionabiliter non illam acceptare offensus.*

RATIO: quia hoc ipso convinceretur non
esse illam æqualem; si enim esset æqualis, non
adeffet titulus, rationabiliter illam non acce-
ptandi.

ASSERO 2. *Satisfactionem Christi potuisse non
acceptari.*

RATIO: quia quæcumque satisfactio Chri-
sti posita, poterat adhuc Deus exigere persona-
lem satisfactionem ab homine: Ergo satisfactio
illa poterat non acceptari. Et certè, si satisfac-
tio Christi non poterat non acceptari; vel non
poterat non acceptari, supposito decreto Dei
decernentis, quod Christus susciperet partes
hominis, in ordine ad satisfaciendum, vel ante
illud decretum? non ante decretum, quia ante
hoc decretum, nec poterat supponi ipsa huma-
nitas terminata à Persona divina: Ergo nec o-
pera illius acceptanda; si verò post decretum:
Ergo sicut illud decretum est gratiosum, virtua-
lisque cessio non exigendæ personalis satisfactio-
nis, ita & acceptatio illorum meritorum, erit
gratiosa.

ASSERO 3. *Quamvis illa satisfactio, potuerit
non acceptari à Deo, habuit nihilominus vim satis-
faciendi, quantum est de se, supposito jam decreto de
Incarnatione, titulo Redemptoris.*

RATIO: Tum quia illa acceptatio non tri-
buit meritis dignitatem, sed persona operans;
neque enim pro ratione afferri potest, ideo illa
esse digna, quia sunt acceptata: sed quia profe-
cta sunt à persona digna. Tum quia, si quis red-
dat centum meliores libros, pro uno, potest do-
minus libri illius rationabiliter illos non acce-
ptare: & si acceptet, non per hoc illi libri inci-
pient esse meliores; Ergo & in presenti, idem
dicendum. Tum quia acceptatio satisfactionis
dupliciter se habere potest, ad satisfactionem;
primò attollendo eandem ad rationem dignæ,
aut facientis id, quod faceret digna satisfactio:
2. approbando, ut ita dicam, eandem, & digni-
tatem ejus appropriando, cedendoque non nisi
jure, ad personalem satisfactionem. Priori mo-
do non indiget acceptari satisfactio Christi, quia
continet in se dignitatem infinitam. 2dò modo
indiget acceptari; sed hic secundus modus, sup-
ponit haberi in illa satisfactio, vim sufficien-
tem

tem satisfaciendi; licet desit satisfactio personalis, quæ rationabiliter appeti potest.

DICES 1. Si indiget acceptari satisfactio Christi, ergo non est sufficiens.

RESPONDETUR. Si indiget acceptari, ut acceptatione attollatur ejus dignitas, non esset sufficiens; secus si acceptatione illâ, cassetur solum obligatio, personalis satisfactionis.

DICES 2. Offerat Christus satisfactionem suam, ut jam non exigatur satisfactio ab offendentem, vel habet vim faciendi ut acceptetur, vel non habet? si non habet: Ergo opera Theandrica non habent vim merendi infinitam; quia datur aliquod præmium, quod illa merita non merentur. Si autem habent eam vim: ergo non possunt non acceptari.

RESPONDETUR ex suppositione, quod offeratur illa satisfactio à Christo, habet vim ut acceptetur: neq; enim videtur id superare vim meritivam Theandricam; sed quia id fit ex suppositione, quod offerantur ad hoc illa merita, hoc ipso habetur suppositio, quod velit illa acceptare; neq; enim voluntas offerentis est contraria voluntati acceptantis; solumque merentur remissionem obligationis personalis, non autem, ne illud jus ad personalem satisfactionem, indigeat remitti.

INSTABIS. Ponamus per impossibile, esse contrariam voluntatem offerentis & acceptantis, tenebiturne acceptare?

RESPONDETUR. Non tenebitur; quia quamvis sit dicturus Deus de illa satisfactione, *habet vim satisfaciendi*; addere tamen potest, *sed non est ab eo qui offendit*; consequenter tunc indigebit acceptatione. Nec id derogat Theandricæ satisfactioni: quia id quod est impossibile, si non debeat Theandricæ satisfactioni, non illi derogat; jam autem est impossibile, ut auferatur à Deo libertas exigendi, ut sibi fiat satis, ab ipso inhonorante, obligato in propria persona. Deinde est impossibile, ut in illa satisfactione involvatur: *Ego satisfacio qui offendi*: cum non offenderit Deus satisfaciens; si autem in illa satisfactione non involvitur, *Ego satisfacio qui offendi*, & fieret satis independentem ab acceptatione, ut supponitur, & non fieret; quia manet adhuc titulus personalis.

DICES 3. Si poneretur per impossibile satisfactio æqualis, ab ipsâ offendentem purâ creaturâ, non indigeret acceptari satisfactio: Ergo multò magis id dicendum de satisfactione Theandrica.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia in casu antecedentis auferretur jam obligatio personalis, non autem in casu consequentis.

Addi posset, quamvis indigeant acceptari illa merita, ut habeant formalitatem satisfactionis, habent tamen de se condignitatem, ut acceptentur per modum meriti; quæ duæ forma-

litates, ex dictis, distinguere debent, hæcque de prima inquisitum est.

Punctum Difficultatis 3. *Quid sentiendum de aliis justitiæ rigorose Conditionibus.*

QUOD 3. CONDITIONEM. Nempe ut sit ex bonis satisfaciens, & non ex bonis creditoris.

ASSERO 1. Ad perfectam justitiam requiri, ut satisfactio non sit ex bonis creditoris.

RATIO: quia in omni justitiali actu, debet intervenire meum, & tuum; quia debet intervenire æqualitas, quæ debet esse inter duos terminos; hi autem sunt meum tuum; quod jam non servaretur, si satisfactio fieret ex bonis creditoris; interveniret enim meum & meum, & non tuum; ostendit idem inductio, quia aliàs posset aliquis uno furto, pro altero furto satisfacere; denique posset aliquis esse sibi ipsi justus; nam si non requiritur alteritas in bonis, nec in aliis requireretur.

ASSERO 2. Satisfactionem Christi non fuisse ex proprio.

RATIO: quia potest considerari satisfactio Christi, vel prout proficiscitur à natura humana, vel prout proficiscitur à Persona VERBI. Primo modo considerata, non est ex propriis, quia nihil proprium est creaturæ comparatæ ad Deum, sed omnia Dei, ut dictum alibi. Secundo etiam modo sumpta satisfactio, non est ex propriis: quia proprietates dominium importat, nullum autem speciale dominium competit VERBO: cum dominium speciale præsupponat specialem voluntatem & distinctam, quam non habet VERBUM, comparatæ ad alias personas: dominiumque hoc sequitur naturam divinam.

DICES 1. VERBUM habet condistinctum dominium in operationes Christi, quia sustentare & dignificare ita est proprium VERBO, ut non competat ulli alteri personæ; estque omnino independens, quia in ratione terminantis & dignificantis à nullo pendet.

RESPONDETUR. Concedo quod terminare ita spectet ad VERBUM, & ita sit illius proprium, ut ad nullam aliam personam spectet: sed nego inde sequi, quod acquirat dominium speciale: eo quod dominium, sequatur rationem naturæ, jam autem terminare, sequitur rationem personæ: quia verò non habet propriam sibi uni naturam filius, non habet etiam sibi uni proprium dominium. Addo, si terminatio, quam facit Persona VERBI, potest per oppositos facere proprias actiones Christo, multò magis identitas personæ divinæ cum natura divina, faciet omnia illa, toti Trinitati communia.

DICES 2. Jus altum non impedit, quominus privati habeant jus sibi proprium: Ergo nec jus Dei altum in operationes humanas Christi, impedit dominium proprium.

RESPON-

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia jus altum creatum, non debet esse perfectissimum jus, adeoque potest pati, ut excipiat jus primum, contra jus altum; jam autem jus Dei altum, debet esse perfectissimum; perfectius autem erit, si excludat exceptionem à jure divino.

DICES 3. ex Lugone disp. 4. num. 24. Servus, si laesit dominum in fama imponendo illi crimē, satisfaciēt retractando illud quod dixerat, seu laudando dominum in eadem materia, licet illa actio & laudatio posset aliunde esse, ex bonis domini: quia poterat Dominus jure domini, exigere à servo illam actionem: nihilque minus eo casu ille dominus habebit in bonis suis: Ergo & in praesentipoterit satisfieri ex bonis creditoris Dei.

RESPONDETUR negando, quod, per se loquendo, extendatur dominium ultra corporalia servi: si non extrahitur ultra corporalia, hoc ipso habebit dominium servus, laudis ponendae, à se, domino, adeoque ex proprio satisfaciēt. Si tamen extenderetur ad hoc etiam dominatus humanus, jam tunc non faceret satis; posset enim dicere Dominus, *hoc jam aliunde meum est*; nisi forte ponat excessivas laudes, ultra suam obligationem: nullus autem actus est, in quem non extendatur dominium divinum, & qui superet meritum honoris divini.

QUOD 5. CONDITIONEM, Nempē ut satisfactio fiat per aliunde non debita.

ASSERO 1. Ad satisfactionem justitiae rigorosam requiri actus, qui aliunde non sint debiti.

RATIO. Quia, ut ponatur satisfactio, debet dari jus novum in offenso; si enim non detur jus novum, nondum habebitur id, ad quod habendum habebatur jus; consequenter erit adhuc defectus, erit inaequalitas, si inaequalitas, erit injustitia; jam autem si detur res aliunde debita, non datur jus novum. Et certe si in satisfactione justitiae, non deberet dari aliunde non debitum, posset Paulus, qui debet Petro centum ex mutuo, & aliud centum, ratione equi à Petro empti, posset inquam utrique debito satisfacere unica solutione.

ASSERO 2. Opera in vim satisfactionis à Christo posita, fuisse aliunde debita.

RATIO: quia excellentia divina, appropriat sibi illa, titulo cultus & honoris.

RESPONDEBIS ex Suarez. Quod actione infinita, satisfieri possit pluribus titulis, praecipue si plura illa debita non sint justitiae, sed unum nonnisi justitiae, & aliud religionis.

CONTRA. Quia negatur, etiam actione infinita, posse pluribus titulis infinitis satisfieri, licet satisfiat pluribus titulis finitis; idque ex eo, per Lugonem: quia valor totus absorbetur uno debito, sibi aequali. Deinde, ut urget Lugo, si quis voluit dare calicem Ecclesiae, & postea ex venditione det calicem, non satisfaciēt utrique titulo, uno calice, etiam si alter titulus sit religio-

nis, alter justitiae; debetque in hoc attendi, an uterque titulus cadat supra eandem rem, vel supra diversam?

ASSERO 3. Etiam posito, quod Christus non venisset, nisi Adam peccasset, adhuc haec conditio deficeret.

RATIO: quia quamvis potuisset non venire Christus, supposito tamen quod venturus esset, non poterant extrahi à dominio Dei, & ne essent cultus excellentiae divinae, illae actiones; ergo essent adhuc aliunde debita.

DICES 1. ex Lugone. Haec satisfactio ut sit justitiae, sufficit, quod alio titulo, defacto, non exigantur illa opera. Illustrat hoc Lugo. Si aliquis mihi ex pacto debet scribere libros, quoties ab ipso petiero; furetur mihi librum, & libro apud ipsum pereunte transcribat similem librum, me infcio & non exigente; quis neget satisfieri mihi ex justitia, si hic alius restituatur? & tamen poterat ab illo exigi titulo illo contractus.

RESPONDETUR. Quod id non convincat, quia mera est divinatio, quod opera Christi titulo religionis & domini non sint exigita. Et certe sicut appetitus distinguitur in innatum & elicatum: ita & exigentiae ad aliqua opera, distinguui possunt; dicique potest, hoc ipso, quia est aliquis non independens physice, ut nos à Deo, vel moraliter ut servus à Domino, hoc ipso inquam, esse exigentiam operum illorum, innatam ut ita dicam, & virtualement. Instantia allata non tenet; si enim aliquis cum scriptore pacisceretur, quicquid scriberet meum erit: tunc transcriptio illa & redditio, non esset justitiae; sed supponitur esse justitiae, quia restringitur, per, *scribes cum voluero*; jam autem dominium Dei est absolutum & irrestrictum; adeoque extendens se ad omnia opera.

INSTABIS. Potest aliquis satisfacere poenitentiae & voto eadem actione; ergo & Christus potuit satisfacere actionibus, quas alio titulo exigebat Deus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia nec ex definitione poenitentiae, nec ex definitione voti, sequitur, debere esse materiam, alio titulo non debitam; sequitur autem ex definitione satisfactionis justitiae, quae formalissime, est in creditore acquisitio juris, in re non habita; quomodo autem non habuit id, si hoc jam fuit aliunde suum. Rursus rem eandem praestari titulo poenitentiae, & titulo voti, non aliud est, quam ex duobus motivis idem fieri; jam autem justitiae aequalitas non sistit in solo moveri motivo justitiae, sed etiam in restituendo & exhibendo rem; quae, illa exhibitione, ex ea, quae non erat in re sua, evadit sua; quomodo autem non erat sua, si alio titulo erat sua?

DICES 2. cum Aldrete d. 12. Sect. 4. Non debet quidem fieri satisfactio; ex bonis creditoris, per se loquendo; id tamen fieri potest, in casu, quo illa bona sint constituta sub dominio

debitoris, ob jus, quod debitor habet contra creditorem; concessit autem Deus jus in Christo, in illa opera.

RESPONDETUR. Negando, Deum posse posse hoc iure se privare, de quo alibi.

DICES 3. cum Lugone. Potest fieri satis ex bonis creditoris, modo non minus habeat in bonis post satisfactionem, quam re ipsa haberet, si latus non fuisset.

RESPONDETUR. Negando, quod hoc ipso minus non habeat, si illi fiat restitutio ex illius bonis, & aliunde, supponatur fuisse minoratus.

QUOD ultimam CONDITIONEM, nempe ut satisfactio non sit ex gratia Creditoris.

ASSERO 1. Ad satisfactioem iustitalem requiri, ne sit ex gratia creditoris.

RATIO: quia gratia creditoris, fundat condonationem gratuitam non satisfactionem. Unde si furi, qui furatus est Paulo centum, det Paulus centum, ut sibi restituat; idem planè facit, ac si condonasset.

ASSERO 2. Satisfactioem Christi fuisse ex bonis creditoris Dei.

RATIO: quia in quantum principiabatur à natura humana, principiabatur cum adiutorio supernaturalis gratiæ; quantum autem dignificabatur à Persona VERBI, erat ex gratia creditoris; quia illa dignitas, fundabatur in unione, quæ erat gratuita.

ASSERO 3. In sententia ponente Christum venturum fuisse, si Adam non peccasset, salvari posse hanc conditionem in satisfactione Christi.

RATIO est, quia non impedit ut gratuito accepta, & non hoc titulo data à creditore ut solvas illi, sufficiant ad satisfactionem iustitalem.

RESPONDEBIS 1. ex Lugone. Non impedire rigorem iustitiæ, si id quo satisfit accipiatur à creditore, sed ita, ut gratia creditoris, non nisi partialiter ad hoc se habeat.

CONTRA est. Tum quia, si sufficit ad rigorosam satisfactionem, si partialiter concurrat gratia creditoris: Ergo pro centum debitis Paulo, satisfacet Petrus, dando tantum quinquaginta, & alia quinquaginta, ex gratia creditoris Pauli solvendo. Tum quia, ut probatum, tota hæc satisfactio est ex gratia creditoris Dei. Tum quia, quamvis possit esse satisfactiva retractatio data in scripto, quod conficit ipsemet latus, qui videtur tunc ad satisfactionem partialiter concurrere; id tamen non vincit; nimis enim per accidens, se habet ad retractationem illam; scriptio, facta manu offensi, eò quod v. g. offendens nesciat scribere, & æqualis fuisset ponderis, quamvis aliena manu scripta fuisset; jam autem ad dignificandam satisfactionem præsentem, gratia creditoris Dei per se requiritur, & illa unicum pondus dat.

RESPONDERI potest 2. ex Lugone. Tunc tantum defectum huius conditionis obstaré, quando condonatur aliqua pars debiti, & non solvitur totum.

CONTRA. In præsentem sequitur, non solvi totum, cum totum solutivum, dignitatem suam habeat, ex gratia Dei.

DICES 1. Concurfus Dei quo concurrat ad peccatum, non impedit quominus dicatur peccatum proprium hominis: Ergo nec concurfus Dei per gratiam impedit, quominus dicantur illæ actiones propriæ, & non ex gratia creditoris Dei.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia specialis causa peccati, est ipse homo, & peccatum in eo formaliter consistit, ad quod non concurrat Deus: nempe ad ipsum illius formale, quod est carentia debitæ rectitudinis, quæ est nihil; jam autem ipsum optimum actionis gratiosæ, est à Deo; & nihil in illo ostendi potest, ad quod non concurrat Deus; ipsumque hoc, quod Deus, quantum ex illo, vellet etiam ad positivum illud non concurrere, facit, ne sit Deus causa propria illius etiam materialis peccati, seu ejus quod dicitur peccatum pro positivo, consequenter illud non erit proprium Dei tanquam causæ; bona autem, causat Deus cum inclinatione, vires & excitativa dando, totum illorum esse causando, adeoque illa appropriando.

DICES 2. Gratia creditoris antecedit contractum, & non ingrediens immediatè satisfactionem, non impedit rigorosam satisfactionem; & sic potest aliquis creditor pecuniam commodare, ut laboret debitor, & ex labore, solvat debitum creditori; potest item ex munusculo ante accepto reddere debitum; jam autem gratia creditoris, quæ intervenit in satisfactione Christi, antecessit contractum de satisfaciendo.

RESPONDETUR. In sententia quæ dicit Christum venturum fuisse, quamvis Adam non peccasset, bene salvari potest hæc conditio, ut dictum etiam asserto 3. non tamen in sententia negante, venturum fuisse; quia jam gratiæ donationes, non antecessissent contractum de redemptione, cum fierent propter redemptionem.

DICES 3. Gratia unionis non est facta supposito, sed humanitati, humanitas autem non satisfecit, sed Christus.

RESPONDETUR. Gratiam unionis non esse quidem factam supposito, sed humanitati; quia tamen ipsum suppositum est maxima gratia creditoris, imò ipse creditor in satisfactione transiens, fit ut illa satisfactio, dicenda sit, esse ex gratia creditoris Dei.

QUESTIO III.

De Convenientia Incarnationis.

1. CONVENIENTIA est ducta ex variis auctoritatibus S. Thomæ quæ hinc adscribuntur.

1. Locus est hic q. 1. a. 1. in corp. Respondendo dicendum, quod unicuique rei conveniens est illud, quod competit sibi secundum rationem propriam